COLECTIA SFINX 2 serie nouă

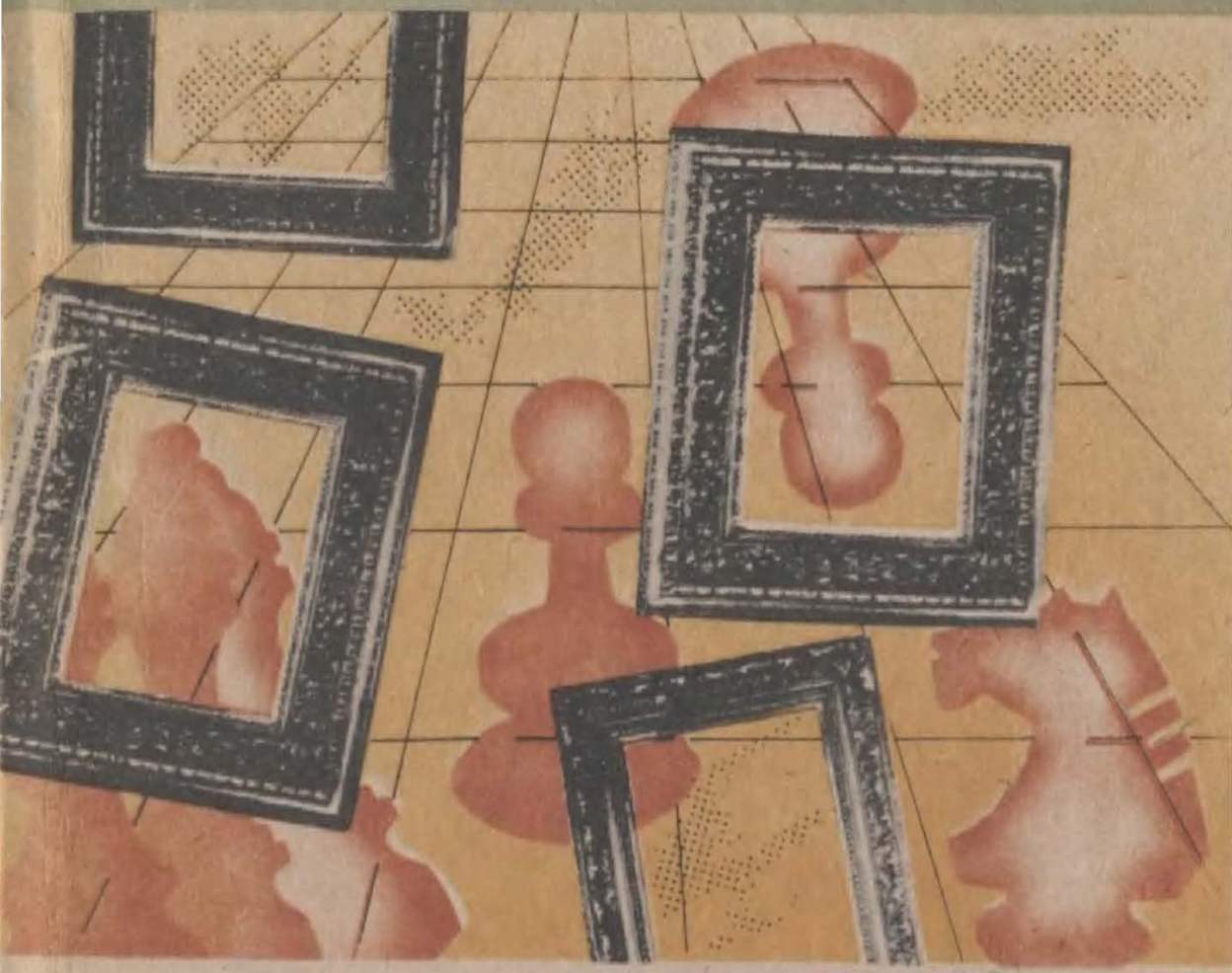

COLECTIA SFINX COLECTIA SFINX COLECTIA SFINX

LUCIAN STROCHI

Gambit

LUCIAN STROCHI

Gambit

EDITURA MILITARĂ, BUCUREŞTI, 1990

Coperta FLORIN AANIȚEI

Redactor : MARIANA AVANU
Tehnoredactor : MARIA SĂRACU

Bun de tipar : 23.08.1990, Apărut : 1990,
Coli de tipar : 10. B. 10290

Tiparul executat sub comanda 120
Combinatul Poligrafic București,
Piața Presei Libere nr. 1
ROMÂNIA

Preț 18 + 2 T.L. = 20 lei

ISBN 973-32-0145-6

— Nu-mi plac morţii care zîmbesc !

Remarca aparţinea căpitanului de poliţie Andrei Andrei şi locotenentul Vasile Barbu îl privi intrigat, aşteptînd răbdător continuarea. Întrebă totuşi, aproape fără voia lui :

— De ce ?...

— S-ar părea că ştiu mai multe decît noi... Hotărît lucru, nu-mi plac oamenii care se despart de viaţă zîmbind. De trecut... e altceva.

— Credeţi că e vorba de un accident ?

— Deocamdată aşa s-ar părea. Asta în cazul în care ţi se pare normal ca cineva să adoarmă cu laptele lăsat pe foc. Autopsia, băiete. Acolo se dezleagă nouăzeci la sută din cazuri.

— Şi pînă atunci ?

— Pînă atunci... operaţii de rutină. Relaţii de la vecini, de la serviciu, o analiză atentă a „mediului“... Cine l-a descoperit ?

Locotenentul de poliţie Vasile Barbu îşi consultă conştiincios carnetul de care nu se despărţea niciodată. Răspunse precipitat :

— Un vecin. Mihai Mocanu. Muncitor la I.J.T.L. A simţit mirosul de gaze. A forţat uşa şi a intrat. Asta se întîmpla la orele 6 şi 15.

Îşi privi cu un gest reflex ceasul :

— Acum e 7 şi 20.

— I-ai luat o declarație ?

— Da. De altfel e dincolo.

— Bine. O să discut și eu cu el. Altceva ?

— Dacă-mi permiteți... Lucrurile par să se fi petrecut în felul următor : întors acasă, Adrian Pahome, victima, a pus laptele la fiert, s-a dezbrăcat, s-a îmbrăcat în pijama și s-a așezat în pat cu mîinile sub cap. Era foarte obosit și a adormit imediat. Laptele a dat în foc, a stins flacăra de la aragaz ; gazul a continuat să se scurgă... Etanșeitatea relativ bună a locuinței a împiedicat evacuarea acestuia în atmosferă. Victima a inhalat o cantitate mare de gaz. Chiar dacă ar fi fost găsită încă în viață, tot n-ar mai fi fost posibilă salvarea sa.

Întîlnind privirea piezișă, puțin ironică a căpitanului, locotenentul plecă ochii :

— Evident, e doar o ipoteză.

— Nu de idei ducem lipsă. S-ar putea întîmpla să ai dreptate, Vasile. Numai că vezi, eu sînt un mare... încăpățînat, ca să nu spun altfel. Avem o singură viață și de aceea nimeni nu are dreptul să-și bată joc de ea, într-un fel sau altul. Oamenii trebuie să țină la viață. Bună, rea, veselă sau mai puțin veselă, grea sau ușoară, viața trebuie trăită. Spune-mi sincer : Tu te-ai culca lăsînd laptele la fiert ?

Locotenentul se gîndi cîteva clipe :

— Nu, nu cred... Și totuși, accidentul este posibil.

— N-am susținut contrariul. Orice accident mortal e stupid. Și aici poate fi vorba de așa ceva.

Locotenentul căpătă curaj :

— Credeți că e vorba de o crimă ? În acest caz, criminalul ar dovedi o crasă lipsă de imaginație.

— Crezi că ar fi trebuit să-și dea victima prin mașina de tocat sau s-o îmbrîncească în Niagara ? Dimpotrivă, dacă e vorba de crimă, asasinul a dovedit că are destulă imaginație. Ne-am afla în fața unei crime cenușii. Cea mai periculoasă : pentru că se confundă cu un accident logic și stupid (nu e nici o contradicție aici). Accidentul pare atît de stupid, încît fără voia ta ești tentat să elimini ipoteza unei crime.

— În ce caz ați fi acceptat totuși ideea *accidentului* ?

— Dacă victima a consumat alcool, droguri sau somnifere atunci accidentul devine posibil. Să vedem ce spune și autopsia. Pînă atunci nu am voie să cred că nu e vorba de o crimă.

Plutonierul-major Mătăluță se apropie :

— Permiteți să raportez.

— Poftim.

— Nu s-au găsit nici un fel de urme proaspete, în afară de cele ale victimei. Ușa de la intrare are închizătoare tip Yale ; nu a fost forțată. Ferestrele sînt și ele închise. Nu se văd urme de forțare nici la ele.

— Și totuși mi s-a spus că vecinul care a descoperit scurgerea gazului a forțat ușa.

— E adevărat. A forțat ușa cu o rangă... Eu mă refeream la mecanismul...

— E clar. Mai departe ?

Plutonierul-major Mătăluță continuă nehotărît :

— Vecinii n-au auzit, n-au văzut, n-au observat nimic suspect.

— Mulțumesc. Ce mai știm despre victimă ?

Locotenentul Barbu își consultă din nou carnetul :

— Adrian Pahome este de profesie pictor decorator la cooperativa „Prestarea". Are și un atelier pe strada 1 Decembrie 1918. Căsătorit cu Ileana Pahome. Au un băiețel în vîrstă de trei luni. Soția se află internată în spital din cauza băiețelului, de cinci zile. Peste două-trei zile va fi externată.

— A fost anunțată ?

— Încă nu.

— Bine, chemați-l pe... Mihai Mocanu.

Mihai Mocanu, un om înalt de peste 1,85, cu părul ușor încărunțit intră în încăpere.

— Luați loc. Povestiți-ne tot ce știți.

— M-am sculat la ora 6. Așa mă scol în fiecare dimineață, chiar dacă lucrez în ture. Am simțit imediat mirosul de gaz. Am crezut întîi că s-a fisurat o conductă. N-am aprins nici un chibrit, am deschis cu grijă ușa, știți, o scînteie ar fi suficientă să... și am ajuns la concluzia că scurgerea de gaze provine de la apartamentul 20 (eu stau la 18) și atunci am alergat la parter. Aveam cu mine un patent, nu știu cum m-am trezit cu el în

mînă, şi am putut închide uşor gazele. Am urcat din nou la etaj. Am ciocănit, nu am sunat (ştiţi de ce — scînteia), apoi am bătut mai tare. Luasem cu mine o rangă. Uşile astea nu sînt prea rezistente, aşa că am forţat-o uşor... N-am stricat-o prea tare. M-am repezit şi am deschis larg ferestrele. Mirosul de gaze era foarte puternic, mirosea a... usturoi, mă durea deja capul. Victima era întinsă pe pat aşa cum o vedeţi şi acum. Cu o batistă am închis butonul de la aragaz. În rest n-am atins nimic. M-am dus apoi la poliţie şi l-am anunţat pe domnul plutonier Mătăluţă.

— Spune-mi, ai observat ceva... suspect ? Văd că ai procedat corect, se vede că ai *o oarecare experienţă*...

— M-am gîndit cum e mai bine să fac şi aşa am făcut. Cît despre experienţă... E drept, îmi plac şi mie cărţile poliţiste...

— Vă mulţumim pentru tot şi vă rugăm...

— Ştiu : să nu părăsesc localitatea.

— Doar cîteva zile...

— Am înţeles. Nici nu se poate altfel.

După plecarea lui Mocanu, Andrei îl chemă în bucătărie pe Barbu :

— S-ar părea că acest Mihai Mocanu e un om de treabă, plin de iniţiativă. Ce zici ?

— Şi eu cred acelaşi lucru. Mă tem însă ca nu cumva să nu fi şters, oricît de atent şi de prudent a lucrat, ceva urme.

— De asta sîntem aici. Să vedem dacă bucătăria nu ne poate spune ceva.

Tăcură cîtva timp. Lucrau în linişte. Examinau, comparau, trăgeau concluzii. Repede, cît mai repede. Şi cît mai atent.

— Barbule, ai descoperit *ceva* ?

— Nu. Înclin să cred că e totuşi vorba de un accident.

Andrei surîse :

— Înclin şi eu să-ţi dau *deocamdată* (reţine acest cuvînt şi... nuanţa) dreptate. Următorul cerc : serviciu — prieteni — cunoştinţe. Un singur lucru mi se pare clar pînă acum : nu e vorba de o sinucidere. Aşadar... accident sau crimă...

Andrei era un tip sportiv. Extensor, flotări, genuflexiuni, ferestre larg deschise, chiar iarna, duşuri scoţiene, suedeze, româneşti, vegetale, lapte. Un litru pe zi.

Turnă cu multă atenţie laptele în oala albastră de doi litri. „Parcă aş face o experienţă... chimică. Acizi, baze, precipitaţii". Privi sticla goală de pe masă. Aproape transparentă, uşor albăstrie. Ceva nu se lega. Îşi aminti. Acolo, în cealaltă bucătărie, o altă sticlă de laptè, golită, pe masă. *Mult mai albă însă.* Să fi fost mai vechi, sau mai rece laptele... ? Sau *altceva ?* Trebuia să verifice. Cum de nu dăduse laptele la analiză ? Ce rost ar fi avut însă ? Doar mortul nu se sinucisese ingurgitînd lapte otrăvit. Şi totuşi sticla aceea era *prea* albă. Se îmbrăcă şi ieşi. În locuinţa lui Pahome găsi un sergent-major moţăind. Raportă :

— Nimic deosebit nu...

În linişti :

— Laptele. Trebuie şi el trimis la analiză. (Cu grijă, cu foarte multă grijă, turnă înapoi laptele în sticlă.)

— Să nu atingă nimeni oala...

— Am înţeles, să trăiţi, nimeni n-o să atingă oala.

La laborator îl găsi pe locotenentul-major Ungureanu.

— Petrică, aş vrea o analiză cît mai... şi pentru laptele ăsta.

Petrică dădu din cap că a înţeles, apoi surîse uşor :

— Vrei să vezi dacă e din lapte praf ? Sau...

Erau prieteni buni. Îi spuse „impresia" lui.

— Atunci e vorba de grăsimi. Particulele de grăsime sînt cele care dau culoarea albă a laptelui. Cu cît laptele e mai gras cu atît se apropie mai mult de alb-gălbui.

Andrei îl privi dezumflat :

— S-ar putea să fie şi altceva.

Petrică intră şi el în joc :

— Cu siguranţă. Iar pe fundul sticlei o hîrtie cu reţeta otrăvii.

Ileana Pahome (născută Rozavlea) era o brunetă abia trecută de douăzeci şi cinci de ani, cu ochi mari, negri şi trişti, şi un ten de o albeaţă neobişnuită.

Se scuză cu o voce stinsă :

— Nu-mi prea prieşte spitalul. N-am mai fost internată într-un spital de ani de zile.

Se corectă repede :

— În afară, bineînţeles, de internarea prilejuită de naşterea lui Adrian.

Andrei remarcă :

— Tot Adrian îl cheamă...

— Da, am vrut să-i dau numele tatălui său. Era primul nostru copil şi m-am gîndit că aşa e mai bine.

Femeia vorbea curgător, povestea totul, cu un ton aproape indiferent, punînd verbele la trecut.

— Îmi închipui că suferiţi mult...

— Trebuie să fiu tare. Închipuiţi-vă : nu-i uşor să rămîi văduvă după un an de căsnicie şi cu un copil de trei luni.

Începu să plîngă uşurel.

Căpitanul ar fi vrut să-i cuprindă umerii slabi, tresărind de plîns. Îngăimă cîteva cuvinte :

— Trebuie să fiţi tare. Aveţi... un copil de crescut. Sînteţi... foarte tînără.

Ileana Pahome păru a se linişti. Ridică brusc ochi, înlăcrimaţi privindu-l ţintă... O lacrimă mare, fierbinte (aşa o credea, *o simţea el)* căzu în sfîrşit, privirea se limpezi şi femeia putu vorbi :

— De cînd am aflat, îmi tot fac singură curaj. Ceva nu-mi iese din cap : stupizenia accidentului. L-am pus pe domnul locotenent...

— Barbu.

— ...aşa, Barbu, să-mi povestească de cîteva ori totul. Nu-mi vine să cred că lucrurile s-au putut întîmpla aşa cum s-au petrecut. Nu-mi pot imagina că se poate muri atît de uşor...

— Cît mai rămîneţi în spital ?

— Va trebui să ies, să mă ocup de...

Începu din nou să plîngă, de data asta în hohote.

„Sînt idiot, hotărît lucru. De fapt voiseм s-o întreb altceva, cum se simte copilul, dacă ar putea sta fără supraveghere în spital, o zi-două şi..."

— Nici nu ştiu ce să fac, de ce să mă ocup mai întîi...

— Soţul dumneavoastră are ceva... rude ?

„Nu, e clar, sînt foarte obosit, ca să nu spun altceva. Cu siguranţă femeia îşi închipuie că..."

Ileana Pahome interveni salvator :

— În Bucureşti ? Nu. Doar la Braşov, o mătuşă foarte bătrînă, paralizată de ani de zile, netransportabilă deci, o soră de-a tatălui. Părinţii şi un frate i-au murit într-un accident de maşină acum trei ani, pe Valea Prahovei.

Îşi muşcă buzele, semn că cele ce avea să spună în continuare nu-i conveneau prea mult :

— De fapt legătura cu bătrîna de la Braşov e aproape... inexistentă. Pe mine nici nu mă cunoaşte. Nici nu a vrut să audă de mine. Considera căsătoria nepotului ei drept o mezalianţă între..., „o mezalianţă între un suflet de slugă şi un trup de slugă", sînt cuvintele ei din singura scrisoare cu care ne-a onorat.

— Mda, cam „tare" expresia. Şi, mă rog, ce e cu bătrîna de...

— ...De se ţine aşa făloasă ? Are şi de ce : sînt neam vechi, os domnesc sau pe aproape. Prin casa lor au trecut oameni politici, filantropi, scriitori, artişti de toate felurile şi de toate naţiile. Asta e adevărul. În plus, eu nu sînt „titrată", sînt o biată desenatoare tehnică...

„Şi-a uitat durerea şi a redevenit femeie. Curios, toţi pictorii îşi aleg femei limbute. Pentru că ei sînt atît de tăcuţi ? O lege a compensaţiei..."

— Soţul dumneavoastră vorbea mult ?

Ileana Pahome îl privi ca trăsnită :

— Nu. De ce ?

— Am vrut să verific o ipoteză dacă pictorii sînt tăcuţi sau nu.

„Noroc că mi-a venit ideea s-o întreb... altfel n-o mai puteam opri. E o femeie totuşi echilibrată. Îşi revine repede, trece uşor dintr-o stare în alta, „recuperează" uşor."

— Vă vom ţine la curent cu toate.

Doctorul Vespan, mărunt, cu un început de chelie şi de burtă, e unul dintre acei bonomi care practică sportul şi după treizeci şi cinci de ani, nu pentru a-şi menţine neapărat silueta sau forma fizică, ci pentru a mînca

mai bine, deşi, evident, n-ar recunoaşte în ruptul capului acest lucru. Mereu fluierînd fals o arie, de fiecare dată aceeaşi, mereu cu un zîmbet larg, prea larg, dezvelind un canin îmbrăcat în cel mai nobil dintre metale.

— Doctore, nu te-am văzut niciodată trist.

— Normal, căpitane A. A. Spre deosebire de alţi medici care au neşansa să le moară un pacient pe masa de operaţie, chiar dacă acesta nu mai are — să spunem — nici o şansă (asta spre a nu umbri cumva bunul renume al celor mai medici dintre doctori şi al celor mai doctori dintre medici — chirurgii), la mine nu există decît riscul să se „trezească" vreun pacient.

— Umor negru.

— Trebuie să mă înţelegi. Nu e uşor ceea ce fac. Nu mă plîng, este extrem de interesantă (şi — cred — utilă) meseria mea, dar aş ceda o mie de „cazuri" perfect rezolvate pentru o singură viaţă salvată. Din păcate, odată ajuns *aici*, pentru oricine e prea tîrziu...

— Devii patetic.

— Te rog să mă scuzi. E ca o... criză. Noroc că e foarte rară. O dată la cinci ani, cel mult. Vei fi de mult maior cînd... Dar să lăsăm vorbele : ai venit pentru A.P. Pahome deci. Da, nimic deosebit. A ingurgitat o cantitate de somnifere. Normală pentru un om bîntuit de insomnii. Moartea s-a produs prin asfixie, aşa cum bănuiai de la început. Nimic anatomo... Ba e ceva... mai greu de explicat dacă îmi spui că are un copil de trei luni. Cam de vreo doi ani A.P. *nu mai putea fi tată.*

Andrei sări ca ars, strîngîndu-i puternic braţul stîng.

— Eşti sigur ?

Răsuflă adînc, încercînd să-şi stăpînească agitaţia.

— Te rog să mă scuzi. De multă vreme nu m-a surprins atît de mult rezultatul unei autopsii... Dar spune-mi, *Adrian Pahome ştia că nu poate fi tată ?*

— Nu. Nu cred. Totul e normal în afară de... Nu, sigur că nu ştia că nu poate fi tată, în cazul în care nu şi-a făcut vreun test de sterilitate...

— Dar... soţia ?

— Ea cu atît mai puţin. N-aş vrea să intru în detalii tehnice, dar, cu o aproximaţie de cel mult o lună, de doi ani A.P. nu mai putea fi tată.

— Doctore, continui să cred că eşti unul dintre cei mai îndreptăţiţi candidaţi la Premiul Nobel. Mi-ai dat o veste mare.

— Nu prea înţeleg, dar mă rog.

— Ca să fiu sincer, nici eu nu înţeleg totul, dar un lucru e sigur : nu mai bat pasul pe loc. Salutare şi *e 4 !*

Auzi în urmă glasul doctorului :

— Mîine găseşti sub uşă mutarea în plic...

Ajuns în biroul său, primi şi rezultatul analizei laptelui. Pufni în rîs : „Uite unde duc şi precizia şi... exagerarea tehnică.“ Într-adevăr, trei foi tip A. 4 erau pline de formule chimice, procente, denumiri care mai de care mai „exotice“.

Sublinie cu un creion roşu un singur rezultat : *nouă la sută.* „Deci dublu faţă de normal. Numai laptele de bivoliţă, de „drigană“, poate fi atît de gras. Ce să caute însă lapte de drigană de Făgăraş în oala unui pictor din Bucureşti ? Încep să număr : unu... doi...“

Locotenentul Barbu privea ploaia măruntă, de sfîrşit de toamnă, una din acele ploi pe care nici nu le simţi la început, dar care, pînă la urmă, te pătrund pînă la oase. Privea înmormîntarea, obişnuită, cîteva persoane în negru, glasul preotului, puţin obosit, puţin plictisit „evocînd“ figura dispărutului, cîteva lacrimi şi hohote de circumstanţă, apoi bulgării grei, negri, rostogoliţi sonor pe capacul sicriului.

— Ce căutăm noi aici ?

Andrei nu era nici el prea vesel. Bărbia i se ascuţise („I se încrîncenează faţa — semn rău pentru...“ gîndi locotenentul) ; apoi căpitanul rosti greoi, cu buze încleiate :

— Am tot sperat să vină şi tatăl copilului. N-a venit însă. Ai dreptate, putem pleca.

Văduva le mulţumi din priviri, priviri stinse, arse de nesomn şi de lacrimi, murmurînd ceva cu buzele strînse, ceva ininteligibil, dar care cu siguranţă se referea la gestul lor de a participa „la această tristă procesiune“.

Pe drum, Andrei îi spuse lui Barbu aproape tăios

— Mîine plecăm la Braşov. Cu trenul de 10 şi 23. Stăm două-trei zile. Şi acolo e un „caz", pare a fi legat de cel de aici. Procuratura ni le-a încredinţat nouă.

Vizita la bătrîna doamnă Pahome nu începu sub cele mai bune auspicii. În primul rînd nu era singură. În picioare, încă drept, în ciuda celor vreo 60 de ani („poate chiar 65 — gîndi căpitanul —, e genul de om care arată la 45 ca la 65 sau invers şi care într-o noapte, la 70 sau 75 de ani se prăbuşeşte brusc, urmare a unei banale gripe") avocatul Zissu („cu doi de *s* şi aşa se şi pronunţă" — ţinuse să precizeze acesta) părea o infirmieră docilă, un gardian intransigent al scaunului cu rotile în care *trona* („ăsta e cuvîntul — „tronează", e fantastică bătrîna, cred că poate îndoi vergele de oţel cu privirea, o privire ciudată, venin de viperă topit în miere") o umbră, ruina celei care fusese odată Eufrosina Pahome, una din frumuseţile ţinuturilor dintre măguri şi sigur una dintre cele mai celebre femei din Braşov, prin bogăţia şi, mai ales, prin inteligenţa ei. Bogăţia îi facilitase relaţiile ; frumuseţea şi inteligenţa i le menţinuseră, le consolidaseră.

Avocatul Zissu era una din ultimele (dar sigurele) victime ale bătrînei poate chiar ultima. Paralizată, de ani de zile prizoniera unui scaun cu rotile. Eufrosina Pahome nu mai putea impresiona pe nimeni.

— Ştiu pentru ce aţi venit... pentru sărmana Veronica... Andrei o privi uimit, căutînd (totuşi !) să se trădeze cît mai puţin posibil.

— Prea multe nu mai am a spune în afară de cele declarate colegului dumneavoastră. Totuşi...

— Nu, doamnă...

— Domnişoară, vă rog ! E *singurul* meu titlu de nobleţe şi în consecinţă *sînt obligată* să ţin la el...

— Nu, domnişoară, eu venisem pentru altceva...

— Nu pentru Veronica ?

— Nu.

— Curios. pentru ce ar mai putea să mă caute un reprezentant al puterii... în afară de „Cazul Veronica" ;

parcă așa vă intitulați dumneavoastră dosarele.

— Domnișoară, eu am venit în legătură cu nepotul dumneavoastră...

— Exclus. Nepotul meu, *singurul meu nepot* nu vă poate interesa. Are prea puțină imaginație pentru un furt, e mult prea laș pentru a se afla în intimitatea crimei : nu cred că poate conduce nici măcar un aspirator, cît despre politică...

— Corect raționamentul dumneavoastră. Dar incomplet ați neglijat situația de victimă în care s-ar putea găsi nepotul dumneavoastră...

— I s-a furat unul din celebrele sale tablouri ; a fost surprins de soț în patul unei fufe ; l-a otrăvit nevasta ; a făcut un copil din flori și acum... nu, domnule, n-o să mă convingeți niciodată că nepotul meu s-ar putea afla în ipostaza de victimă. A fi victimă înseamnă a avea niște „atuuri" pe care bietul Adrian nu le are.

— Vă contraziceți din nou. Unul dintre atuuri ați putea fi dumneavoastră.

— Nu mențin cu ei nici un fel de legătură... Știu doar că s-a căsătorit de curînd... zilele trecute...

— ...un an, totuși...

— ...așa, un an. Pentru dumneavoastră un an poate însemna ceva, pentru mine nu înseamnă nimic. N-am fost de acord cu această mezalianță, v-o spun sincer. El nu m-a ascultat... l-am înțeles, între glasul inimii și cel al rațiunii a ales pe cel dintîi. Nu-l aprob, dar nici nu-l condamn. Animalele inferioare au foarte dezvoltat instinctul. Din păcate Adrian este un animal inferior.

— Uitați-vă totuși pe această poză...

— A, poza de nuntă. Solemnitate, surîs artificial, stupizenie.

— Ce spuneți despre soția...

— Decorativ-vulgară, vocație de curvă eșuată într-o căsătorie din interes. Interesantă totuși... are ceva straniu... în orice caz, un lucru e clar : în casa lor nu cîntă cocoșul.

— De ce credeți toate astea ?

— Nepotul meu, de bine de rău, a terminat o facultate. Nu-l dă inteligența afară din casă, totuși se pare că are ceva talent. În familia noastră toți au cochetat cu

„artele frumoase". Ea în schimb se pare că n-a putut depăși „titlul" de absolventă de liceu.

— E totuși o treaptă de...

— Lăsați. Dumneavoastră v-ați oprit în mijlocul unei scări ?

— Nu cred. Dar aici e vorba de altceva...

— Da, să-mi continui argumentația. Fata trebuia să fie suficient de decorativă pentru a impresiona un „suflet de artist" ?

— Să zicem. Mai există însă...

— A te mărita în ziua de azi cu un „titrat" nu mai reprezintă o performanță notabilă pentru o netitrată, prejudecata „purității" claselor a dispărut. Ca urmare, trebuia ca individa să-l aibă și pe „vino-ncoace" și pe „vino-peste-mine", nu credeți ?

— Vă ascult.

— Nu mai am nimic de adăugat ; doar atît : pun pariu că nu a luat-o de „fată mare".

— Au un copil, de trei luni...

— Nu v-am spus ? Acum i-a trîntit și un plod în brațe să-i găsească ocupație, să nu-l lase cu mîinile libere, să-l țină legat de fusta ei.

— Și nu ați dori să vă vedeți nepoțelul ?

— Nu. Categoric nu. Nu mă interesează bastarzii, chiar dacă sînt legitimi.

— De ce ? Nu cumva pentru că vă temeți că v-ar putea impresiona un copil frumos care este, totuși, sînge din sîngele dumneavoastră ?

— Nu doresc să vă impresionez în nici un fel, nici plăcut, nici neplăcut, totuși conform acestei logici și o lipitoare, cea care îți suge sîngele, *sîngele tău,* ar trebui îndrăgită.

— Da, dar în acest caz e vorba de un sînge rău.

— *Și aici e vorba de un sînge rău.*

— Venisem de fapt pentru altceva. Nepotul dumneavoastră a decedat...

„Hm, nici o tresărire, nici o întunecare a feței, nici o părere de rău. Dimpotrivă, un zîmbet de triumf. *Ea* a supraviețuit, *ea supraviețuiește încă,* deci ea are dreptate. N-o interesează moartea : se crede eternă, invulnerabilă,

Moartea ? O problemă cu totul secundară, despre care nu trebuie să discuți nici cît despre un ceai din cozi de cireșe".

— Ar trebui să mimez surpriza, durerea... Mi-e imposibil, domnule...

— ...Căpitan de poliție, Andrei Andrei, m-am prezentat.

— Mă scuzați, la vîrsta mea sînt obligată să am o memorie selectivă.

— Să vă întreb ceva : De ce ați crezut că am venit pentru... „cazul Veronica" ?

— Chiar nu știți că menajera mea a fost asasinată ? Vreți să cred că nu știți nimic despre ce i s-a întîmplat sărmanei Veronica ? Vă credeam o instituție serioasă, domnule...

— Și sîntem, domnișoară. Vă veți convinge.

— Dacă nu știți nimic despre Veronica, va trebui să mă repet și să vă povestesc și dumneavoastră ce s-a întîmplat.

— Numai dacă credeți că este necesar. Mă pot informa și singur...

— Permiteți-mi o sugestie : trebuia să o fi făcut pînă acum. Așadar despre Veronica : șatenă, destul de cenușie, fără să fi trezit pasiuni erotice nimănui, vă garantez asta, douăzeci și opt de ani. Ieri, cînd a ieșit în livadă, *mai avem un petec de livadă*, a întîrziat cam mult. Am sunat-o. N-a răspuns. Atunci l-am chemat pe avocatul Zissu, prietenul familiei mele de o viață. El a găsit-o în livadă, între doi pruni, căzută la pămînt.

— Ce căuta menajera dumneavoastră în livadă ?

— Nu mi-a spus. Probabil luna. Fetele de la o anumită vîrstă sînt iremediabil romantice. Sau poate că a vrut să-mi culeagă un castron cu prune. Era capabilă și de surprize plăcute, recunosc.

— Cred că ești prea severă, Eufrosina.

Andrei se întoarse puțin surprins. Aproape că uitase de prezența avocatului Zissu, deși numele lui fusese evocat nu cu multă vreme înainte. Atît de mult îl captivase dialogul cu domnișoara Eufrosina Pahome.

„Curios, ar trebui să-mi fie profund antipatică din cauza disprețului pentru tot ce consideră că îi este inferior, incapabilă să accepte măcar ideea unui sentiment. Și

totuşi bătrîna îmi place, trebuie să o recunosc, cu surprindere. Are o minte brici, nu s-a senilizat, nu s-a sclerozat deloc, e mîndră, e dreaptă, e francă. E clar că e ceea ce se cheamă o femeie de „rasă". Dar dacă gheaţa de pe inima ei are totuşi o pojghiţă subţire ? Oameni fără inimă nu există. Oameni cu inima îngheţată, da. Dar în ea e prea multă viaţă pentru ca gheaţa să..." Zîmbi.

— Menajera dumneavoastră şi-a manifestat vreodată dorinţa de a vă părăsi ?

— Da. Peste exact doi ani. Între noi s-a stabilit un contract ferm. Una din clauzele contractului mă obliga să o învăţ limbile franceză şi engleză, la nivel de admitere în învăţămîntul superior. Mărturisesc că ajunsese să stăpînească bine ambele limbi. De altfel în casă nu vorbeam deloc româneşte. Din această cauză, desigur. Era foarte receptivă şi ar fi fost o studentă eminentă.

— În cazul în care ar fi reuşit la facultate, aţi fi ajutat-o în continuare ?

— Cred că da. I-aş fi trimis să zicem trei, poate patru sute de lei pe lună. Cu bursa dată de stat, i-ar fi ajuns să se descurce onorabil.

— Şi această clauză era prevăzută în contract ?

— Nu. I-am spus totuşi odată că e bine să facă facultatea la zi şi că înţeleg să o ajut şi eu cu ceva. Nu i-am precizat, evident, suma...

Avocatul Zissu examina în tăcere poza „de nuntă". Închise pentru o clipă ochii, *ca şi cum ar fi vrut să-şi reamintească ceva.*

— Vă spune *ceva* această poză, domnule avocat ?

— Orice poză ne spune ceva. Pe mine poza asta m-a aruncat cu destui ani în urmă...

— Vă înţeleg.

— Iertaţi-mă, domnule căpitan. Ştiţi să jucaţi şah ?

— Da. Destul de bine chiar.

— Aţi accepta o partidă, *acum ?*

— Nu am prea mult timp la dispoziţie. Totuşi...

— Vă mulţumesc. Şahul e una din pasiunile mele. Una din puţinele mele pasiuni. Vă deconspir un secret, şi Eufrosina e o bună jucătoare de şah, aşa încît cred că ne va urmări cu plăcere.

— Ai dreptate, dragul meu. Numai să nu mă mai faci de rîs.

— Nici o grijă.

Avocatul Zissu cîştigă albul.

Partida se desfăşură în tăcere. 1. d. 4 d. 5. 2. c. 4 e. 6 3. cc. 3 c. 5. 4. c. d. 4. 5. c. f. 3 c. c. 6. 6. e. 3 c. f. 6. Aici partida se întrerupse. Avocatul îl privi ţintă pe căpitan :

— Gambitul damei refuzat. Văd că nu refuzaţi nici linia de joc excesiv abordată de maeştrii primelor decenii. Apropo, ştiţi de cîte ori s-a jucat „Gambitul damei refuzat" în meciul Alehim — Capablanca în 1927 ?

— În 31 din cele 34 de partide.

— Domnule căpitan, felicitările mele. Vă propun remiza.

— O accept cu multă plăcere.

Avocatul Zissu se întoarse spre Eufrosina :

— Draga mea, căpitanul Andrei este un demn urmaş al uniformei albastre. Bărbaţi inteligenţi, prompţi, galanţi.

Eufrosina îşi permise un nou surîs :

— Dragul meu, noroc că nu l-ai provocat la un pocher. Ţi-ai fi schimbat atunci părerea şi optimismul tău ar fi fost mult mai scăzut.

— În ce sens... ?

Dacă ar fi putut, Eufrosina Pahome ar fi ridicat din umeri.

Întors în camera sa de la hotel, Andrei făcu o baie fierbinte, apoi un duş rece ca gheaţa. Îşi îmbrăcă pijamaua în dungi discrete „oliv pe un galben citron" şi se întinse pe pat.

„Curios, moartea lui Pahome să fie, în ciuda tuturor speranţelor, un accident venit la timp ? Dar dacă e o crimă ? Care ar fi mobilul ei ? Nevastă-sa nu era nebună să renunţe la o situaţie sigură, onorabilă, pentru alta incertă. Şi totuşi dacă e vorba de o crimă, cred că are şi ea un amestec în treaba asta. În primul rînd alibiul ei perfect."

„Cînd cineva recurge la crimă înseamnă că miza e foarte mare. În cazul ei, care ar fi această miză ? O altă dragoste ? Dacă ar fi aşa, nu s-ar fi ajuns la crimă. Există şi adultere sau, mai onorabil, divorţuri. Deci nu dragostea e mobilul. Altceva trebuie să fie. Explicaţia trebuie să fie foarte simplă, axiomatică".

„Formidabilă fiinţă, domnişoara Eufrosina. Nici n-a clipit cînd i-am anunţat decesul... Mai mult chiar, a părut că se bucură. Moartea lui însemna acum răzbunarea ei. Dacă e aşa, înseamnă că l-a iubit totuşi. L-a iubit prea mult. Nu i-a putut ierta însă «mezalianţa». Era prea mult pentru ea. Acum orice legătură între ea şi soţia nepotului e ruptă. Nu cred că nepoţelul poate conta. Cel puţin acum. Mai degrabă ar fi în stare să lase totul avocatului Zissu sau mai ştiu eu cui. Apropo, cît de bogată e oare domnişoara Eufrosina Pahome ? Şi mai ales în ce şi-a „convertit" averea ? Casa e obişnuită, fără ceva deosebit. Aur ? Poate ; puţin probabil totuşi. Tablouri ? Nu cred. Porţelanuri ? Cristaluri ? Riscant. Mărci poştale ? S-ar putea. Valoare mare, volum mic. Nu, nici în timbre. Mărcile poştale cer o răbdare şi mai ales o migală de care ea în mod vizibil nu este capabilă. Iar a lăsa pe alţii să-i manevreze valorile, asta i s-ar părea o impudoare, mai mult, o erezie. Atunci ce ? Rămîn cecurile. Prezintă toate avantajele. Plus dobînzile. La o avere mare, deloc neglijabile. O adevărată rentă. Oricum bătrîna mi se pare a fi cheia întregii afaceri. Trebuie supravegheată discret şi atent, atît ea cît şi anturajul. Deocamdată avocatul Zissu. Am uitat s-o întreb cine o mai vizitează. Se poate afla însă uşor..."

„Pe unde umblă locotenentul ? E aproape unsprezece. Am să-i fac morală. Şi pentru noi birourile se închid la o anumită oră, chiar dacă ne aflăm tot timpul în misiune. Să vedem cu ce veşti vine de la Inspectorat... Să fie o legătură între „cazul Veronica" şi cel al lui Adrian Pahome ? Şi dacă da, care ar fi aceea ?"

„În afară de apropierea de vîrstă, destul de aproximativă şi aceea, nici una. Mai degrabă s-ar apropia de vîrstă cu Ileana."

„Pe unde umblă totuşi Vasile ? Orice s-ar întîmpla, nu are nici o scuză. Un telefon se poate da de oriunde. Ce mai : am ajuns mai rău ca o nevastă, ca o mamă, ca o

mamă soacră... Să vedem cu ce «versiune» se va prezenta în faţa mea."

„Cînd se petrec două evenimente în interiorul aceluiaşi cerc, atunci între ele există obligatoriu o legătură. Legea secantei : dreapta care uneşte două puncte de pe acelaşi cerc este secantă cercului. Numai că viaţa nu e numai geometrie. Nici gîndul omului nu e întotdeauna drept"

„Am început să fac filozofeală de trei parale. E şi asta o gimnastică a minţii. Paşii de relaxare necesari după o cursă de o sută de metri plat."

„Despre domnul avocat Zissu vom medita mîine dimineaţă de la ora 8 la 8 şi 30. Obligatoriu."

Avocatul Zissu nu putea nici el adormi. Fotografia aceea convenţională („uneori am senzaţia că toate fotografiile de nuntă se aseamănă între ele atît de mult încît par de fapt una şi aceeaşi poză ; miresele au acelaşi zîmbet fals, aceleaşi flori, aceeaşi poziţie — visătoare — şi întotdeauna aceeaşi rochie albă, vaporoasă. Alături, mirii ţepeni, par mai degrabă un element de decor"), fotografia pe care o privise îndelung, stăruitor („aş putea să o reproduc chiar şi în vis"), nu-i dădea pace. Unde o mai întîlnise pe mireasă ? Cînd, în ce împrejurare ? Să fie totul doar o senzaţie, o trădare (prin aproximare) a memoriei („nu există decît un număr limitat — circa 134 — de tipuri clar diferenţiate, împrejurarea că unii oameni, deşi nu se găsesc într-o legătură de rudenie, nu au nimic comun, pot semăna uluitor între ei se datorează acestui fapt, elementele de diferenţiere sînt minore sau există o trăsătură dominantă de mare forţă expresivă care, impresionîndu-te, anulează practic micile necoincidenţe"), să fie deci vorba de o aproximaţie, o suprapunere de două identităţi într-o singură formă ?

Închise ochii. „Nu, cu siguranţă că am mai întîlnit-o undeva. Dar unde ?" Privi ca printr-o lunetă dereglată, ca prin hubloul unui avion care străpunge o perdea de nori din „vată de zahăr". Totul se lumină, limpezindu-se. „Aha ! Asta era. Cofetăria."

o văzuse discutînd prietenește cu Veronica la cofetăria „Cataif". Veronica era întoarsă cu spatele, se aplecase ușor, era destul de înaltă așa încît pentru a asculta mai bine ce spunea cealaltă se gheboșase puțin, Veronica purta atunci o rochie carmin cu o dungă violetă, îi plăcuse combinația, cealaltă gesticula reținut, avea mîini frumoase, de o expresivitate deosebită, dansau parcă prin aer, era o curgere a lor prin spațiu, mișcările erau extrem de lente, parcă descompuse în mii de alte mișcări, îi plăcuseră mult mîinile acelea și abia în cele din urmă îi privise chipul, puțin vulgar, nu pentru că era prea dur, cu linii prea ferme, ci pentru că intra în contradicție cu acele mîini superbe, stătea la rînd, se adusese „diplomat", prăjitura sa preferată, acum nu se mai grăbea, le putea examina în voie, Veronica nu-l văzuse, cealaltă da, îi remarcase insistența, îl cîntărise din ochi prin cîteva priviri repezi, surprinzătoare și învăluitoare, „priviri de plasă de pălanjen", te învăluie și nu mai poți scăpa, aștepți, așteptarea e singurul lucru înțelept pe care îl mai poți face, aștepți reacția celuilalt și în funcție de ea..., bruneta nu păruse prea satisfăcută, se întorsese ostentativ spre Veronica, se simțea privită și acum acest lucru părea să nu-i mai convină ; avocatul ajunsese la rînd, cumpărase patru prăjituri, se gîndise pentru o clipă să comande șase, două pentru ele, n-ar fi riscat nimic, le-ar fi oferit Veronicăi, „în fond ce atîtea probleme, cine ar putea fi ?, tot vreo slujnică", era nedrept, Veronica era altceva decît o slujnică în casa prietenei sale, știa prea bine asta, dar așa sînt bărbații, unde nu pot ajunge dărîmă, distrug, un rid, o aluniță, o șuviță dezordonată de păr devine un pretext catastrofal, anularea unei frumuseți considerate pînă atunci perfecte, o fisură într-o oglindă sau mai exact o fisură într-o statuie, ce preț mai poate avea o statuetă ciobită, își zîmbise satisfăcut, se așezase la una din mesele joase, verzi, aproape negre, verde de China, abia acum îl văzuse Veronica, o salutase, și ea îi răspunsese cu un zîmbet îngăduitor, înclinînd pentru o clipă capul, „se vede că nu și-a revenit, gîndurile îi plecaseră departe, încă nu s-au întors, nu și le-a întors, cine știe ce i-a povestit bruneta, în orice caz ceva plăcut", gîndise el. „Diplomatul"

i se păruse fără gust, frișca părea veche, așa că lăsase prăjitura aproape întreagă. Luase totuși celelalte trei prăjituri, o clipă se gîndise să le facă uitate discret pe un colț de masă, salutase scurt, fără să aștepte să primească vreun răspuns și ieșise.

De ce i se decupase acum perfect în memorie scena întreagă, doar ceva mai rapid, atunci mai fuseseră cîteva ezitări, timpi morți, acum scena se derulase rapid, gata montată, un film de nici două minute, de ce... ?

„Cîteodată e bine să-ți pui stăruitor întrebări. de fapt aceeași întrebare, s-ar putea ca faptele, imaginile, ideile să se lege, să devină logice, coerente, să poți primi într-adevăr răspunsul așteptat".

Ca acum. O reîntîlnise, surprinzător, peste vreo cîteva luni în sala tribunalului la un proces destul de încîlcit, o tentativă de viol, există și așa ceva, sala era plină, nu că i-ar fi interesat procesul, dar oamenii aveau procesul lor și ce să facă, a fost singura persoană care a părăsit sala atunci cînd s-a pronunțat sentința, nu mai ținea minte verdictul, șase luni sau chiar achitare, altceva îi reținuse atenția, figura bărbatului, în fond pentru el venise la proces, tînărul era un exemplar reușit, brunet cu ochi albaștri bătînd în violiu, dincolo de toate te izbea aerul de tristețe, pentru asta se dădeau în vînt după el femeile, îl recunoscuse, avusese de cîteva ori necazuri, dar, curios, de fiecare dată scăpase foarte ieftin, se pare că și vina lui era foarte mică de fiecare dată, mai mult el era o victimă, victima propriei frumuseți ; așadar bruneta putea să-i fie și ea o victimă, avea acest drept. recunoștea într-un moment de supremă și cabotină generozitate că pentru un asemenea exemplar merită să-ți pierzi capul, renumele, „firma", banii — într-un cuvînt.

Așa cum s-ar fi scuzat și pe el, dacă ar fi dat de o replică feminină la fel de convingătoare.

Aprinse lumina. Își aprinse o țigară. Stinse lumina. Fumă pe întuneric, privind mucul roșu-incandescent al țigării. „Întotdeauna am crezut că trandafirul e o floare de foc, o floare care își topește propriile petale". Abia acum începea să înțeleagă totul. Demonstrația sa era fără cusur. Pentru asta venise deci căpitanul. Numai că atunci cînd și el va înțelege va fi prea tîrziu. „Și acum

am piesele albe. Am o figură uşoară avantaj plus tempoul." Se bucură frecîndu-şi într-un gest nervos mîinile. „Ce poate fi mai nevinovată decît o partidă de şah, căpitane ?" „Gambitul damei refuzat sau gambitul damei acceptat" ? În această alternativă adormi cu zîmbetul pe buze.

Locotenentul Vasile Barbu avea ce povesti. Fusese întîi la Inspectorat în legătură cu „cazul" Veronica. Aflase cîteva lucruri interesante. 1) Victima îşi cunoscuse asasinul. Discutase chiar cu el mai bine de o jumătate de oră. 2) Asasinul era un bărbat de talie potrivită, îmbrăcat într-un fulgarin cenuşiu. Pe cap purta o şapcă de piele. 3) Asasinul era stîngaci. O dovedeau poziţia victimei, a laţului şi echimozele de pe gît.

Toate detaliile erau furnizate de bătrînul vecin al Eufrosinei Pahome, chinuit de o „migrenă cumplită".

Ieşise afară cu gîndul că se va simţi mai bine. Intenţionase chiar să se ducă la vecina sa, să-i ceară un antinevralgic. Renunţase văzîndu-i pe cei doi discutînd destul de intim în livadă. Nu fusese văzut de nici unul dintre ei. Intrase în casă, lăsînd lumina stinsă. Îl văzuse pe bărbat plecînd singur. Liniştit, mergînd fără grabă, atent pe unde calcă, „de parcă s-ar fi temut să nu se murdărească pe pantofi." Migrena îi trecuse tot atît de brusc precum venise, aşa încît bătrînul se culcase repede, de teamă ca nu cumva durerea să reînceapă. O cunoştea pe domnişoara Veronica, o fiinţă deosebită, despre care nimeni n-ar fi putut spune nimic rău. Îl mirase mult faptul că sătea de vorbă singură pe întuneric cu un bărbat. S-a gîndit întîi că ar putea fi o rudă, un frate sau un văr şi că Eufrosina nu-i permisese să intre cu el în casă. Apoi s-a gîndit că la vîrsta ei nu e chiar atît de absurd să stea de vorbă cu un bărbat, ba dimpotrivă. Din această cauză n-a mai ieşit, să nu-i stînjenească.

Se prezentase singur gîndindu-se că depoziţia sa ar putea ajuta cu ceva... Ce bine ar fi dacă bărbatul acela ar fi găsit foarte repede. Cu siguranţă, nu e sănătos la

minte. Cine și ce să aibă cu o ființă ca Veronica, un înger ? „Aștia ar trebui puși la zid fără nici o altă judecată.“ Bătrînul strivise emoționat în ochi o lacrimă. Îi mulțumiră. Nici nu-și dă seama cît de importantă e deposiția sa. Bătrînul plecă mîndru de civismul său, mulțumit că a făcut o faptă bună. „Măcar atît, dacă n-am putut face altceva“, adăugase el vag modest.

Al doilea lucru important pe care credea că-l rezolvase Vasile Barbu, „cîtă alergătură, dar oricum meritată...“, era ceea ce numise el „drumul laptelui“. Nu, nici la Brașov nu se găsea lapte de bivoliță, de „grigană“. „Doar la Făgăraș se găsește. E drept că mai sînt unii care aduc lapte de la Făgăraș sau de prin împrejurimi, de la Sîmbăta, de la Voila, de la Șercaia, chiar, dar asta pentru ei, un bidon de cîțiva litri pe care să-l poți pune în portbagaj, nu pentru vînzare la liber. Am aflat și prețul. E dublu față de cel pentru laptele de vacă. Deci nici nu cîștigi, nici nu pierzi nimic. Am înțeles că nici nu poate fi băut, atît de gras este. Ca și cum ai amesteca o jumătate de pachet de unt cu un litru de lapte. Și totuși unii îl caută“.

Au început să supravegheze casa bătrînei. După plecarea lui Andrei fusese vizitată de doi bărbați, tatăl și fiul, ambii profesori de istorie, tatăl — chiar directorul liceului din localitate. Liceu vechi, cu tradiție și renume, recunoscut în toată țara pentru competitivitatea absolvenților săi.

— Am impresia că și tu ești unul din absolvenții săi, glumi Andrei.

— Nu, eu am făcut liceul la București. Mărturisesc însă că aș fi vrut să mă număr printre elevii acestui liceu secular.

— Altceva ?

— Se pare că cei doi profesori sînt vizitatori obișnuiți ai Eufrosinei. Eufrosina Pahome are o memorie excelentă, e un martor prețios al unor istorii cu semnificații politice din perioada interbelică. În plus, deține cîteva documente foarte prețioase privitoare la istoria Brașovului, a Țării Bîrsei și a Țării Făgărașului. Se pare că deține și un document autentic semnat de Mihai Viteazul... Cei doi speră ca bătrîna să doneze Muzeului Județean de Istorie aceste

documente de preț. Mai sînt și alte documente privitoare la istoricul „Astrei", unele date despre revoluțiile de la 1848 și așa mai departe.

— Și cum de s-au adunat toate astea în casa Eufrosinei ?

— Simplu. Tatăl ei a fost un pasionat istoric. A făcut însă și politică, și pînă la urmă politicianul l-a învins pe istoric, ca să fiu eufemistic.

— Oricum, și cei doi trebuie supravegheați. Pasiunea cea mai nobilă poate degenera, și s-au văzut cazuri în care numismați celebri au comis acte reprobabile din cauza unei „carii", a unei piese lipsă dintr-o colecție de altfel extrem de valoroasă. Cîte pasiuni n-ar dezvălui un cap de bour printre filateliști ! Colecționarii sînt întotdeauna puțin maniaci, un amestec ciudat de egoism și de generozitate. Cîți numismați, filateliști, bibliofili nu și-au cheltuit ultimii bani pentru colecția lor, pentru ca în final să o doneze statului, unor instituții sociale, fără nici o pretenție.

— Cred că Eufrosina Pahome nu intră în această categorie. Adică nu cred, sînt sigur !

— Eu nu aș fi atît de sigur. Cred că bătrîna domnișoară Eufrosina e capabilă și de generozități. Și de surprize, bineînțeles ! Trebuie să fim foarte atenți. Și acum propun să ne culcăm. Mîine ne așteaptă o zi grea, dacă nu una decisivă !

„Mda, e o sumă frumușică. Cîteva zeci de cecuri „de mașină", e o sumă pentru care poți risca mult... Bătrîna e foarte inteligentă. Averea ei e prea tentantă ca să nu... Bătrîna și-a luat însă toate măsurile de prevedere. Ce să facă un hoț cu cecurile bătrînei ? Nimic sau aproape nimic. Trebuie văzut dacă a trecut pe cineva la „clauză". În cazul în care e trecut cineva, să vedem cine e acel cineva. Dar cum să afli toate acestea ?

Oricum, acum sînt sigur că averea bătrînei e mobilul crimei. Deși cred că există o legătură foarte strînsă între cele două întîmplări, chiar dacă ele par atît de diferite

și de depărtate geografic. S-ar putea să fie, deși e puțin probabil, un singur făptaș. Nu cumva Veronica e trecută și ea la „clauză“ ? În acest fel lucrurile se simplifică foarte mult : asasinul a aflat (de văzut de unde și cum — poate i-a spus chiar Veronica) un lucru esențial pentru el : că Veronica poate scoate banii bătrînei. Dacă nu întreaga sumă, măcar o parte.

Aflînd că Veronica e „cheia“ banilor bătrînei Pahome, asasinul joacă rolul îndrăgostitului. Veronica rezistă un timp, apoi îi cedează. Sigur acum de reușită, îi împărtășește Veronicăi „planul său de îmbogățire“. Dezamăgită, văzînd că pentru el dragostea nu a fost decît un pretext, un mijloc pentru atingerea scopului, Veronica îl refuză. Altă variantă : Veronica îl refuză din frică. Altă variantă Veronica îl refuză fiind o fire profund cinstită, neacceptînd o clipă să-și întemeieze fericirea pe nefericirea altora, avînd ca bază a fericirii ei bani străini, nemunciți ; individul o ucide, ceea ce totuși e cam mult“...

Vasile îi întrerupse gîndurile :

— Am primit un raport... Cred că vă interesează în cel mai înalt grad.

— Să auzim.

— Avocatul Zissu a jucat în parc o partidă de șah.

— Și cu mine a jucat o partidă...

— Tocmai... Și mi-ați spus că e un foarte bun jucător de șah.

— Da, este.

— Numai că acum a jucat nepermis de slab.

— Se mai întîmplă. Nu întotdeauna ești în cea mai bună formă.

— E adevărat, dar în partidă avocatul a efectuat două mutări imposibile !

— Da, e cam mult pentru un jucător de valoarea lui. Vrei să spui că juca șah, așa, de ochii lumii ?

— Da, adversarul său abia știa să mute piesele. Nu cred că avocatul l-ar accepta ca partener în condiții normale...

— Poate că avocatul s-a simțit supravegheat și atunci...

— Nu cred. În plus a mai spus ceva interesant : „Banii rezolvă totul, tinere."

— Şi ce ţi se pare curios ? Nu uita, domnul Zissu e avocat, cunoaşte bine lumea... o anume lume şi... uneori... s-ar putea să aibă dreptate. Nu toţi oamenii sînt incoruptibili. Poate că tînărul îi e client sau i-a fost trimis de cineva, cu rugămintea să-l ajute.

— Nu ştiu de ce, de data asta cred că nu aveţi dreptate. Intuiţia îmi spune că discuţia şi mai ales afirmaţia avocatului au legătură cu cazul nostru.

— Uite ce e, Vasile. Cred că ai intrat foarte tare în acest caz. Asta e bine. Dacă nu te „îndrăgosteşti" de un caz, mai bine renunţă. Munca noastră, care din afară pare spectaculoasă, e aridă, plicticoasă uneori, recunosc. *Trebuie să ai răbdare*. Mult mai multă răbdare decît adversarul. Trebuie să ai încredere în tine şi în justiţie... Uite, aş face, totuşi, cu tine un pariu : într-o săptămînă rezolvăm cazul. Pun la bătaie o sticlă de şampanie. Sînt convins că o vei da tu. Apropo, ştii care e definiţia pariului ?

— Nu.

— Un pact dintre un fraier şi un escroc. Numai că fiecare crede că el este escrocul.

— Deci raportul nu e deloc interesant ?

— Ba da, n-am afirmat contrariul. Orice raport este interesant din start. Un raport implică două procese : unul subiectiv (al celui care alcătuieşte raportul) şi altul *obiectiv*, raportul epicului pur, al faptelor nude, aşa cum s-au petrecut ele. O ipoteză, o privire proaspătă asupra unui caz, personaj sau o relaţie, o ştire (mai mult sau mai puţin inedită) sînt tot atîtea argumente pentru a considera orice raport interesant. S-ar putea ca şi acest raport să conţină informaţii extrem de preţioase. Numai că nu trebuie să absolutizăm. *Noi nu avem voie să greşim*. Nu spun că nu putem greşi, greşim adesea, dar ar trebui să nu greşim. Există greşeli care se plătesc prea scump, sau nu se mai pot plăti deloc. Tot anturajul Eufrosinei Pahome este suspect. Atît : suspect. Nu trebuie însă să uităm că din zece suspecţi doar unul, maximum doi sînt cu adevărat vinovaţi. Avocatul Zissu s-ar putea să fie

vinovat ; nu spun nu, s-ar putea să fie chiar adevăratul vinovat ; s-ar putea, la fel de bine, să nu fie vinovat. Să mă explic : dacă mobilul sînt banii domnişoarei Eufrosina, cum se face că în atîţia ani avocatul nu s-a trădat măcar o dată ? Cu instinctul ei de felină, Eufrosina Pahome l-ar fi simţit imediat şi l-ar fi îndepărtat dintre intimii ei. Nu mă iau după „dragule" sau „dragă" ; de la o anumită vîrstă asemenea apelative sînt cu totul inocente. Avocatul Zissu este într-adevăr unul din intimii domnişoarei Eufrosina, poate singurul pe care îl tolerează, îl acceptă şi, chiar, în momente de cabotină uitare de sine, îl răsfaţă.

— Ce ar mai trebui să facem ?

— Deocamdată un singur lucru : supravegherea Eufrosinei Pahome, neîntrerupt, zi şi noapte. Ea, în primul rînd. Apoi şi ceilalţi. Eu mă duc acum la liceu ; mă întîlnesc cu profesorul Pop. Cu bătrînul Pop.

Liceul, masiv, cenuşiu, cu ferestrele boltite de arcuri romane, literalmente îngropat între tei şi stejari seculari, impunea de departe oricui, trecător obişnuit, elev sau profesor, respect.

Căpitanul Andrei încercă poarta din fier forjat, vopsită în verde închis, terminată în suliţe ameninţătoare, cu vîrfuri romboidale. În stînga ei, încrustată în marmură, o inscripţie străveche „INTRAREA DIRECTORULUI". „U" era scris ca „V" ; luciul literelor se patinase de mult...

„Există şi clădiri care au «morgă», nu numai oameni".

Poarta se deschise, neaşteptat de uşor. „De ce să mă mir în fond ? Se vede că directorul intră frecvent pe aici. E un om sever, un clasic, îi plac precizia, lucrul bine făcut. Să vedem..."

Intră, apăsînd clanţa mare, veche, labă de leu. Şi uşa se deschise uşor.

Cabinetul directorului se afla imediat în dreapta, prima uşă. Ciocăni uşor, apoi ceva mai tare. „Intră" se auzi de dincolo. Profesorul era singur, bine dispus, cu un zîmbet uşor pe buze.

Îl invită cu un gest larg, puțin teatral, să ia loc într-un fotoliu imens, din piele, aflat în fața biroului. Directorul se așează și el. Andrei remarcă mărimea neobișnuită a mîinilor. Directorul îi observă nedumerirea, dar nu se jenă. Zîmbi acum larg, dezvelindu-și pînă la gingie dinții sănătoși și mari, ca de cal.

— Spuneți-mi, domnule căpitan, de ce credeți că toți bătrînii sînt surzi ?

— De unde.... ?

— Ați ciocănit de două ori, o dată încet, apoi mai tare. V-am auzit perfect și prima dată.

— Îmi cer scuze, dar cred că e vorba de o obișnuință. Și acasă, chiar dacă am sonerie, îmi place să bat așa. Știu că soția se bucură, lasă totul și vine să-mi deschidă.

Bătrînul îl privi cu ochi triști, brusc obosiți :

— Vă este dor de soție ?

— Da. Deși am trecut deja de zece ani de căsnicie. Poate că dacă am fi tot timpul alături ne-am plictisi sau ne-am ciondăni. Așa nu prea avem timp. Meseria mă obligă la destule deplasări...

— A mea a murit vara trecută.

Căpitanul rămase tăcut cîteva clipe. Ce poți să-i spui unui om care și-a pierdut ființa cea mai apropiată, prietena de o viață, mama copilului său ? Înclină doar ușor capul.

Bătrînul își făcu de lucru cu o agendă. Apoi, lent, ridicînd privirea îngreunată de durere și de amintiri, spuse cu o voce răgușită :

— Vă rog să mă iertați. Foarte rar... mi se mai întîmplă asta... mărturisesc că îmi vine foarte greu să mă obișnuiesc că nu mai este. Sigur, te iei cu munca, cu cărțile, îți admiri fiul, nora, nepotul, îți dai seama că nu ai trăit degeaba pe acest pămînt, totuși e greu... e foarte greu. E ca un fel de altă moarte, de data asta a ta, tu încă trăiești, dar ceva din tine a murit, ce anume exact nu știi, ai vrea să fii tot tu cel adevărat, dar faci totul pe jumătate. Și gestul și zîmbetul și rîsul și cuvîntul adesea — toate par a îngheța. Nu-mi reproșez faptul că eu trăiesc și ea nu, e ceva firesc, în natura lucrurilor, ca unul dintre noi să moară înaintea celuilalt, nu-mi pot reproșa nimic, am făcut tot ce se putea face, tot ce era omenește

posibil și imposibil... Mărturisesc că mi-am revenit greu ; într-adevăr munca m-a salvat. Certitudinea că mai am de plătit niște datorii. Pentru cine ? Pentru poporul acesta al meu, pe care mă mîndresc că îl iubesc atît de mult. Nu orgoliul originalității, nici vocația și ambiția sintezelor m-au călăuzit în muncă și în viață, ci altceva : certitudinea că fiecare literă, nu cuvînt — literă — dintr-un manuscris poate contribui la o mai bună cunoaștere a poporului meu. Am fost unul dintre acei părinți care au transmis patima lor (nu meseria, nu averea, nu titlurile sau mai știu eu ce — ci patima) copiilor lor. Poate că a fost un gînd egoist la început : nu știu și nici nu mai are vreo importanță acum. Sînt fericit că fiul meu nu regretă opțiunea mea, care, în timp, a devenit vocația lui...

— Domnule profesor, sînt cu adevărat emoționat. Vă mulțumesc pentru momentul de adevăr pe care mi l-ați oferit. Mărturisesc acum că scopul vizitei mele aici și acum mi se pare... nu știu cum să spun... aproape meschin. Permiteți-mi să mă retrag și să revin altădată, peste o zi sau două...

— Nu cred că ai dreptate, tinere. Iartă-mă că îți spun așa — dar ai putea să-mi fii fiu. Fiecare dintre noi are o datorie, dincolo de patima despre care iarăși ți-am vorbit, trebuie să fie meseria. Dumneata ai venit la mine. Ai venit la mine pentru că vrei să lămurești, să te lămurești cu niște lucruri. Îți stau la dispoziție cu cea mai mare plăcere. Sîntem de aceeași parte a baricadei, tinere. Numai armele sînt diferite...

— Aș vrea să știu, domnule profesor, cît mai multe despre Eufrosina Pahome.

Bătrînul își îndreptă spinarea, sprijinindu-se apoi de speteaza scaunului. Zîmbi din nou :

— Eufrosina. Da, e o lume. E foarte greu ce îmi ceri. Eufrosina e un subiect pe care nu-l poți epuiza nici într-un an de „discuții". Așa că aș prefera întrebări ceva mai exacte, mai precise, dacă se poate...

— Bine, atunci să încep : cam ce avere credeți că are Eufrosina Pahome ?

— În bani, ceva mai mult de șase sute de mii. În cecuri de cinci mii, cecuri de autoturisme.

— Se pare că acest lucru e ştiut de toată lumea !

— Nu văd de ce Eufrosina s-ar feri de cei cîţiva prieteni pe care îi are. În plus, o sumă oricît de mare, depusă la CEC dezarmează pe oricine.

— Aveţi dreptate. Ştiţi cumva dacă e trecut cineva la „clauză“ ?

— Pe unele ceeuri — avocatul Zissu ; pe altele cred că Veronica. Nu ştiu totuşi nimic precis în legătură cu această problemă.

— Pe lîngă bani, averea Eufrosinei Pahome se mai compune din... ?

— Ediţii rare, bibliofile, multe ediţii princeps. Apoi documentele, toate de maximă importanţă pentru istoria noastră. Scrisori de la scriitori, artişti plastici, oameni politici, istorici. Dacă s-ar putea evalua totul, averea Eufrosinei Pahome ar trece bine de cîteva milioane...

— Şi cum a ajuns să deţină o asemenea avere ?

— Povestea e lungă. Mai întîi moştenirile. Nu uitaţi că Eufrosina numără printre strămoşi un domn moldovean şi doi voievozi de Transilvania. Familia ei este atestată documentar la 1289, în documente poloneze. E una din vechile familii româneşti. Mă refer evident la familiile care erau preocupate de un arbore genealogic, de titluri, de moşii. Cu siguranţă că familia Ion Ion e cea mai veche şi mai nobilă familie românească. Asta e sigur ! A doua sursă ar fi extraordinara lor credinţă (mă refer la tată şi la Eufrosina, mama ei a murit imediat după naştere) în mai bine. Între '46—50 au fost acei ani uluitori cînd pentru o ciorbă dădeai o haină de blană, pentru zece ouă un inel — „bijuterie de familie“. Ce mai contau atunci cărţile ? S-au ars şi incunabule, ce să mai vorbim de cărţi mai recente ! A existat aşadar o derută în rîndul unei pături sociale, compusă îndeosebi din oameni care nu munciseră fizic niciodată. Acum nu puteau, nu ştiau sau nu vroiau să muncească. Tatăl Eufrosinei, Grigore Pahome, nu s-a dat în lături de la munca fizică. Cosea, turna smoală noaptea, căra saci cu ciment. Cîştiga bine. Aveau ce mînca şi, în plus, au reuşit să achiziţioneze la preţuri de nimic valori mari. A treia sursă ar fi cea prilejuită de „jocul cifrelor mari“. Pînă acum Eufrosina a

cîştigat două maşini pe cecuri. Le-a vîndut imediat şi banii primiţi i-a transformat din nou în cecuri. La cîteva zeci de cecuri şansele de cîştig cresc simţitor.

— Întrebasem mai mult din curiozitate. Eram sigur că averea Eufrosinei e obţinută licit. De cîtă vreme e Eufrosina Pahome paralizată ?

— E şi aici o poveste... de... să mă gîndesc puţin... de vreo douăzeci şi trei de ani. Adrian Pahome, nepotul ei, singurul ei nepot era la ei. Făcuse o poznă şi Eufrosina l-a pedepsit, i-a dat o pălmuţă sau l-a tras de urechi, nu mai ştiu exact. Copilul a găsit prin curte o stinghie de brad cu un cui ruginit şi îndoit în ea. A lovit-o pe la spate. Nu ştiu cum, cuiul a intrat între două vertebre, a atins măduva. Rezultatul se vede, e dramatic. Din acea clipă, Eufrosina nu a mai vrut să audă de copil multă vreme. Îl iubea enorm. „N-aş vrea să-l urăsc tot atît de mult pe cît l-am iubit." L-a iubit, în felul ei, în continuare. Vestea căsătoriei lui a doborît-o. Nu atît „mezalianţa" — atît de invocată —, cît faptul că nu a fost consultată, că mireasa nu i-a fost prezentată pe vremea cît era logodnică, tinerii necerîndu-i binecuvîntarea. Sînt convins însă că vestea morţii lui Adrian a marcat-o profund.

— Poate se va apropia de nepot, adică de băieţelul nepotului.

— Se poate. Dar nu va fi prea uşor. Eufrosina nu face prea uşor „transfer de sentimente".

— Domnule profesor, fiul dumneavoastră locuieşte în aceeaşi locuinţă cu dumneavoastră. Nu v-a spus unde a fost în noaptea de 13... ?

Bătrînul roşi vizibil. Întrebă cu o voce uşor tremurată

— Trebuie să înţeleg că toată discuţia noastră nu a fost decît un *interogatoriu ?*

Căpitanul Andrei îl privi ţintă în ochi :

— Domnule profesor, trebuie să ne înţelegeţi. Trebuie să... dumneavoastră aţi accepta, în cazul unei săpături arheologice, să nu cercetaţi anumite zone sau straturi ? Nu trebuie *să verificaţi* o ipoteză ? Noi verificăm tot ce are legătură cu acest caz. Inclusiv pe Eufrosina Pahome sau pe dumneavoastră !

— Dar e revoltător !

Căpitanul Andrei roşi el acum. Spuse apăsat :

— Ceea ce facem noi este spre binele oamenilor. Există un cerc al suspecţilor. Nimeni nu poate ieşi sau intra în el fără să aibă o puternică motivaţie. Cercul suspecţilor nu e foarte mare. Pentru liniştea oamenilor cinstiţi, trebuie să găsim asasinul. Sau asasinii. Numai că asasinul ştie că îl căutăm, întotdeauna ştie asta înainte de a înfăptui crima (sau crimele). Se strecoară printre oamenii cinstiţi, se amestecă cu ei. Nu-l ştim încă. De aceea trebuie să verificăm toate alibiurile, coincidenţele, neconcordanţele. Dintre toţi, numai fiul dumneavoastră nu a dormit acasă în noaptea de 13. În noaptea primei crime.

— Şi chiar credeţi că fiul meu poate înfăptui o crimă ?

— Subiectiv vorbind, nu cred că fiul dumneavoastră e capabil de o crimă. Obiectiv însă, trebuie să am probe pentru a-l scoate din rîndul suspecţilor.

— De ce nu-l întrebaţi pe el ?

— Domnule profesor, în viaţă aţi spus întotdeauna adevărul ?

— Cred că da !

— Sînt convins. Dar dacă ar trebui să salvaţi viaţa unui om, aţi fi în stare să mînţiţi ?

— Cred că da !

— Şi atunci de ce credeţi că fiul dumneavoastră nu ar fi în stare de un asemenea gest ?

— Ca să salveze pe cine ? ! ?

— Pe el, de exemplu.

Bătrînul zîmbi, se destinse vizibil.

— Vă apreciez metoda, dar cred că în legătură cu fiul meu vă pierdeţi vremea !

— Şi eu sînt *aproape* sigur !

— Şi atunci ?

— Da, numai că nu sînt *absolut* sigur. Domnule profesor, aş vrea să discut şi cu fiul dumneavoastră. Se poate ?

Directorul consultă orarul şcolii.

— Peste exact optsprezece minute. Acum are ultima oră la clasa a XI-a D. După terminarea orelor trece întotdeauna pe aici. Mai stăm de vorbă.

— Domnule director, puteți asista și dumneavoastră la discuția noastră.

— Vă mulțumesc. Nu, mai bine să fie doar el. E mai bine așa : și pentru mine, și pentru el, și pentru dumneavoastră. Bătrînul își consultă grav ceasornicul de buzunar. Șopti ușor neconvingător parcă

— Da, așa e mai bine. De altfel mi-am amintit că mai am puțină treabă pe afară. Revin, dacă este cazul, peste o jumătate de oră. Vă mulțumesc încă o dată.

„Să fi greșit cu ceva ? Dacă da, unde anume ? Totul a fost perfect sau aproape perfect. Nu-mi dau seama unde aș fi putut greși. Și dacă nu găsesc unde am greșit, s-a dus cu liniștea mea. Greșeala asta mă poate costa și viața. Totul a fost perfect : m-am străduit să nu las nici o urmă. Nu, sînt absolut sigur că nu am lăsat nici o urmă. Și atunci de unde știe ? Dar oare știe cu adevărat sau totul e bazat pe o logică, s-o numim, hm, a necesității ? Faptele trebuie să se fi petrecut așa și nu *altfel* deci... Să vedem nu dacă știe sau nu, ceva știe, să vedem cît știe. Mai grav e că și alții sînt pe urmele mele. Și ei știu ceva ; se pare că știu însă mult mai puțin. Totul să fie deci doar o problemă de timp ?“

„Nu mi-e teamă. Sau chiar dacă mi-e teamă, nu trebuie s-o recunosc. Nici față de mine nu trebuie să recunosc acest lucru. Teama deformează proporțiile, pune în paranteză logica. Cei mai mulți pierd așa. Din cauza spaimei. Față de ei am un atu : nu-mi este teamă. Numai așa pot cîștiga. Calm, mult calm, chiar atunci cînd totul pare pierdut.“

„În fond despre ce este vorba : cineva mi-a intuit jocul, logica faptelor, faptele înseși. Deocamdată atît : nu a adus nici o probă împotrivă-mi. Știe multe despre mine, dar nu are cum să știe TOTUL. Doar dacă ar fi fost martor la... dar asta e din capul locului absurd. Îmi propun un șantaj aproape clasic : va trebui să-l accept. În caz contrar... Mai bine pierd jumătate, decît să pierd totul.“

„Oare nu s-ar putea întoarce situaţia — un contraşantaj, să spunem ? Un contraşantaj anulează un şantaj ; mai mult chiar, poate deveni el însuşi un şantaj. Numai că, în cazul de faţă nu prea am şanse. Şi apoi felul lui învăluit de a vorbi, fără nimic precis, vagi insinuări, cîte un fapt strecurat „ca din întîmplare“ în filmul faptelor, o ameninţare ironică, din nou insinuări la fel de vagi şi de imprecise, propunerea de a colabora, nimic jignitor, nimic angajant pentru vreuna din părţi, vorbe, prea multe vorbe, vorbe care te ameţesc, te năucesc şi în acea clipă, strecurată aproape neglijent, propunerea concretă ; din nou insinuări, apoi un comentariu neutru, abia acum cu adevărat ironic, promisiunea de a fi mereu în preajma mea, de a reveni ; apoi ordinul dur, sec, alb, implacabil. A trebuit să accept, nu din spaimă, ci pentru că avea dreptate, era singura soluţie pe care trebuia să o aleg, singura justă, aici a fost poate greşeala lui, îmi place să ajung singur la o soluţie, bună sau rea, reală sau falsă, mă enervează ca cineva să-mi arate cu degetul soluţia ; chiar dacă acea soluţie e cea mai justă, singura posibilă în cazul respectiv. Am acceptat, mai mult pentru a scăpa de vorbăria lui, pentru a putea gîndi (la toate) în linişte, inclusiv la distanţa avută. Şi recunosc că nu găsesc altceva mai bun de făcut decît să accept, şi cu fatalitatea soluţiei propuse.“

„Într-adevăr e cea mai justă. Şi dacă mă gîndesc şi mai bine, la urma urmelor e singura posibilă. Singura.“

„Altceva ar trebui să mă preocupe acum : oare mă voi putea bucura în linişte de roadele... nu, nu, întrebarea ar trebui formulată altfel : Oare un cinic poate gusta dintr-un fruct, rod al unui arbore otrăvit de crimă ? Dacă răspund prin «da», înseamnă că mă pot culca liniştit. Ceea ce am să şi fac, în următoarele momente.“

— De ce nu te-ai culcat pînă acum ?

— Ştii bine că nu pot să adorm pînă nu vii şi tu. M-am obişnuit aşa, o răsfăţată..

— Știi la fel de bine că uneori n-am să pot veni. Ce ai să faci atunci ? N-ai să dormi toată noaptea ?

— Dacă ai să-mi dai un telefon, cred că aș înțelege o situație, oricît de complicată ar fi ea, nu crezi ?

— Vreau să te rog ceva : se pare că pe data de..., n-are nici o importanță, s-a întîmplat ceva grav. N-aș vrea să se știe, cu nici un preț că am fost la tine.

— Nu înțeleg nimic. Ce s-a întîmplat, ce noapte, de ce... ?

I-am astupat cu palma, ușor, gura. Printre degetele răschirate, ca de după zăbrele, îi zăream ochii rotunzi de spaimă. Și întrebarea din ochi, pe care nu avea curajul să o coboare pînă la buze.

— Ai răbdare... liniștește-te. Îți voi povesti totul... Se pare că înainte de povestea cu Veronica, a fost comisă o crimă, la București.

— Și ce legătură ai tu cu astea ?

— Sînt din anturajul Eufrosinei. Toți sîntem suspecți, și eu și tata și avocatul Zissu.

— Tot nu înțeleg...

— Se pare că asasinul se află pe undeva prin preajma Eufrosinei Pahome, caută ceva... sau încearcă să obțină ceva... nu știu nici eu prea exact. Acum se stabilesc alibiurile pentru fiecare. Trebuie să-mi găsesc și eu unul.

— Și nu e mai simplu să spui adevărul, purul adevăr ?

— Nu întotdeauna. În cazul de față, sigur nu.

Îi tremurau buzele. Apoi începu să plîngă liniștit. Lacrimile îi curgeau pe obraji.

— Ți-e rușine...

Atunci am fost aproape violent :

— Știi bine că nu. Aș fi vrut să nu-mi pui niciodată întrebarea asta ; să nu faci vreodată remarca asta.

— Atunci de ce ?

— Te-am rugat să ai răbdare. Cum să-mi fie rușine de dragostea pe care mi-o porți, pe care ți-o port ? Dimpotrivă, mă consider din acest punct de vedere unul din oamenii cu adevărat fericiți. Dacă nu vreau să se afle de dragostea noastră, asta e din cauză că am orgoliul îndrăgostitului care mai crede că are dreptul la o dragoste care

să fie numai a lui. Te vreau ferită de ochii lumii, de vorbele oamenilor, de...

— Aici greşeşti. Crezi că nu sînt suficient de puternică pentru a înfrunta...

— Nu despre asta e vorba. Sînt sigur că, după o clipă de surpriză, toţi te-ar îndrăgi. Nu pentru a-mi face mie plăcere, ci pentru că, într-adevăr o meriţi, eşti un om minunat. I-ai *obliga* să te iubească, pentru că eşti mult mai bună decît ei. Dacă nu am făcut încă publică legătura noastră, dragostea noastră, a fost pentru că încă (repet cuvîntul !) nu-ţi puteam oferi tot ce meriţi. Şi nu aş vrea s-o fac acum, sub imperiul nu ştiu cărei necesităţi...

— În clipa asta simt nevoia să fiu rea : Crezi că bătrînul tău tată s-ar bucura aflînd că fiul său iubit s-a încurcat cu o văduvă, care pe deasupra mai e şi infirmă ?

— Eşti într-adevăr rea. Recunosc, tata e un om de modă veche. Nu i-ar fi uşor să înţeleagă... totul. Are însă o încredere neţărmurită în mine. Poate că în sinea lui nu m-ar aproba, dar de înţeles m-ar înţelege, ar înţelege situaţia. Apoi pînă la a te îndrăgi cu adevărat nu ar fi decît un pas...

— Pe care nu-l va face niciodată. Nu ţi-am cerut nimic, niciodată, trebuie să recunoşti. Eu am stăruit ca legătura noastră (tu îi spui dragoste) să rămînă secretă. Mărturisesc că te iubesc cum n-am iubit niciodată un bărbat şi sigur n-aş mai putea iubi pe cineva după tine. Nu mi-am făcut niciodată iluzii.

— Nu ştiu, am impresia că discutăm alte lucruri, străine nouă.

— Nu cred. Sînt răspunsuri la întrebările pe care le aveam, le avem în noi. E bine că s-a ivit şi acest „moment al adevărului", nu crezi ?

Raze colorate îmi jucau prin faţa ochilor, cuvintele îmi bîzîiau undeva prin preajma urechilor. Nu mă puteam apăra de ele. De aceea eram, cred, atît de confuz.

Am tăcut îndelung, cu încăpăţînare.

— De fapt discuţia a degenerat.

— Dimpotrivă.

— Eşti sarcastică.

— Sînt exactă.

— Vroiam să-ţi cer sprijinul...

— Îl ai. Îl aveai înainte chiar de a fi deschis gura. Am înţeles : vrei să nu se ştie că în noaptea de... ai fost pe aici. Fii liniştit, sînt gata să jur că *niciodată* nu ai trecut pe aici.

— Şi eu ce trebuie să înţeleg din asta ?

— Ce vrei. Ce crezi că îţi convine mai mult.

Nu cred că era supărată. Ne-am iubit, cu patimă, cum cred că n-o făcusem de multă vreme. Aproape cu ură. Trupurile noastre păreau ale unor îndrăgostiţi despărţiţi multă vreme de soartă, care, iată, acum se întîlneau. Ea era cînd trufaşă, cînd umilă, cînd dominatoare, cînd sclavă.

— Ar trebui să te superi mai des. Îţi stă bine cînd eşti... puţin supărată. Puţin revoltată.

— N-ai înţeles nimic. Am încercat să uit de mine ; cîteva clipe. Atît.

— Şi eu am făcut la fel. Pentru o clipă am simţit că nu mai exist.

Acum mă alinta. Luciditatea, înspăimîntătoarea ei luciditate, care n-o părăsea niciodată, se frînse. Era femeie. Era una din puţinele clipe cînd uita de sine, era femeie, şi atît. M-a ghicit.

— Îţi plac mai mult acum ? *Aşa ?*

— Nu ştiu. E altceva. Puţin surprinzător pentru mine.

— Vrei o mărturisire ? Pînă la tine nu am fost niciodată aşa...

În acele momente, pentru o clipă mi se părea că toate lucrurile din preajmă mărturisesc dragostea noastră şi îmi era frică să adorm. Şi totuşi am adormit repede, strivind, printre gînduri, o întrebare. N-o mai ştiu. Pentru întrebări ca şi pentru răspunsuri, era prea tîrziu.

Nu putea să adoarmă. Prea multe emoţii în ultimul timp. Oare fuseseră, într-adevăr, în ultimul timp, prea multe emoţii ? Nu cumva o descumpănise moartea lui Adrian şi nu vroia să recunoască acest lucru ? *Nu, Adrian*

murise mult mai devreme : atunci cînd o lovise pe la spate. Oricine ar fi considerat asta drept un gest nesăbuit şi inconştient al unui copil, un accident regretabil. Ea nu. Nu infirmitatea de o viaţă o deranja ; s-ar fi putut întîmpla un alt accident, ar fi putut (de pildă) aluneca pe scări sau... Nu, gestul lui irevocabil o deranjase : era un gest hotărît, sălbatic. Prea clar pentru a putea fi judecat altfel. Atunci, în acea clipă s-a produs un proces ireversibil. Nu, dragostea ei nu se transformase în ură, aşa cum au crezut, cum cred toţi, ci în indiferenţă. Adrian se separase atunci de ea şi nimic nu putea, nu mai putea întoarce lucrurile. Ca într-o diviziune celulară. În acea clipă, Adrian îşi afirmase brutal, conştient, bărbăteşte o opţiune. Ea nu mai avea nimic de făcut, nu se mai putea face nimic. Atît şi nimic mai mult. Atît, adică totul. Adrian murise *atunci*. Acum, după atîţia ani venise doar confirmarea morţii sale. „Exact ca la război. Ai aflat despre moartea iubitului, a soţului, a fiului drag. Confirmarea o ai mult mai tîrziu, cînd îi vezi piatra de mormînt. Numai că pînă atunci mai ai o şansă. Mai speri într-o posibilă eroare, într-o confuzie, într-o minune. Aici nu era vorba de vreo confuzie, de vreo eroare, de vreo minune."

„E şireată. I-a pus numele lui. Speră. Crede că fapta tatălui nu trece şi asupra fiului, o dată cu numele. Se înşală. Crede că pînă la urmă mă va îmbuna, îl voi recunoaşte, îl voi iubi, «îmi va lumina ultimele zile». Visuri de femeie..."

„Nu înţelege un lucru foarte simplu : că bastardul lor, acum al ei, nu mă interesează. Nu mi-e teamă de o confruntare, adică de o întîlnire. Nu mă feresc, n-o evit conştient. Numai că nu mă interesează. Pur şi simplu nu mă interesează. Ce ar putea să-mi spună un boţ inform de carne necuvîntătoare ? Să recunosc în el mai ştiu eu ce linie distinctă a... Sentimentalisme ? Bune pentru alţii. Voi supravieţui prin luciditate, exactitate şi adevăr."

Auzi paşi. „Cred că e Veronica. Nu s-a culcat încă... Prostii. Veronica e moartă de cîteva zile. Sînt paşi de bărbat. Caută ceva. Lasă-l că caute. Va fi dezamăgit. Va încerca să mă omoare ? Nu cred. Infirmitatea dezarmează

mai mult decît o armă încărcată. Să ţip ? N-aş face-o în ruptul capului."

Nu se înşela. Erau într-adevăr paşii cuiva. Ai unui bărbat. Simţurile ei treze, ascuţite, nu o puteau înşela. Vizitatorul intrase în camera ei. „Se pare că nu caută bijuterii. Înseamnă că pe mine mă caută. Vrea să mă omoare. Nu cred că o să reuşească." Rosti liniştită, ferm, aproape poruncitor

— Cred că aţi greşit adresa, domnule...

Vizitatorul nocturn tresări, se reculese însă imediat, apoi, dintr-un salt, fu lîngă scaunul Eufrosinei. Spuse scîrbit :

— Taci, bestie bătrînă. Din cauza ta...

De la cîţiva paşi, puţin ironic, neluînd în seamă decît cuvintele Eufrosinei, se auzi vocea locotenentului Vasile Barbu :

— Şi eu cred acelaşi lucru, domnişoară Eufrosina...

Lumina inundă încăperea.

Atentatorul tresări a doua oară, mai puternic. Braţele îl trădară, căzînd de-a lungul trupului. Se gîrbovi brusc. Se aşeză, mai exact se prăvăli pe un scaun aflat în apropiere.

— Păcat. A venit prea repede totul. Acum...

Parcă respectîndu-i înfrîngerea, locotenentul şi Eufrosina păstrară un moment de tăcere.

Apoi, brusc, ca şi cum ar fi continuat o conversaţie spirituală, întreruptă ca urmare a unui accident minor (un chelner a scăpat pe treptele de marmură o tavă de argint sau ceva în acest gen), Eufrosina ciripi gureşă :

— Locotenente, ar trebui să fiu indignată. Aţi pătruns fără ştire în camera unei domnişoare.

— Spre binele ei, trebuie s-o recunoaşteţi — se înclină ceremonios locotenentul.

— Mărturisesc însă că mă încearcă un sentiment de încîntare : de multă vreme n-am mai fost vizitată noaptea de doi bărbaţi, şi încă tineri. Mi-e teamă că evenimentul mă va pune pe gînduri. În loc să-mi constat cu înţelepciune sau amărăciune „ravagiile vîrstei", văd că vîrsta mea mai poate face ravagii. Încîntător, nu găsiţi, domnilor ?

Apoi, fără să aştepte vreun răspuns, adresîndu-se celuilalt :

— Domnule, mă dezamăgeşti. Din mai multe motive : în primul rînd te-ai aşezat pe un scaun fără să fi avut permisiunea mea. În al doilea rînd nu cred că sînt „bestie". După ultimele descoperiri mă despart vreo patru milioane de ani de acest... apelativ. În al treilea rînd, chiar dacă sînt o femeie în floarea vîrstei, nu trebuia să ai bădărănia să mi-o spui. În al...

Tînărul se ridică atît de brusc, încît scaunul se răsturnă. Se adresă locotenentului :

— Baba asta e nebună. Sau a înnebunit acum de spaimă. Sau o face pe nebuna. Spuneţi-i să tacă sau... o ucid. Indiferent de ce se va întîmpla după...

Cu un zîmbet îngheţat, locotenentul îi ceru scuze Eufrosinei :

— Domnişoară, permiteţi-ne să ne retragem.

— Cu multă plăcere, domnule locotenent. E destul de tîrziu şi mîine vreau să arăt ca lumea. Vă aştept mîine la un ceai, domnule locotenent.

Locotenentul înclină scurt, respectuos din cap, semn că acceptă invitaţia şi-i puse cătuşele celuilalt, obligîndu-l să-l urmeze. Tînărul nu protestă, îl urmă, fără a mai arunca însă vreo privire înapoi, unde ar fi întîlnit, ironică şi bine dispusă, privirea bătrînei.

După ce ieşiră cei doi, zîmbind amuzată, Eufrosina îşi spuse :

„Ce m-aş fi făcut totuşi dacă n-ar fi fost locotenentul ? Individul părea totuşi hotărît să mă *lichideze.*" Ultimul cuvînt o făcu să zîmbească din nou : „Te destrăbălezi... lingvistic, Froso ! Ce e cu limbajul ăsta de gangsteri ?"

Grigore Pop nu se lăsa convins :

— Tot ce pot declara este că nu mă simt vinovat cu nimic. Puteţi să-mi faceţi ce vreţi, eu nu declar nimic altceva.

Căpitanul Andrei se întunecă .

— Domnule profesor, nu înţelegeţi un lucru foarte simplu, sau nu vreţi să înţelegeţi — ceea ce e exact

același lucru. Mă străduiesc să vă dezvinovățesc, nu să vă învinovățesc. Trebuie să recunoașteți că îmi vine foarte greu să fac acest lucru fără ajutorul dumneavoastră.

— Recunosc. Am însă motive suficient de puternice care să mă rețină să fac o declarație. Nici o lege nu mă poate obliga să spun ceva ce nu...

— E adevărat, legea nu vă poate obliga. Dar propria conștiință ?

— Nu cred că ar fi aici vorba de așa ceva... Încercați... un soi de șantaj sentimental și spiritual...

Căpitanul Andrei se înroși, dădu să spună ceva, dar renunță. În cele din urmă continuă, parcă neluînd în seamă ultima remarcă a lui Grigore Pop :

— Sînt nevoit să vă contrazic. În timp ce eu discut cu dumneavoastră, un om care a comis o crimă, un asasin e încă liber și s-ar putea...

— Deci recunoașteți *că nu eu sînt asasinul. Atunci de ce...*

— Da, recunosc. Recunosc că nu cred că dumneavoastră sînteți acel om... Trebuie însă să fiu *absolut sigur de acest lucru. Îmi trebuie alibiul dumneavoastră.* Altfel nu pot merge mai departe, sînt obligat să bat pasul pe loc.

— Dacă v-aș spune că am fost la o femeie, mi-ați cere numele și adresa femeii.

— Da, e adevărat. Pentru verificare și confirmare...

— Știu asta și tocmai din această cauză nu vreau să declar nimic, chiar dacă mi-ați promite discreție totală. Îmi cereți să vă înțeleg. Vă cer același lucru. Am fost într-adevăr la o femeie ; o femeie pe care o iubesc ; nu vreau ca tatăl meu, ceilalți oameni s-o cunoască *acum.* Am motivele mele pentru... Vă dau însă cuvîntul de onoare că nu am comis nici o faptă antisocială...

— Ne lovim de destule refuzuri în activitatea noastră. E trist că se întîmplă așa. Înseamnă că unii nu au înțeles exact misiunea noastră. Nu denigrăm oameni, nu luptăm împotriva oamenilor. Încercăm să-i apărăm. Să le apărăm viața, drepturile, bunurile, liniștea, somnul, zîmbetul. Nu întotdeauna reușim pe deplin. Uneori reușita nu este nici în final-deplină. Avem și satisfacții. Destule. Sînt

convins că vom rezolva și acest caz, ca și multe altele de pînă acum. Totuși...

— Andrei Mureșanu nr. 12.

Căpitanul Andrei zîmbi obosit.

— Ce v-a hotărît să...

— N-aș putea spune exact. M-am gîndit la dragostea mea. Ce fel de dragoste e, dacă e egoistă ? De ce să-mi fie frică de oameni ? Femeia pe care o iubesc merită să fie iubită. A mai fost căsătorită. Soțul i-a murit într-un accident de cale ferată. Ea a avut poliomelită. A marcat-o pentru toată viața. Pentru ea, am vrut ca un timp... N-aș fi vrut ca oamenii...

— De ce nu aveți încredere în oameni ?

— Sînt destui bădărani care...

— E adevărat. Sînt. Merită ei însă o asemenea prețuire, ca din cauza lor să nu fiți cel care sînteți de fapt, să nu puteți iubi cu adevărat, cum iubiți ? De ce să le dați lor o satisfacție și o importanță pe care nu o au, nu o merită ?

— Se amestecau în mintea mea multe. Mai întîi tata. M-am temut toată viața de el. Un om drept, cinstit, dar extrem de sever. Ce-ar fi zis : „Măi băiete, din cîte femei sînt pe lume, tocmai pe asta ai găsit-o ? Și văduvă și infirmă ? ! ?“ Și atunci ar fi trebuit să mă despart de el, pentru că nu m-aș fi putut împărți. Apoi ceilalți. Ar fi început comentariile „Măi Grigore, ai așteptat atîta cu însurătoarea. Credeam că o să te însori cu o... și cînd colo...“ Sau privirile ironice ale femeilor „Pe noi nu ne-ai vrut, ai vrut-o pe asta. Ce-ai găsit la ea ?“ Ce să le spun, tuturor ? De ce să le explic, cum să le explic că pentru mine femeia aceea e unică, incomparabilă, că o iubesc din tot sufletul ? Nu eram încă pregătit ...

— Situația nu e simplă, într-adevăr. Iubirea șterge orice. Ca și timpul. Cred, de fapt sînt convins că dragostea voastră se va împlini în ciuda tuturor dificultăților și inerțiilor.

— Da, am avut și partea mea de vină. Din delicatețe sau, poate din lașitate, puteam să pierd în cele din urmă o dragoste adevărată.

Căpitanul Andrei îl privea în tăcere. „Frumos bărbat" — fu nevoit să recunoască. „Păcat că..." Aproape supărat pe el de începutul de înduioşare, întrebă aproape răstit :

— Numele ?

— Toma.

— Prenumele ?

— Daniel.

— Vîrsta ?

— 31 de ani. Fără cîteva luni, dar asta nu cred că are vreo importanţă.

— Profesia ?

— Tehnician electronist.

— Pentru ce aţi fost adus aici ?

— Nu v-a spus colegul ? Mă mir. Era de datoria lui să vă informeze.

— Lăsaţi alte comentarii, răspundeţi doar la întrebări.

— Să zicem, pentru tentativă de furt.

— Ce aţi vrut să... furaţi ?

— Orice. Nu mi-am propus ceva anume. Bineînţeles ceva care să merite osteneala.

— Ce ştiaţi înainte despre Eufrosina Pahome ?

— Că e o bătrînă bogată. Chiar foarte bogată. Trebuia deci să aibă destule bijuterii care să...

— Deci aţi căutat... bijuterii ?

— Tablourile se valorifică mai greu. Nu eram pregătit pentru o astfel de acţiune. Pentru bijuterii ajung buzunarele.

— Aţi mai fost condamnat ?

— Da. De două ori. În total şase luni. Tot pentru „tentative..." Numai că erau „tentative de viol" Se pare că nu sînt prea hotărît. Rămîn la stadiul de „tentativă" de fiecare dată.

— Ce aţi făcut în noaptea de 13... ?

— Ce face fiecare om al muncii : am dormit neîntors. Nu-mi cereţi martori ; vecinii mei au un somn la fel de profund.

— Vă înşelaţi : vecinii de deasupra au avut în noaptea respectivă o mică aniversare pe care au sărbătorit-o des-

tul de zgomotos pînă la trei și jumătate. Cum de n-ați știut asta ?

— Eu m-am culcat devreme. Putea să fie și cutremur după aceea. Am un somn foarte sănătos. Profund. Vă puteți convinge ușor de asta.

— Vă invidiez. Sînteți, din acest punct de vedere, un om fericit. Numai că somnul ăsta o să vă cam coste...

— Poftim ?!?

— Mă gîndeam că în cazul Eufrosinei Pahome v-a jucat festa. Dumneavoastră, *care dormiți atît de bine noaptea*, ați neglijat faptul că mai există oameni care nu dorm tot atît de bine.

— Probabil au motivele lor. Fizice sau psihice.

— Totuși v-ați lăsat prins cam... ușor !

— Nu aveam de unde să știu că locuința era supravegheată. Am înțeles acest lucru abia după conversația atît de interesantă cu domnul locotenent și, evident, n-am încercat nici o acțiune imprudentă. Știu să joc corect. Ați fost mai buni de astă dată, ce mai !

— Și chiar vrei să credem că ești un hoț începător care abia deslușește alfabetul meseriei ?

— Evidența faptelor precum și prezența mea aici vă obligă să luați în considerație această realitate, recunosc, ușor penibilă. Pentru pretențiile mele, desigur...

— Mda, ne-am cam lămurit pozițiile. În acest caz veți scăpa destul de ieftin. O tentativă de furt nu se pedepsește chiar atît de aspru...

— Vă mulțumesc. V-am mai spus-o : șansa și ghinionul meu e că rămîn la stadiul de tentative.

— Se pare că în cazul crimelor nu e chiar atît de adevărată afirmația de mai înainte.

— Crimă ? Trebuie să înțeleg că mă acuzați de așa ceva ?!?

— Deocamdată, nu. E doar o tentativă de-a mea de a vă face să mărturisiți cu o oră mai devreme adevărul.

— Atunci mărturisesc că situația mea devine neliniștitoare. Pot să aflu despre ce crime ar fi vorba ?

— Veți afla la timpul potrivit. Deocamdată vă dau prilejul să mai meditați...

Apăsă pe un buton. Apăru un plutonier spătos. Andrei se încruntă întîi, apoi spuse ironic.

— Condu-l, te rog, la „apartamentul" dumnealui. Are nevoie de liniște.

— Nimic interesant — mormăi înciudat locotenentul Barbu. Parcă s-ar fi așteptat la vizita noastră. E mai „curat" ca buzunarul unui sinucigaș convins...

— Nu se știe niciodată ce se poate întîmpla pînă la urmă. Într-o casă sînt peste 2000 de obiecte. E imposibil ca nici unul dintre aceste obiecte să nu ne spună „ceva".

— Totuși, mărturisesc că așa ceva mi se întîmplă pentru întîia oară. Nici o poză, nici o scrisoare, nici o agendă, nimic ; nimic, nimic.

— Tocmai această „absență" îmi spune foarte multe despre Toma. În primul rînd faptul *că se aștepta la vizita noastră*. De ce ? Să fi anticipat „căderea" sa ? Prea multă prudență. În psihologia unui hoț nu intră și „căderea". El vizează doar succesul. Și e normal — din punctul lui de vedere — să fie așa. În al doilea rînd : nu cumva „hoțul" nostru se face vinovat de o *altă faptă antisocială* și și-a luat, din această cauză, măsuri severe de precauție ?

Căpitanul Andrei privi pe fereastră. Se întoarse mohorît :

— O zi frumoasă. De cîte ori „descopăr" o zi ca aceasta, pe lîngă bucuria pe care o încerc, încerc și o revoltă sinceră, aproape inexplicabilă în prima clipă. Mă gîndesc atunci la toți care n-au mai apucat o asemenea zi, deși ar fi avut dreptul să o trăiască ; cei care au plătit cu viața — prea scump — o lașitate, o imprudență sau au fost pur și simplu victimele inconștienței, urii, fanteziei unui asasin sau hazardului pur. Mă gîndesc, în cazul asasinului, la faptul că se bucură de o zi pe care n-o mai merită. Mă revolt pe mine însumi, pe soartă, pe asasin, poate și pe razele soarelui. O senzație de cîteva momente, dar care mă încearcă întotdeauna. Și iarăși o senzație : cred că „amicul" nu e un simplu hoț, așa cum ar vrea să pară. Schema e aproape clasică ; *recunoști întotdeauna o faptă mai puțin gravă decît cea pe care ai făptuit-o.* O tentativă de furt se pedepsește mult mai ușor decît o

crimă, nu-i așa ? Înclin să cred că Toma e autorul crimei. De fapt sînt aproape sigur. Numai că asta trebuie s-o dovedească probele, probele ce vor fi prezentate procurorului și instanței judecătorești.

Vasile Barbu îl privi admirativ :

— Nu cred să ajung niciodată la asta. Să ajung să „simt" un caz, un vinovat, în ciuda tuturor probelor sau, în cel mai bun caz, în cazul probelor cenușii, neutre.

Căpitanul Andrei îl bătu ușor pe umăr, de două ori, amical.

— Barbule, vei ajunge sigur să „simți" un vinovat de la o poștă. În cîțiva ani, ți-o garantez. Cea mai grea luptă va fi tot cu tine, cu convingerile tale. Trebuie să lupți de multe ori împotriva evidențelor. Împotriva tuturor evidențelor. În realitate, totul e atît de simplu : ai în jurul tău oameni. Doar unul dintre ei e vinovatul. Va trebui să-l recunoști. Și îl vei recunoaște, mai devreme sau mai tîrziu. Cu cît o vei face mai repede, cu atît va fi mai bine. Cam asta e tot. A, mai e ceva. Mulți cheamă sau reclamă întîmplarea : „A avut noroc ! Întîmplarea..." Da, întîmplarea. Trebuie să știi însă să provoci întîmplarea. Să-ți vină în ajutor.

— Pe... dumneavoastră v-a ajutat de multe ori întîmplarea ?

— De foarte multe ori, nu ; uneori însă a grăbit considerabil rezolvarea unui caz. Capcana nu e însă o întîmplare. Fiara nu nimerește din întîmplare în capcană. Dacă știi unde să pui capcana, dacă cunoști bine obiceiurile fiarei, dacă ai urmărit-o nopți de-a rîndul, nu se poate să-ți scape. Fiara devine nesigură, uită de capcană și atunci nimerește mai ușor în ea. Dar m-am cam luat cu vorba și am uitat de vecini. Fă-le cîte o vizită și vezi ce știu despre Toma. Eu rămîn aici. Aici mi-am pus capcana.

Locotenentul își luă agenda, pixul „Selena" de care nu se despărțea niciodată și ieși.

Căpitanul se cufundă în studiul unor hîrtii, chitanțe, adeverințe, avize telefonice, mandate trimise. „Aici mi-ar trebui poate un revizor contabil. Și totuși, toate par a fi curate".

Auzi soneria. Spuse, neîntorcîndu-se spre ușă

— Intră.

Apoi, o voce ezitantă, de femeie tînără, la cîţiva paşi de el :

— Domnul Daniel nu e acasă ?

Andrei nu-şi ridică ochii din hîrtii :

— Nu. Nu e acasă. Dar ce treabă aveţi cu el ?

Abia acum ridică ochii. Încremeni. În faţa lui, îmbrăcată în frumosul port din zona Sălişteî, o fată de o frumuseţe nepămînteană îi răspunse şovăind :

— Mama n-a putut veni azi. Am adus eu laptele.

Andrei aproape răcni :

— Lapte ? Lapte ai zis ?

Fata îl privi nedumerită :

— Da, lapte. De ce vă miraţi aşa ? Domnul Daniel cumpără de multă vreme lapte de la noi. Avem lapte bun. Gras şi bun ; lapte de drigană.

Andrei se stăpîni cu greu. Şi-ar fi vîrît şi unghiile în carne să nu-şi trădeze bucuria :

— Domnul Daniel nu-i acasă. Lasă laptele aici. Ai nevoie de sticle ?

— Da, de trei sticle.

Andrei se duse la cămară. Trei sticle de lapte, bine spălate, aranjate pedant pe poliţa din mijloc, păreau să-l aştepte.

Le aşeză la fel de pedant, la picioarele fetei. Fata turnă conştiincioasă, cu o seriozitate maximă, pînă la buza sticlei, laptele.

— Cum te cheamă, fată frumoasă ?

— Lucreţia lui Alupului.

— Trebuie să-ţi dau banii acum ?

— Nu, că noi ne socotim la lună.

Fata spuse bună-ziua la fel de sfioasă şi ieşi închizînd uşor, cu multă băgare de seamă, uşa.

Andrei privi îndelung cele trei sticle.

„Parcă ar fi popice. Asta era deci întîmplarea pe care o aşteptam. Par trei lovituri la poarta Infernului. Sînt curios ce va zice Vasile, cum va reacţiona la vederea lor. Ia să-i verific spiritul de observaţie.“ Luă sticlele şi le ascunse în frigider. „Să te văd, locotenente, ce notă vei lua la proba de perspicacitate ? ! ?“

Vasile Barbu coborî după vreo jumătate de oră. Aşeză pe masă cîteva foi din carnet, pedant, ca la pasienţă :

— Toate „referinţele“ sînt excelente. Ascultaţi numai „Vecinul nostru Toma Daniel are o comportare ireproşabilă, salută întotdeauna primul, nu bea băuturi alcoolice, nu primeşte vizite. Se culcă întotdeauna devreme. Semnat : Aglae Necşoreanu“. Sau alta : „Numai cuvinte de laudă pentru vecinul nostru de la apartamentul 5, Toma Daniel. Foarte săritor. Mie mi-a reparat de cîteva ori fierul de călcat. N-a vrut să primească nimic, nici măcar un pahar de vin. Semnează : Ion şi Maria Arsulescu.“ Mai continui ?

Andrei îl privi amuzat :

— Da. Chiar te rog !

— Iată : „Vecinul nostru Toma Daniel este un tînăr de treabă — nu cum mai vezi pe alţii astăzi cu pletele în ochi şi cu ţigara în gură —, muncitor şi tăcut. Nu-i plac băutura, femeile şi jocurile de noroc. I-am spus fetei mele, Maricica — a mai fost măritată, dar n-a avut noroc, a dat de unul care a căzut în patima beţiei şi a început s-o şi bată — vezi, Maricica, i-am spus, aşa un bărbat ţi-ar trebui ţie. Da, tată, mi-ar place şi mie, numai că nu se uită el la mine. Cu toate astea e un tînăr de treabă, bag mîna în foc pentru el. Ion Popescu, strungar.“ Mai citesc ?

— Da. E din ce în ce mai pasionant.

— „Cetăţeanul Toma T. Daniel este un model de locatar conştiincios, care se achită de toate sarcinile obşteşti şi cetăţeneşti care îi revin. Cu chiria, cu fondul de rulment şi cu întreţinerea e la zi. Răspunde la toate chemările şi solicitările asociaţiei de locatari. Vasile Amăriuţei, pensionar, membru în comitetul Asociaţiei de locatari nr. 3“.

— Cred că e de ajuns. După referinţe ca cele citite, cred că ar trebui să propunem întreprinderii sale să-l promoveze.

— Curios, asta e senzaţia tuturor. Că am cerut referinţele pentru o promovare. M-au „încurajat“ şi prin viu grai : „Merită. E un tînăr de viitor.“

— Vezi, Vasile, ar fi multe de discutat aici. Cu siguranţă că toate „referinţele“ sînt la fel. *Foarte favorabile.* De ce ? Din mai multe motive : În primul rînd oamenii refuză instinctiv, am putea zice, răul. Mă refer la oamenii obişnuiţi, cinstiţi. Nu le-ar veni să creadă că vecinul lor,

cu care s-au salutat, care le-a intrat în casă, care le-a reparat fierul de călcat şi căruia ar fi fost gata să-i dea fata de soţie, e un hoţ sau un posibil criminal. În al doilea rînd, oamenii, aceiaşi oameni cinstiţi, de care ţi-am vorbit, nu sînt egoişti. Se bucură cînd cineva, unul „de-al lor", poate promova, cîştiga. Se bucură ca de un succes personal ; se bucură că pot contribui şi ei cu ceva, un cuvînt bun măcar, la succesul confratelui, colocatarului, colegului. Aşa că au „plusat". Dar situaţia are şi un alt aspect. Iată, de ani de zile un individ ca Toma se bucură de un „exces de simpatie" printre colocatarii imobilului, 40—50 de oameni, să spunem. De ani de zile. I-a înşelat mereu, în fiecare clipă, cu fizicul lui atrăgător, cu vorba lui politicoasă, cu amabilitatea lui, cu lipsa lui evidentă de vicii. Mă înţelegi acum cît de greu e uneori să alegi neghina de grîu ?

— Mărturisesc că şi eu am fost pentru cîteva clipe derutat, în ciuda tuturor probelor pe care le deţineam.

— Şi încă aici cazul e clar : doar tu l-ai urmărit şi l-ai prins pe răufăcător. Dar dacă ne lipsea această evidenţă a faptelor ? Cu cîte zile ne-ar fi întîrziat aceste referinţe extrem de favorabile ! Şi acum să lăsăm asta : mai fă o verificare a locuinţei. Poate observi totuşi un amănunt relevant. Ai un sfert de oră pentru asta.

Andrei se aşeză în fotoliu. Deschise un ziar, vechi de două zile, pe care nu apucase încă să-l citească.

După exact şapte minute şi patruzeci de secunde, Vasile Barbu se întoarse triumfător de pe holul de la intrare cu o sticlă de lapte în mînă, ţinînd-o delicat dar ferm, cu degetele lungi şi puternice, de gît :

— În frigider sînt trei sticle de lapte. Nu erau cînd am venit aici.

— Şi cum crezi că au apărut în „absenţa" ta ?

— Cred că le-a adus cineva, poate lăptăreasa...

— Bravo, Barbule, 10 cu felicitări. Pentru 10 „absolut" va trebui să-mi spui de ce e laptele.

— Evident, de bivoliţă. Aşa ar fi logic.

— Şi mai spuneai că nu ai acel „al nu ştiu cîtelea simţ". Vezi că nu e greu deloc ?

— Aşadar flerul tău în legătură cu Toma T. Daniel a funcţionat perfect. Cel puţin pentru crima de la Bucureşti, afirmaţia pare a avea acoperire totală...

Andrei rîse din toată inima :

— Vezi, ai mai cîştigat ceva : prudenţa. În ciuda unei evidenţe clare, logice, perfecte, nu te-ai grăbit să tragi concluziile, înainte de a fundamenta o ipoteză. Sînt mulţi care încearcă să rezolve o problemă înainte de a înscrie în ipoteză toate datele cunoscute. De aceea, de multe ori, concluziile sînt pripite, incomplete şi, adesea, false. Un lucru rămîne încă neclar : mobilul. Şi o crimă fără un mobil viabil nu există !

Directorul liceului îl primi zîmbind :

— Ar trebui să vă fiu recunoscător.

Andrei mimă surpriza :

— De ce ?

— Într-un fel şi dumneavoastră aţi contribuit la „descoperirea" viitoarei mele nurori...

— Şi cum o găsiţi ?

— Încîntătoare — ăsta e cuvîntul. Mă bucur nespus pentru băiatul meu. A avut mare şansă.

— Şi el, el se ferea de dumneavoastră !!!

— Şi poate că avea dreptate. Acum, să spunem, cincisprezece ani, poate aş fi văzut şi eu altfel lucrurile. „Ochii bătrînilor văd cel mai bine" — spune un proverb.

— Cred că aveţi dreptate.

Bătrînul se ridică, traversînd cu paşi rari şi largi cabinetul. Apoi, după cîteva clipe lungi, de tăcere reciprocă, se întoarse brusc către căpitan :

— De fapt cred că aţi venit pentru altceva, nu ca să ascultaţi peroraţiile unui om bătrîn... Pentru ce aţi venit, domnule căpitan ?

— În multe licee, îndeosebi în cele ardelene, se mai păstrează un foarte bun obicei. Acele tablouri de promoţie...

— Şi care „tablou de promoţie" vă interesează ? Din ce an, vreau să spun ?

— Mă interesează cele din ultimii zece ani.

— O să fie puţin mai complicat. Să vedem... Pe cele din ultimii trei ani le găsiţi aninate pe coridoarele liceului. Cîteva sînt prin cabinete... cinci... ar mai fi două... Unul

cred că ar fi în laboratorul de chimie... sigur e acolo... printre absolvenţi s-a numărat şi băiatul profesorului de chimie şi e firesc deci să fie acolo. Mai e unul în biblioteca şcolii. „Tabloul promoţiei de aur." În acel an toţi absolvenţii au intrat în învăţământul superior. O performanţă unică !

— Într-adevăr. De altfel colegul meu mai tînăr, locotenentul Vasile Barbu, regreta faptul că nu s-a numărat printre absolvenţii liceului dumneavoastră...

— A terminat liceul în acest oraş ?

— Nu. La Bucureşti. Cunoaşte însă bine tradiţiile acestui liceu. De fapt cine nu le cunoaşte ?

Directorul roşi de plăcere, căută din modestie să schimbe însă vorba

— Ar fi deci vorba de zece tablouri. Să recapitulăm : trei pe coridoare, cinci în cabinete, unul la bibliotecă, unul în laboratorul de chimie. Dacă vreţi, vă însoţesc...

— Vă mulţumesc foarte mult. Vă mărturisesc însă cinstit că nu ştiu încă exact ce caut. S-ar putea să stau deci mai mult... am ales tocmai această zi de duminică, zi fără cursuri...

— Dar nu şi fără viaţă. Astăzi avem trei concursuri sportive şi două activităţi culturale. Am să vă dau totuşi ca însoţitor un elev de serviciu.

— Vă mulţumesc foarte mult, domnule director.

Îşi strînseră mîinile şi Andrei ieşi primul din cabinet. Directorul îl urmă şi el imediat : se adresă tunător unui elev de serviciu cufundat în rezolvarea unei „integrale" :

— Popescule, te rog să-l însoţeşti pe domnul ziarist prin liceul nostru. Vrea să scrie despre istoria acestuia. Îţi va spune dînsul mai pe larg despre ce este vorba...

Popescu (mai tîrziu Andrei află că se mai numea şi Ilarion), un brunet cu ochii verzi, iscoditori, îşi lăsă fără prea mare părere de rău „integrala" şi spuse vesel

— Am înţeles, domnule director.

Andrei se întoarse spre director. Ghici în ochii lui o lumină caldă, jucăuşă „Am dres-o bine, nu-i aşa ? Ziarist..." Şi parcă răspunzînd acelei întrebări nerostite, Andrei îşi înclină, respectuos şi zîmbitor, capul

— Încă o dată vă mulţumesc călduros pentru *tot, domnule director.*

Ilarion Popescu o luă înainte, mîndru ca un comandant de oşti, gata să cîştige o bătălie importantă. Se întoarse pe neaşteptate :

— Ceva tot nu înţeleg, domnule ziarist. De ce scrieţi despre istoria *trecută* a liceului şi nu despre ziua de *astăzi* ? Ziua de astăzi e atît de bogată în evenimente...

— Ştiu. Trei concursuri sportive şi două activităţi culturale. Mi-am notat şi asta ; mi-a spus directorul vostru. Nici o grijă, voi scrie şi despre ziua de astăzi...

— În ziarul local ?

— Nu. Într-un ziar central. Dar voi vorbi cu colegii de la ziarul local să dea şi ei o ştire...

— Vă mulţumesc foarte mult. Ştiţi, fratele meu e în reprezentativa de baschet a şcolii. Joacă astăzi şi...

— Şi tu eşti elev de serviciu...

Popescu, Ilarion Popescu, se posomorî pentru o clipă. Apoi cu mîndrie, aproape convins :

— Disciplina înainte de toate.

„Primul tablou. Nimic interesant. Aceleaşi feţe surîzătoare. Ia să văd : cincizeci şi opt cu faţa spre stînga ; treizeci şi şase spre dreapta ; profesorii aşezaţi cuminţi în jurul directorului şi al directorului adjunct. În mijloc, e drept ceva mai jos decît poza directorilor, poza uriaşă a dirigintei. Se vede că au iubit-o mult. Au trecut peste... stasuri. Apoi un desen aproape tehnic, echer, compas, un T, o planşetă, o carte deschisă. «Secţie reală». Un motto din Labiş. Apoi... «La revedere în...» Nimic interesant din punctul meu de vedere."

Ilarion Popescu întrebă politicos :

— Mergem mai departe ? ! ?

— Mergem. Să-mi notez numai ceva.

„Să nu uit să vorbesc cu «colegii» de la ziar. N-aş vrea să-l dezamăgesc pe Ilarion Popescu."

„Al doilea tablou. De fapt nu ştiu ce caut. Adrian Pahome a terminat liceul la Bucureşti. Poate, Ileana... cum o chema de fapt ? Unde e Vasile cu carneţelul lui ? Îl tachinez uneori, dar uite că acum mi-ar fi foarte util. Parcă Rozavlea sau Rozalvea... oricum sper să o recunosc dacă o întîlnesc. Nimic interesant nici aici. Să-mi notez măcar motto-ul. Asta pentru prietenul meu."

Se întoarse :

— Mai caut ceva. O cunoștință. Toma Daniel. Poate a terminat aici. Asta doar așa, ca fapt divers.

„Al treilea tablou. Prima surpriză. Iată-l pe Toma T. Daniel. Aproape de centru. Înseamnă că a fost un elev bun. De ce... cine știe... vorba unui prieten... «năclăite sînt căile Domnului». Păcat... mare păcat... ar fi putut ajunge ceva în viață. O existență ratată. Care să fi fost totuși motivul..."

Întîrziase mai mult acum în fața acestui tablou de promoție. Copiase și numele profesorilor. „Poate aflu de la ei ceva mai mult. Parcă aș fi păstrat un moment de reculegere."

Spuse aproape răstit, răgușit :

— Să mergem mai departe !

Ilarion Popescu îl privi surprins :

— S-a întîmplat ceva ? Doar v-ați întîlnit cunoștința ! ? !

— Ai dreptate. Mi-am amintit însă de ceva neplăcut, de pe vremea cînd eram și eu elev.

Alt tablou. „Din nou nimic interesant. Aceiași profesori. O singură profesoară necunoscută pînă acum. Unul din secretele succeselor liceului. Stabilitatea cadrelor."

Ajunseră în dreptul laboratorului de chimie. Ușa era deschisă. Un miros pătrunzător de clor ajunse pînă la ei.

Andrei ciocăni totuși în ușa deschisă.

— Un moment.

Un profesor tînăr, „prea tînăr ca să aibă un flăcău absolvent", turna un lichid incolor într-o eprubetă. Puse apoi eprubeta într-un stativ. Se clăti pe mîini într-o chiuvetă ascunsă între catedră și un aparat destul de ciudat ca înfățișare.

Profesorul se șterse energic pe mîini. Cu prosopul încă în mîini îi întrebă :

— Da ?!? Despre ce e vorba ? S-a întîmplat ceva ?!? Întrebările, mirările, semitonurile, arcul circumflex al sprîncenelor — totul într-o viteză neobișnuită.

Andrei rosti grav, rar, parcă într-adins mai rar ca de obicei :

— Nu... nimic deosebit... aveți aici... un tablou de promoție... Aș vrea să-l văd...

Preîntîmpinînd parcă reacția negativă a celuilalt :

— Am aprobarea directorului...

— Poftiți atunci...

Tonul din glasul profesorului, fără să fie ostil, era puțin iritat.

„Formidabil. Exact ceea ce căutam... Totuși... Rozavlea. Așadar Veronica Angela Sonca și Elena Rozavlea. Colegă și prietene. Asta era. Păcat că nu mi-am luat aparatul de fotografiat.“ De bucurie copie tot tabloul de promoție spre disperarea profesorului.

— Vă rog să mă scuzați. E ceva important. Nici nu vă dați seama cît de important e.

Profesorul își permise un zîmbet :

— Nu înțeleg, dar vă cred. Și precipitatul meu care mă așteaptă mi se pare foarte important, deși, evident, dumneavoastră nu vă spune mare lucru.

— Vă mulțumesc oricum...

Se întoarseră spre cabinetul directorului. Îi mulțumi lui Ilarion Popescu strecurînd o amabilitate

— Sper ca echipa în care e fratele tău să cîștige astăzi.

— Vă mulțumesc.

Pe director îl întîlni în pragul „Intrării directorului“. Stătea de vorbă cu o profesoară mai în vîrstă. Îl salută din mers :

— Vă mulțumesc. Am găsit ceea ce căutam.

— La revedere și succese... domnule *ziarist*.

„Sînt oameni alături de care timpul îmbătrînește. Ce vîrstă să-i dai directorului ? 40 ? 30 ? 60 ? E de fapt fără vîrstă. Sau le are, concomitent, pe toate.“

„Așadar cazul «Pahome» începe să devină clar. Îmi lipsesc doar cîteva «pietricele» pentru a recompune întreg mozaicul.“

„Deci Veronica și Ileana se cunoșteau ; mai mult, se pare că erau prietene. Ce concluzie putem trage de aici ? Deocamdată nici una. Toma T. Daniel este al treilea vîrf al triunghiului. Triunghiul Toma-Sonca-Rozavlea este de fapt cazul Pahome. O supoziție, desigur. Dar cred că acum am toate «datele» problemei. Să vedem dacă Eufrosina Pahome știa ceva despre Veronica și Ileana. Eufrosina sau... avocatul Zissu. De ce *tocmai* el ? Pentru că doar ei au rămas în competiție“...

Căpitanul Andrei Andrei consulta „Mersul trenurilor"; locotenentul Vasile Barbu scria ceva, foarte preocupat, fără să ridice capul dintr-un teanc de dosare care, fără să-l mascheze total, era totuşi impunător.

Ileana Pahome se foi neliniştită pe scaun

— Dacă înţeleg bine, am fost chemată în legătură cu decesul soţului meu, Adrian Pahome.

Căpitanul Andrei închise „Mersul trenurilor" privind-o ţintă.

— Exact. Vreţi să ne spuneţi *ceva în legătură cu acest lucru ?*

Ileana Pahome păli o clipă ; îşi reveni însă imediat :

— Înseamnă că am fost greşit informată. Am înţeles că dumneavoastră... cum e şi firesc... vreţi să-mi comunicaţi...

Căpitanul Andrei spuse împăciuitor

— Vă vom spune şi noi cîteva lucruri. Asta la sfîrşit. Să începem însă cu dumneavoastră Unde, cînd şi cum l-aţi cunoscut pe Adrian Pahome ?

— Trebuie să înţeleg că e vorba de un interogatoriu ?

— Aţi înţeles exact. Deci ?

Ileana Pahome tăcu cîteva clipe. Apoi

— La dumneavoastră se fumează ?

— Da. Puteţi fuma.

Ileana îşi căută pachetul cu ţigări în poşetă, apoi bricheta. Îşi aprinse în cele din urmă ţigara. Trase un fum în piept cu sete.

— Înţeleg acum ce vă intrigă : faptul că l-am cunoscut pe Adrian doar în urmă cu ceva mai mult de un an.

Andrei nu spuse nimic. Barbu părea că dispăruse pur şi simplu din încăpere. În cele din urmă interveni Andrei :

— Încercaţi totuşi să răspundeţi *cît mai exact* la întrebarea pe care v-am pus-o.

— Pe Adrian l-am cunoscut la o expoziţie. Eram cu o prietenă...

— Numele ? !

— Numele prietenei ?

— Da.

— Cecilia Comșa. Colegă de-a mea. Lucrează tot ca desenatoare tehnică.

Andrei îi scrise numele într-un carneţel. „Cred că Barbu rîde pe înfundate. I-am adoptat metoda."

Ileana Pahome interveni maliţioasă :

— Să vă dau și adresa ei ? Nu e căsătorită...

„Joacă încă tare. Nu-i nimic. Să vedem dacă la sfîrșit va fi tot atît de «spirituală»."

— Da. Am notat. Altceva ?

— Aleea Crizantemelor. Bloc I scara F apartament 23.

Andrei își notă adresa. Mai adăugă însă un cuvînt : „calm". Îl sublinie cu două linii :

— Continuaţi.

— Nu știam că și Adrian expusese. Mi-am permis să fiu puţin... ironică... la adresa realizărilor plastice. Adrian mi-a auzit „comentariul". M-a invitat să rămîn și „după"... vernisaj. Am rămas. Așa a început de fapt totul.

— Și Cecilia ? Cecilia Comșa nu a rămas după vernisaj ?

— Nu, ea nu fusese invitată. Cecilia e o fată cu mult bun simţ, așa că după cîteva minute a plecat...

— Ce a urmat după aceea ?

— Cîteva întîlniri banale, apoi invitaţia la atelier. M-am dus. Nu mi-a părut rău. În atelier avea lucruri mai interesante decît cele din expoziţie. În atelier m-a cerut de soţie. Am acceptat, așa că nu m-am mai dus la mine acasă, ci la el... Ne-am căsătorit peste două săptămîni.

— Așadar o dragoste fulgerătoare, la prima vedere.

— Da. Adrian este... a fost... un om deosebit.

— Continuaţi.

— Apoi Adrian a plecat timp de o lună la o reciclare. Imediat după ce s-a întors am rămas gravidă. *S-a bucurat mult. Își dorea foarte mult un copil...*

— Continuaţi.

— Copilul — un băieţel — s-a născut sănătos. Abia acum au început problemele. Dinţii... roșu în gît... probleme cu alimentaţia.

Rosti greu, după aproape un minut de pauză :

— Apoi moartea lui Adrian, atît de neașteptată și de stupidă. Cam asta ar fi tot. Dacă mai aveţi ceva... Eu mă cam grăbesc... Știţi, copilul... mă înţelegeţi.

— Vă înţelegem. Totuşi vă mai reţinem o vreme.

Ileana Pahome strînse înciudată din buze :

— Mă rog, sînt la dispoziţia dumneavoastră. Vă rog însă să nu abuzaţi de timpul meu...

Căpitanul Andrei se încruntă o clipă, vru să spună ceva, dar citi din carnet cuvîntul subliniat cu două linii şi se linişti. Se ridică de pe scaun şi începu să se plimbe cu paşi rari, egali, prin încăpere.

— V-am ascultat cu multă atenţie... Mă interesa *versiunea* dumneavoastră. Vroiam să văd cît de verosimilă ar putea părea atunci cînd am nega, premeditat, adevărul, logica şi prezenţa faptelor.

— Nu vă înţeleg.

— Veţi înţelege imediat. Versiunea mea e alta. Poate că vă interesează...

— Mărturisesc că nu...

— Păcat. Mai ales că e foarte aproape de cea reală. Vă rog să mă întrerupeţi numai la sfîrşit. Atunci sînt dispus să vă ascult contraargumentele. Pînă atunci vă rog să nu mă întrerupeţi. De acord ?

Femeia îşi muşcă buzele. Vru să spună ceva, dar se răzgîndi. Rosti apoi :

— De acord.

Căpitanul Andrei se aşeză, pe scaun :

— Vă cer scuze. M-am răzgîndit. Mai întîi cîteva întrebări O cunoaşteţi pe Veronica Sonca ? Vă spune ceva numele ăsta ?

— Vag. Da, parcă îmi amintesc acum. Aşa o chema pe o colegă dintr-o clasă paralelă.

— Îl cunoaşteţi pe Toma T. Daniel ?

Ileana păli, vru să se ridice de pe scaun, dar genunchii o trădară. Spuse, vizibil iritără :

— Da, îl cunosc. De ce nu mă întrebaţi atunci de tot personalul administrativ, de profesori, de toţi colegii în ordine alfabetică ?

Căpitanul Andrei îşi ceru scuze, ironic :

— Aveţi dreptate, ne scuzaţi. Aşa ar fi trebuit să procedăm. Brusc tăios :

— Ne-am oprit însă doar la cea mai bună prietenă, colega de bancă şi la un coleg ceva mai mare... cu doi ani... amantul Ilenei Rozavlea.

Ileana se ridică în picioare :

— Cum vă permiteți să mă jigniți într-un asemenea hal ? Mă voi adresa superiorilor dumneavoastră... justiției.

Andrei n-o lăsă să termine :

— După ce voi termina ce am de spus, poți să faci ce vrei. Dacă mai ai chef...

Ileana Pahome se liniști ca prin farmec. Trecerea bruscă de la „pluralul politeții" la acel „tu" îi agitară clopoțeii de alarmă. Răbufni totuși :

— Vă ascult, domnule. Pe mine nu m-a părăsit politețea. Sînt curioasă să aflu „versiunea" dumneavoastră.

— Vă voi satisface imediat această curiozitate. Să încep așadar... Un liceu celebru în Brașov... două colege... bune prietene și un coleg cu doi ani mai mare. Un triunghi. Triunghiul Sonca-Rozavlea-Toma... Veronica Sonca nu reușește la facultate și se angajează menajeră la Eufrosina Pahome, femeie *foarte bogată*, una din trecutele personalități ale urbei. Nici Rozavlea Ileana nu reușește la facultate. Numai că de rușine sau profitînd de o șansă, nu se mai întoarce la Brașov, ci se angajează într-o mare întreprindere bucureșteană, ca desenatoare tehnică. Un singur lucru o deranjează : faptul că Daniel T. Toma, prietenul și apoi amantul ei, nu e în București. Daniel T. Toma are un post bun în Brașov ; nu-l atrage prea mult Bucureștiul. Bucureștiul ar cere prea mulți bani, gîndindu-ne la modul de viață pe care și-l doreau realizat cei doi. Și atunci se ivește combinația ; fără știrea, bineînțeles, lui Adrian Pahome, *moștenitorul potențial al Eufrosinei, singurul ei nepot.* Daniel Toma acceptă „combinația" cu toate consecințele ei și, întîmplător, Ileana Rozavlea îl va cunoaște pe Adrian Pahome etc., etc. Vine o reciclare (tocmai la timp) și Ileana Pahome rămîne însărcinată, *dar nu cu soțul ei, ci cu Daniel Toma...*

— El v-a „mărturisit" acest lucru ? Mă îndoiesc.

— V-am rugat să nu mă întrerupeți. Obiecțiile și comentariile, la sfîrșit. Să continui, așadar,.. Numai că ceea ce nu știa nici Ileana Pahome, nici Daniel Toma și probabil nici Adrian Pahome, era faptul că aceasta din urmă nu mai putea avea copii de cel puțin un an în urmă (doi — față de prezent). Venirea pe lume a unui copil schimba însă toate datele problemei. Adrian Pahome nu

mai era *absolut necesar în combinaţie, dimpotrivă ;* şi atunci a fost *sacrificat.* Aşa cum sacrifici un pion oarecare într-o partidă de şah. Rămînea *copilul.* Argumentul suprem. Eufrosina Pahome trebuia să ţină cont, era obligată să ţină cont de această *realitate.* Nu-l putea ierta pe Adrian ; copilul, „sînge din sîngele lui" nu-i făcuse însă nimic. Putea fi deci *moştenitorul* Eufrosinei. Poate un an, doi, trei, cel mult cinci. Eufrosina nu avea să trăiască o veşnicie ! Cum a fost *asasinat* Adrian Pahome ? Cu răbdare şi cu mult sînge rece. Mai întîi s-a pus problema alibiului. Pentru Ileana, întrucît Daniel Toma era *Marele Necunoscut.* O îmbolnăvire a copilului a precipitat totul, a hotărît ziua crimei. Două zile la rînd Ileana a dat telefoane „disperate" soţului în legătură cu boala copilului. Pînă la două noaptea. Deşi ştia că acesta suferea de *insomnie. Tocmai din această cauză.* A treia zi, acesta, epuizat, trebuia să-şi ia obligatoriu doza de somnifere. Şi-a luat-o. Daniel Toma a intrat cu o cheie potrivită, a pus pe foc laptele, l-a lăsat să dea în foc, să stingă flacăra de la aragaz. A stins-o. Sau dacă nu, o simplă răsucire de buton spre dreapta şi apoi una spre stînga. Gazul a continuat să se răspîndească în încăpere. Peste o oră, o oră şi jumătate Adrian Pahome era mort. Crima părea perfectă. Numai că asasinul a comis o greşeală copilărească, greu de explicat. S-a temut că nu va găsi lapte în Bucureşti şi a venit cu laptele de la Braşov. *Numai că a uitat (?) că laptele era de bivoliţă. Ori lapte de bivoliţă nu se găseşte* în Bucureşti. Cel puţin în comerţ sau pe piaţă. Al doilea argument, cel al incapacităţii lui Adrian Pahome de a procrea, ni l-a oferit autopsia. Aveţi ceva de declarat, doamnă Pahome ?

— Da. Versiunea dumneavoastră e... ştiinţifico-fantastică ! Nici o probă, simple supoziţii. Justiţia are nevoie de probe, domnule căpitan.

— Ştiu. Ceea ce nu ştiţi dumneavoastră însă, altfel nu văd ce rost ar mai avea aşa-zisa *rezistenţă pe care o opuneţi, e faptul că noi nu acţionăm, nu acuzăm decît atunci cînd orice posibilitate de eroare este exclusă, cînd avem strînse toate probele.*

— Atunci nu văd la ce v-ar mai sluji „mărturisirea" mea...

— Obligaţie profesională, doamnă. Simplă obligaţie profesională. Justiţia apreciază, ia în consideraţie mărturisirea sinceră a inculpatului...

— Trebuie deci să mă consider o... inculpată ?

— Din punctul meu de vedere şi al justiţiei, da ! Avem aici mandatul emis de procuror.

Ileana Pahome îl cîntări din cîteva priviri, apoi se hotărî :

— Înţeleg că şi Daniel Toma e arestat !

— Da. Numai că „dosarul" lui e ceva mai încărcat.

— Bine, m-aţi convins. Întrebaţi-mă ce vreţi. Sper că veţi aprecia sinceritatea răspunsurilor mele.

— Nu noi, doamnă, justiţia se pronunţă. Nu uitaţi asta. Evident, noi ne vom strădui să informăm cît mai corect...

— Bine, întrebaţi-mă, să se termine totul odată...

— Ce este inexact în „versiunea" ce v-am oferit-o ?

— Aproape totul este exact. Atîta doar că nu am ştiut nimic de Adrian Pahome, pînă nu mi-a vorbit de el Veronica Sonca. Aşa am aflat că bătrîna Eufrosina Pahome are un nepot la Bucureşti. Atunci mi-a venit ideea... Cînd am aflat că Adrian este *singurul* nepot...

— Nu era riscant ? Eufrosina Pahome îl ura, putea să-l dezmoştenească, a şi făcut-o într-un fel.

— Aici era „cheia"... Bătrîna nu avea să trăiască la infinit. Legea ar fi fost de partea lui Adrian. Trebuia doar să avem răbdare. Şi cînd e vorba de mai mult de o jumătate de milion, zău că poţi să aştepţi cîţiva ani. Ideea cu copilul a fost a lui Toma. Mă iubea, cred că mă iubea. Şi atunci a venit cu soluţia : facem un copil, un copil care să fie *al nostru,* era ceva mai greu, dar Adrian era prea boem ca să facă tot soiul de calcule. El era bucuros dacă îl acceptam din cînd în cînd. O moluşcă, nu un bărbat. Poate că dacă ar fi fost altul... cine ştie. „Reciclarea" a venit la timp. Am rămas la timp. De unde să ştiu că soţul meu nu poate face copii ! Asta dacă e adevărată...

— Puteţi verifica buletinul medical.

— Ce ghinion ! Cine s-ar fi gîndit la așa ceva ! În sfîrșit... Eu trebuia să insist ca Adrian să încerce o „apropiere“ de Eufrosina. Măcar să-i scrie. „E singura ta rudă. E păcat. Ura ei se răsfrînge și asupra băiețelului...“ Cred că asta l-a convins să-i scrie. Răspunsul bătrînei a venit prompt. Era de o duritate neobișnuită. V-am mai spus, „suflet de slugă și trup de slugă“. Adrian spumega ; abia l-am potolit. Vroia să se ducă la Brașov să-i crape capul.

— Ați preîntîmpinat o crimă...

— Ei, nici așa. Oricum, l-am potolit. I-am spus că eu și copilul nu avem nici o vină. Copilul. Asta îl înnebunea. Probabil că încercase cu altcineva să aibă copii și nu reușise. Sau poate își dorea mult un copil de la mine ; cine știe ? Scrisoarea bătrînei a hotărît de fapt crima. Adrian trebuia să dispară. Scrisoarea bătrînei și un incident... destul de stupid. Daniel venise în București. Ne întîlneam la o vară de-a lui, plecată în concediu. Am adormit. El a pierdut trenul, eu am ajuns la timp acasă. Adrian avea „damblaua“ lui : copilul trebuie alăptat la timp. I-am spus că am fost la o colegă, că am ajutat-o la un proiect pentru un student la arhitectură și că ea nu reușea să-l termine ; i-am arătat și banii (îmi dăduse Toma cinci sute pentru asta). A fost foarte violent. M-a jignit, m-a numit „mamă denaturată“. N-a bănuit altceva, dar am simțit că undeva i s-a aprins un beculeț. De fapt au fost mai multe... nu știu ce vă interesează. Ce vă mai interesează.

— Deocamdată nimic.

— Pot să știu ce se va întîmpla cu copilul meu ?

— Va fi dus la leagănul de copii nr. 2. Duminică veți putea să-l vizitați.

Abia acum Ileana Pahome se prăbuși. Umerii i se gîrbovi brusc, obrazul îi deveni cenușiu, privirea arsă. Părea mai bătrînă cu douăzeci de ani.

Vasile Barbu tăcuse în tot acest timp. Abia cînd rămaseră singuri, Vasile izbucni :

— Formidabil ! Nu mi-aș fi putut imagina că există, că mai există asemenea oameni. Dacă nu aș fi auzit cu

urechile mele... aproape că ar trebui să o admiri. Cu cît sînge rece și-a urmărit scopul ! N-a contat nimic pentru ea : nici cinstea, nici soțul, nici copilul. Nimic în afară de egoismul ei. Egoism care pentru scurtă vreme s-a putut numi și dragoste. Deși cred că acum l-ar sacrifica pe Daniel Toma, fără să clipească. Asta dacă pedeapsa ei ar fi ușurată cu o zi măcar. Copilul ? Un simplu obiect — nu al dorințelor, ci al ambițiilor ei. Sînt convins că dacă ar fi fost necesar, l-ar fi sacrificat și pe el. Acum va redeveni „mamă", doar pentru a înduioșa justiția. Cred că ea e primul, principalul vinovat în toată această murdărie.

Andrei simți nevoia să intervină :

— Nu te știam misogin, Barbule !

— Nici nu sînt, dar orice s-ar spune, cucoana asta ar merita să fie pusă la zid.

— Uiți că rostul nostru în societate e cu totul altul. *Noi trebuie să aducem justiției probe.* Atît și nimic mai mult. Numai că aceste probe trebuie să fie directe, clare.

— Nu uit o clipă care e rostul nostru în societate. Sînt însă clipe cînd îmi mai permit să visez. Visez o societate, dacă nu perfectă, oricum fără violențe, fără crime. Nimic nu poate justifica o crimă. Nici măcar mult-discutatul „instinct de conservare". O crimă aduce după ea o pedeapsă infinit mai mare decît orice altă pedeapsă. E firesc să fie așa. Societatea trebuie să pedepsească tocmai ceea ce îi atacă ființa : crima. Ce justificare ar putea avea un criminal ? Nici una — după părerea mea. S-au scris atîtea pagini despre sinucidere și sinucigași — Camus, de exemplu. N-am citit însă nici o carte care să justifice crima.

— Dar „Crimă și pedeapsă" ?

— Chiar titlul acestei capodopere este edificator : „Crimă și *pedeapsă*".

— Bine, să lăsăm toate pe mîine... Sînt obosit... Mîine va trebui să am un „dialog" cu Daniel Toma și vreau să fiu în formă.

— Crezi că mai are vreo șansă ?

— Nu, nu cred. Dar el crede. Încă mai crede...

Daniel Toma părea bine dispus. Era jovial. *Prea* jovial.

— Domnule căpitan, noaptea trecută am dormit foarte bine. Aduc pe această cale caldele mele mulțumiri instituției pe care cu onoare o reprezentați.

— Deci ați dormit *liniștit* noaptea trecută ?

— Mărturisesc că da. Ar fi trebuit să mă neliniștească ceva ? Dovada cea mai grăitoare a faptului că o tentativă de furt nu e „un capăt de țară" e faptul că mă găsesc acum în fața dumneavoastră. După îndelungi deliberări ați ajuns la concluzia că e mai bine să-mi dați drumul. O amendă, sper ca suma să fie rezonabilă, o discuție „prietenească", un angajament pe care l-aș prefera oral, dar uitîndu-mă mai atent la dumneavoastră ajung la concluzia că va trebui să redactez și în scris unul... mă rog... aveți și dumneavoastră nevoie de „acoperire", nu știu dacă trăim în „galaxia Gutenberg", sigur în „galaxia hîrtiei" — „lumea se acoperă cu hîrtii" — asta e imaginea secolului XX — așa se pare că ar fi declarat un poet, unul din cei mai mari, parcă a luat și „Nobelul", nu cred că mă înșel. Așa încît, dacă nu mă înșel, începînd de astăzi voi fi liber — „ca pasărea cerului", cum ar fi spus un romantic...

— Vă înșelați...

— Poftim ?

— Am spus că vă înșelați.

— Dar chiar Pușkin a afirmat asta.

— Vă înșelați...

— Aș putea să vă recit chiar și versuri...

— Nu la Pușkin mă refeream, ci la dumneavoastră...

— Aha, înțeleg : eu nu sînt pasăre. Pasărea e liberă. Eu nu sînt liber. Așta ar fi silogismul.

— Exact.

— Și de ce mă rog ? Conform articolului... litera...

— Numai că aici e vorba de alt articol și de o altă literă.

— Pentru „nuanțe" există și avocați care...

— Vor accepta justețea „propunerii" noastre.

— Dacă nu sînt indiscret, care ar fi propunerea dumneavoastră ?

— Deocamdată vă propun un dialog, mai exact în prima parte un monolog, urmat de un dialog.

— Puteți fi mai „explicit" ?

— Da. Am vrea să ne relatați totul. Așa cum s-au petrecut faptele...

— N-aș vrea să par impertinent, dar colegul dumneavoastră a fost un coautor, vă rog să mă scuzați — am vrut să spun altceva : un *martor absolut,* așa că nu văd ce alte detalii v-ar mai putea interesa...

— Aș vrea să începem cu crima de la București.

Daniel Toma tăcu, strînse ochii și apoi spuse aproape în șoaptă :

— Nu știu la ce crimă vă referiți.

— Mă refer, evident, la moartea lui Adrian Pahome. Sper că nu vă spun lucruri noi...

— Mărturisesc că da. Habar n-am cine este acest... Adrian Pahome.

— Mă mir. Este soțul amantei lui Daniel Toma, Ileana Pahome.

— Pe asta de unde ați mai scos-o ?

— Pe cine ? Pe Ileana Pahome ? Să nu-mi spuneți că nu o cunoașteți. Atunci să vă ajut : pe Ileana Rozavlea o cunoașteți ?

— Da. Am fost colegi de liceu. N-am știut însă că s-a măritat. Adică am aflat într-adevăr că s-a măritat cu un artist la București, dar... cam asta e tot.

— Chiar vă imaginați că nu știm *totul* ?

— Dacă e așa cum spuneți, de ce mai aveți nevoie de „povestea" mea ? N-am talent de povestitor...

— Asta e foarte bine. Pe noi ne interesează exactitatea faptelor și mai puțin „literaturizarea" lor. Imaginația este esențială pentru un scriitor ; poate fi însă catastrofală pentru cineva care trebuie să mărturisească ceva. Să se mărturisească...

— Să se spovedească adică ?

— Am evitat termenul întrucît nu sînt preot. Pentru ce am nevoie de declarația dumneavoastră : Unul din motive ar fi și confruntarea dintre depoziții. Dumneavoastră susțineți una, Ileana Pahome alta... În ceea ce ne privește, ne interesează un singur lucru : să găsim adevărul.

— Pot să văd şi eu depoziţia Ilenei Pahome ? Nu de alta, dar din respect pentru timpul dumneavoastră, n-aş vrea să repet nişte lucruri care s-au spus deja acolo...

— Imposibil. N-am vrea ca depoziţia Ilenei Pahome să vă influenţeze. Şi apoi pe noi tocmai asta ne-ar interesa : ca lucrurile să se repete în ambele declaraţii. Şi ca să vă determin să nu aveţi nici o reţinere, trebuie să vă spun de la bun început că noi ştim că... ai comis crima de la Bucureşti, că ai comis crima de la Braşov, că ai avut o tentativă de să-i spunem „furt" la locuinţa Eufrosinei Pahome. Pentru „nuanţe" însă, avem nevoie şi de declaraţia ta. E clar ?

— Mă întrebam cînd se va trece de la „dumneavoastră" la „tu". Mi-am propus să rezist pînă în acel moment. Vă mai întreb ceva şi apoi trec la redactarea operei mele... postume : Credeţi că mai am vreo şansă ?"

— Cunoşti legile foarte bine sau, hai să fiu indulgent cu mine însumi, le cunoşti la fel de bine ca mine. Aşa că...

— Eu cred că mai am o şansă. Dacă voi dovedi prin paginile scrise un talent literar ieşit din comun, s-ar putea ca societatea să nu dorească să se lipsească de un asemenea talent literar. Evident e o glumă, domnilor. Aş dori un stilou, hîrtie şi multă, multă linişte dacă se poate. Operele mari sînt tăcute — a spus-o nemuritorul... nu-i mai ştiu numele ; oricum un nemuritor.

M-am născut în anul 196... în municipiul Braşov. Părinţii (tata — maistru la uzina de tractoare ; mama — funcţionară la poştă) s-au bucurat foarte mult. Aveam să fiu unicul lor copil. Multă vreme în casă lucrurile au mers bine în favoarea noastră. Tata cîştiga bine, pleca destul de des în străinătate, trimis de uzină ; mama era o gospodină desăvîrşită. Eu învăţam foarte bine ; pînă în clasa a X-a am fost chiar primul pe clasă. Primele „discuţii" din casă au început pe vremea cînd eu eram în clasa a VII-a. A venit la noi în casă, trimis de o mătuşă, fiul ei vitreg, Octavian Zaharia. Octavian a venit să stea în gazdă, urmînd să plătească, lunar, o sumă mai mult simbolică. Aşa, ca între rude... La început tata s-a bu-

curat : el lipsea mult de acasă cutreierînd Africa, Europa și Asia, asigurînd asistența tehnică pentru tractoarele românești ce începuseră să are pămînturile Egiptului sau ale Indiei. Numai că au început să-i ajungă la ureche zvonuri, aluzii, mai mult sau mai puțin voalate... Tata n-a crezut nimic. Zîmbea. Își cunoștea nevasta bine, se luaseră din dragoste ; eu eram „lumina ochilor" lor. „Cîte din zvonuri se adeveresc ? Nici cinci la sută..." Nu eram chiar atît de mic, eram, cum am mai spus, în clasa a VII-a ; mă luasem însă cu școala, priveam doar cartea deschisă din fața mea ; nu aveam timp să privesc în dreapta sau în stînga. *Nu știam de fapt că se poate privi în dreapta sau în stînga*: Totul a venit ca un trăsnet. Tata urma să plece din nou în străinătate, nu știu exact unde, într-o țară africană, în Algeria mi se pare. A plecat la București, urmînd ca de acolo, cu avionul, să ajungă la destinație. Plecarea s-a amînat, nu știu din ce motive, cu o săptămînă. Normal, tata s-a întors *acasă*. Eram singur acasă, mama plecase la un curs de reciclare, la București. Octavian plecase și el acasă la ai lui (pe undeva pe lîngă Pitești) ; era în vacanță, era student și așa proceda întotdeauna cînd avea vacanță. Mama îmi lăsase un număr de telefon și o adresă. „Dacă se întîmplă ceva, sună-mă". Tata mi-a cerut adresa și numărul de telefon. A plecat în aceeași seară, cu un prieten, cu mașina. Au ajuns tîrziu, pe la ora două noaptea, avuseseră probleme pe Valea Prahovei cu mașina, nu mai știu precis. Adresa mamei era exactă. Era o locuință în Tei, la o văduvă, cunoștință mai veche de-a mamei. Cînd au ajuns, văduva s-a pierdut cu firea, a îngăimat ceva, că „doamna nu se simte prea bine, nu crede că poate primi pe cineva.". Tata a dat-o la o parte, furios, și a deschis ușa odăii de oaspeți. Mama dormea alături de Octavian, îmbrățișați și goi. Tata l-a invitat pe Octavian să se îmbrace și să plece. „Nu pot... așa gol... în fața dumneavoastră..." Tata i-a răspuns cu o voce albă : „Nu văd de ce te jenezi... Dacă nu te-ai jenat de *mătușa ta... de soția mea...* nu văd de ce te-ai jena din cauza mea... Sînt bărbat... sînt *încă* bărbat și între noi bărbații nu e cazul să existe vreo jenă..." Octavian a înghițit în sec, a dat să spună ceva, a renunțat, a trecut totuși după ușa unui dulap, s-a îm-

brăcat repede, a spus un „bună seara" speriat și s-a grăbit să dispară. Nimeni nu i-a răspuns, nimeni nu a observat ironia involuntară a salutului. În aer pluteau săbii de gheață. Tata s-a așezat ușor, pe marginea patului, parcă cu frica de a nu mototoli așternutul. Mama era ca moartă. „Omoară-mă" — i-a spus. „Sau mai bine lasă-mă să plec. Îți promit că mă voi sinucide sau, în cel mai rău caz, nu mă vei mai vedea niciodată." „Vei face cum vei crede de cuviință. Numai că mai înainte de a pleca, *trebuie* să stăm de vorbă. *Trebuie* să punem la punct niște lucruri. Avem în această clipă un singur punct comun: copilul. Despre el aș vrea să discutăm. Și asta pînă nu se face dimineață. Pînă mă întorc, îmbracă-te. Mă duc pînă afară, să mă înțeleg cu prietenul meu cînd plecăm spre Brașov. Mă întorc imediat." S-au reîntîlnit în sufrageria „gazdei". Tata părea calm. Numai că era un calm de oțel, de stîncă. Dacă l-ai fi înțepat cu un ac, n-ar fi curs sînge. Obrazul îi era atît de alb, încît părea vopsit. Tata a început, adresîndu-se gazdei :

— Vă mulțumim pentru găzduire... Vom folosi sufrageria preț de vreo două ore. Dacă vreți, puteți rămîne. Nu mai avem secrete intime, de vreme ce le-am făcut publice. Ar fi chiar bine să rămîneți, ca eventual martor. Încă o dată vă mulțumesc pentru găzduire, deși tare aș fi vrut, vreme de cîteva clipe, s-o ung cu petrol, să-i dau foc...

Mama spuse aproape șoptit :

— Poate că ar fi fost mai bine.

Atunci tata tună :

— Ba n-ar fi fost deloc mai bine. Ar fi fost mai bine pentru rușinea ta și a mea și poate și pentru rușinea celei care a adăpostit sub acoperișul *cinstit* al casei sale doi „hoți de dragoste."

Femeile au dat să spună ceva, dar n-au făcut altceva decît să-și miște buzele. Un sunet n-a ieșit printre ele.

Tata continuă :

— N-ar fi fost însă drept pentru munca, poate de o viață, a cuiva. Nu știu cine a fost acela (sau aceia) dar eu un lucru am învățat : să respect munca omului. Dar acum să trecem la ale noastre. Aș vrea o discuție fără istericale, fără răcnete, fără violențe. O discuție sinceră,

care să lămurească totul, o discuţie sinceră, dacă e posibil aşa ceva. Ce zici ?

Mama îşi revenise aproape complet. Se liniştise vizibil :

— Ce să zic ? Nu sînt eu cea care fixează condiţiile. Oricum e cea mai rezonabilă soluţie...

— Atunci să începem De cînd durează „relaţia" dintre tine şi Octavian ?

— Totul a început cam la vreo două luni după ce a venit Octavian la noi. Să-ţi spun de ce s-au petrecut... sau cum a fost... ?

— Aş fi chiar curios...

— ...Tu erai mereu plecat. Nu-ţi găsesc în asta vreo vină, era o situaţie obiectivă, ca soţie o înţelegeam, ca femeie mai puţin. S-ar putea acum să protestezi, totuşi nu mă consider o depravată, o curvă. În afară de tine şi de Octavian n-am cunoscut alţi bărbaţi. Ştiu că nu are nici o importanţă acest lucru. *Nu mai are nici o importanţă ; e bine să ştii însă tot adevărul, dacă tot ne-am propus să-l dezvăluim în întregime.* Ştiu că o femeie va recunoaşte întotdeauna doi bărbaţi înaintea... următorului, dar nu ştiu de ce fac asta. Nu le înţeleg, pur şi simplu. De ce s-a întîmplat ce s-a întîmplat între mine şi Octavian ? N-aş putea spune exact. Poate pentru că eram pregătită pentru asta. Nopţile de aşteptare, singură, visele care deveneau treptat-treptat coşmare, nevoia fizică de a îmbrăţişa pe cineva... toate se adunau, se buluceau, se strîngeau în jurul meu. Aşa că Octavian m-a găsit pregătită pentru o dragoste străină. Eu n-o vedeam atunci aşa, o credem pur şi simplu dragoste. În plus Octavian m-a cucerit, nu prin fizic sau prin intelect, e mediocru la ambele capitole, ci prin credinţa oarbă că între noi *trebuia să se întîmple ceva, un act de dragoste,* mai mult chiar, *că acel lucru se întîmplase de mult* şi trupurile noastre nu trebuiau decît să pecetluiască, prin unirea lor, un lucru petrecut demult... Să mai spună cineva că nu există poezie chiar în dragoste „furată" sau „pe furate". Cel mai greu e să te iubeşti cu al doilea bărbat : cu primul o faci din dragoste sau din inconştienţă ; al treilea sau următorii nu mai contează... Cel puţin aşa cred. Mi-a fost foarte greu să accept situaţia de amantă. În plus nu am

vocaţie pentru aşa ceva... prima dată mi s-a părut că fac dragoste în piaţa publică. Mi-a fost ruşine, apoi greaţă. Pereţii camerei păreau de sticlă. Oamenii se opreau şi ne priveau de parcă am fi fost în vitrină. Apoi... apoi am început să nu-mi mai aparţin. Făceam dragoste ori de cîte ori vroia el. Nu l-am iubit o clipă ; nu m-am temut de el o clipă. Acceptasem o situaţie şi atît : restul nu mai conta. Aproape că nu mă feream de ceilalţi îmi era ruşine de Daniel. Atît. Aş fi vrut chiar ca tu să mă fi surprins mai devreme, toţi ştiau de dragostea noastră aproape incestuoasă ; numai tu nu ştiai sau nu vroiai să afli nimic.

— Ceva zvonuri îmi ajunseseră la ureche, dar nu le-am dat crezare. În primul rînd pentru că erau aluzive, şovăielnice ; apoi pentru că refuzam să concep că aşa ceva se poate întîmpla între *rude*.

— Acum nu mai e nimic de făcut, ştiu bine asta : hotărăşte tu pentru amîndoi.

— Nu, vom hotărî amîndoi. Noi... nu mai contăm în povestea asta... doar băiatul trebuie salvat... e un copil bun... el nu trebuie să afle nimic. Aşa că pentru băiat îţi cer să te întorci acasă.

Mama a înclinat din cap încet, gînditoare, privind ţintă peretele din faţa sa. Nu spunea nimic ; avea doar ochii în lacrimi. Nu plîngea ; îi era prea ruşine să plîngă. S-a hotărît brusc :

— Bine, mă întorc acasă. Pentru copil, cum spui şi tu.

S-au întors : prietenul cu maşina n-a bănuit nimic. Nici eu n-am bănuit nimic. Totul părea ca mai înainte : tata era la fel de atent cu amîndoi, mama avea grijă ca hainele, cămăşile, ciorapii, toată lenjeria să fie impecabil spălată şi călcată. Eu continuam să învăţ bine, chiar dacă acum nu mai eram primul din clasă. Clasa a VIII-a am terminat-o la egalitate cu un băiat blond, nu atît de inteligent, cît ambiţios şi riguros. Apoi la liceu, am rămas pe podium, fără să mai fiu vreodată pe cea mai înaltă treaptă.

Ceva nu mai mergea : nici cu mine, nici în casă. Îmi era mereu somn, oboseam foarte repede, deşi nu făceam altceva decît să-mi pregătesc lecţiile şi să citesc. În casă

toate erau prea scrobite ; și vorbele și hainele. Cu cît creșteam mai mult, cu atît mai mult creștea încordarea în casă. Părinții mei erau politicoși, foarte politicoși unul cu celălalt și tocmai asta mă durea cel mai mult.

Apoi mama s-a îmbolnăvit grav. Multă vreme nu s-a știut ce are : s-a crezut întîi că e un chist, un fibrom, nu prea știu exact. Apoi au venit rezultatele analizelor de la oncologie. Mama și-a dat seama imediat despre ce e vorba. N-o durea nimic, atîta doar că slăbea văzînd cu ochii. Într-o seară, am rămas acasă din întîmplare, aveam teză a doua zi, la fizică, mi se pare, marțea era ziua mea de bazin și în ruptul capului nu aș fi renunțat la plăcerea pe care ți-o oferă înotul ; rămăsesem în casă, stăteam pe întuneric, părinții au început o discuție din care am înțeles prea puțin : sensul ei mi s-a relevat doar mai tîrziu. Mai întîi a vorbit mama, liniștită, de parcă lucrurile despre care vorbeau n-o priveau :

— Cred că asta a fost pedeapsa mea. Orice femeie ar fi înnebunită de spaimă. Nu e simplu, comod, ușor să știi că peste șase luni — să spunem, nu vei mai fi. Pentru mine, boala asta e ca o bucurie. Am greșit și acum plătesc. Mă bucur chiar că zona „afectată" este cea a rușinii mele...

Tata a spus ceva, dar nu l-am înțeles prea bine.

— De fapt sînt convinsă că nu cancerul mă va doborî, ci dorința mea de a nu trăi, de a nu mai trăi. Dacă nu ar fi fost Daniel, aș fi fost moartă de multă vreme. M-am gîndit un timp să mă sinucid : nu aveam însă dreptul să o fac. Nu e vorba de trupul meu : nu-i sînt datoare cu nimic. Trebuia însă să-mi primesc pedeapsa trăind.

— Cred că te-ai pedepsit destul...

— Mă voi simți cu adevărat eliberată numai după ce-i voi povesti totul lui Daniel. Și asta cît mai repede, atîta vreme cît mai pot să fac acest lucru.

— Nu știu dacă e bine : ar fi poate mai bine ca el să rămînă cu imaginea ta luminoasă...

— Nu mă interesează „imaginea mea luminoasă", ci imaginea mea exactă. Daniel mă va condamna : știu asta. Nu mă tem : mă dor mai mult vorbele lui, mîngîierile lui, grija lui, iubirea lui pentru mine. Mă simt mereu urzicată de fiecare privire a lui. Tocmai pentru că e pă-

trunsă de dragoste. În plus, aflînd adevărul, despărțirea mea de voi va fi mai puțin dureroasă...

— Faci cum crezi. Părerea mea — că nu e bine... Dar părerea mea contează prea puțin acum.

În prima duminică de după discuția lor atît de stranie și de dramatică, mama mi-a povestit totul, așa cum am relatat. Se aștepta să fie ostracizată. Curios, în loc s-o urăsc cum ar fi fost poate normal (dar ar fi fost oare normal?) mi-am iubit și mai mult mama, aproape cu încăpățînare. Să fi contat și faptul că știam că o voi pierde curînd? Să fi fost prea asemănătoare firea mea cu a ei? La fel de surprinzător, m-am îndepărtat de tata. Nu l-am urît de la început (începutul fiind poate acea discuție dintre ei doi din sufragerie), ci mult mai tîrziu, după moartea mamei. Tata era un om corect, foarte corect, prea corect. Era rigid, făcut aproape numai din linii frînte: nici o curbă. Cuțitul (foarte bine ascuțit) tăia în cuburi perfecte carnea; gulerul cămășii scrobit, tare, era egal, cravata plasată exact la mijloc; aș fi putut jura că și modelul cravatei, tot geometric, era perfect. Cred că tata n-a greșit un calcul: aceleași cifre egale (păreau tipărite) netrădînd niciodată nici graba, nici emoția. Banii erau distribuiți pe pliculețe: pliculețul pentru banii de telefon, pliculețul pentru plata curentului electric, pliculețul pentru „cultură" (teatru, muzee, cinematograf) etc., etc. Și eu constituiam un pliculeț, e drept că nu mi-am văzut niciodată numele pe un astfel de plic, dar, cu siguranță, plicurile cu „persoanele" din casă existau.

Tata n-a putut s-o ierte niciodată pe mama. Într-adevăr, mama greșise grav lovind în noi, în familia ei; lucrul acesta nu se poate uita prea ușor. Dar tata nu-i reproșa mamei asta: nu-l deranja adulterul decît pentru că îi zdruncinase (pentru o clipă numai) încrederea, siguranța de sine. Mama și-a plătit greșeala. A plătit-o chiar de două ori: o dată cînd s-a întors acceptînd statutul de menajeră și apoi, a doua oară, prin moartea sa. Ajunsese o umbră; nu mi-aș fi putut imagina așa ceva, că un om poate deveni, la propriu, o umbră. Nu cred că atunci cînd a murit avea ceva mai mult de treizeci de kilograme.

N-a scos un suspin. Nu ne-a vorbit deloc despre boala ei ; ca şi cum n-ar fi existat.

Cu două zile înainte de a muri l-a chemat lîngă patul ei pe tata :

— Iartă-mă, omule. Ştiu că ţi-am greşit, am greşit cum puţine femei pot greşi, totuşi mă duc şi de aceea te rog să mă ierţi. Nu atît pentru mine te rog, cît pentru tine. Nu e bine să porţi cu tine în viaţă păcatul greu al neiertării aproapelui.

Tata a privit-o fix în ochi

— Nu sînt Dumnezeu ca să pot ierta. Dacă tu te-ai iertat pe tine, e foarte bine. Mie nu mi-ai greşit cu nimic. Doar ţie ţi-ai greşit.

Din acea clipă mama n-a mai scos un sunet. Nu cred că nu mai putea să vorbească. De ce ar fi făcut-o însă ? Ceea ce avea de spus, spusese.

Am povestit atît de amplu toate aceste fapte legate de părinţii mei, pentru că ele mi-au schimbat fundamental viaţa. Pentru că tata era un riguros, un rigid, eu am devenit superficial, tolerant. Vroia să dau la politehnică ; eu la medicină. Am căzut cu succes. Nu mă pregătisem aşa cum ar fi trebuit. Desigur, dacă aş fi dat la politehnică, „la electrotehnică sau electronică, sînt meserii de mare viitor" (n-am înţeles niciodată ce înseamnă o „meserie de viitor" : o meserie căutată de societate şi oameni ; o meserie care e uşoară, curată, bine retribuită ; o meserie care îţi permite o mai rapidă avansare spre straturile de sus ale „elitei" sociale — sau ce ?), aş fi intrat : mai ştiam destulă matematică şi fizică pentru a putea susţine cu succes un concurs de admitere. A venit armata. Am suportat-o destul de bine şi pentru că acum, pentru prima dată, eram departe de tata. Tot în armată într-o permisie am cunoscut „dragostea". A fost un accident penibil, cu văduva unui chelner mort recent în urma unui atac de cord. Văduva nu avea mai mult de 25 de ani şi mi s-a părut o doamnă. Prin atîta kaki pe care îl vedeai zilnic, violetul sau roşul bluzelor ei era tulburător. Am stat la ea toată permisia. La început a fost îngrozitor. Mi se făcuse rău, îmi venea să vomit. Am întrebat-o scîrbit : „Asta e dragostea ?" Putea să o facă pe jignita, să mă dea afară tot atunci. Nu, dimpotrivă, a fost foarte

mulțumită, foarte îngăduitoare : „Așa e prima dată. Pe urmă o să-ți placă, ai să tot vrei... De acuma ești bărbat. Eu te-am făcut bărbat. N-ai să mă uiți niciodată, te asigur.“ Devenise tandră, directă, impudică „Îmi place să fac dragoste cu soldați. De ce ? Foarte simplu ei sînt cei mai dornici de o femeie. Și dacă pot să-i ajut și să-mi fie și mie bine, de ce să n-o fac ? Și apoi soldații sînt cei mai curați : civilul îl vezi parfumat și pomădat. dar nu știi pe unde a mai umblat toată ziua. Pe cînd soldatul stă în cazarmă și e cuminte... fără voia lui. De asta îmi plac mie soldații...“ Era vulgară, acum îmi dau seama ; atunci nu. Ne-am iubit de nenumărate ori. Nu mai știam dacă e ziuă sau noapte. Avusesem într-un fel noroc, era și ea în concediu „de odihnă“ (ce ironie !) ; acum era la Sovata pentru tratament ! ? ! Apoi m-am iubit cu multe femei. Nu știu ce le atrăgea la mine ; eu nu făceam nici un efort, nu le promiteam nimic. Măritate, divorțate, nemăritate, fecioare — toate cădeau în plasa... cearșafului meu de pat. Nu le înțelegeam : ce găseau la mine ? Am început să le întreb. „Tu nu ești ca alții tu ești un golan, nu un bădăran“ — mi-a spus una. „Fața ta e întotdeauna tristă. Și femeile au nevoie de tristețe nu de bucurie. Bucuria și-o procură singure“ — mi-a declarat alta. „Ești frumos, neobișnuit de frumos. Nu ți-a spus asta nici o femeie pînă acum ? Nu te cred“, mi-a spus zîmbind o a treia. Nimic concret. Apoi furia s-a potolit ca prin farmec. Mă oboseau acum nopțile pierdute, repetarea unor gesturi ; chiar frazele păreau cu toată intimitatea lor aceleași. Și nu din vina mea sau a lor. Situația era aceeași...

...Și atunci a venit Ea. Ileana. Din prima clipă mi-am dat seama că era vorba de altceva. Pînă acum fusese simplu ; visasem, făcusem dragoste, mă jucasem. Acum trebuia să lupt. Și, ciudat, deși cunoscusem atîtea femei, experiența mea de luptător era nulă. Pînă acum nu luptasem niciodată. Ileana știa ce vrea vroia să iubească și să fie iubită. Ea nu-și dorea o dragoste pasageră cu un partener de ocazie. Își dorea un bărbat pentru o unică dragoste. Eu urmam să fiu bărbatul acela. Dragostea dintre noi era sălbatică. Ne devoram pur și simplu. Nu ne gîndeam la urmări. Pentru prima dată eram părăsit de orice umbră de luciditate. Timpul se sleia și el. Un gol

imens, atît de imens încît în acea imensitate n-ar fi putut fulgera gîndul.

După dragoste mă trezeam ca dintr-un somn adînc, ca dintr-un leşin. Nu încercam doar bucurie ; poate nici nu mai era bucurie. Era doar spaima. Sau poate bucurie şi spaimă, amestecate ; apoi amestecul îl distilam savant în clipe lungi. Cred că la flacăra ei mă purificam şi eu. Iar ea, chiar dacă ar fi fost cîndva impură, la temperatura dragostei noastre se purifica mereu. Într-o zi mi-a spus :

— Aşa nu mai merge ! Trebuie să-mi găsesc şi eu un rost...

— Ce nu mai merge ? Dacă vrei, ne căsătorim imediat...

Cred că am roşit atunci. Era pentru prima dată cînd, într-o discuţie cu o femeie, pomeneam acel cuvînt.

A zîmbit, uşor nemulţumită, amărui :

— Fii liniştit. Nu despre asta e vorba. Fii sigur că ce e al tău e pus bine, aici (îmi arătă inima) şi aici... (se bătu pe coapsă). Acum a venit timpul să discutăm.

— Să discutăm.

— De fapt tu va trebui să lupţi...

— Să lupt ? Cu cine ? De ce ?

— Să lupţi cu tine, împotriva ta. Împotriva prejudecăţilor tale de mascul orgolios, incorigibil. De ce să lupţi ? Ca să ne fie apoi, *o viaţă întreagă, bine.* Cînd spun viaţă întreagă mă gîndesc la 15-20 de ani, nu mai mult. Ce va veni după aceea, nu mai contează. Important e ca pînă atunci noi să trăim cu adevărat bine, fără grija zilei de mîine.

— Nu înţeleg.

— Dacă mă laşi să îţi explic, dacă n-ai să te grăbeşti să mă contrazici, dacă ai să ai răbdare pînă la sfîrşit, îţi promit că mă vei înţelege perfect, mai mult chiar, mă vei ajuta.

— În ce sens ?

— În toate sensurile. Te-am rugat să ai răbdare : întrebările la sfîrşit.

— Bine, ascult.

— Sînt o femeie frumoasă, tînără, inteligentă. Va trebui să-mi găsesc un soţ dispus să-mi facă un cadou de vreo... (îşi ţuguie buzele)... să spunem... jumătate de mi-

lion de lei și să aibă inteligența să mă lase să-i cheltuiesc după pofta inimii mele cu cine vreau eu. Ei, ce zici ?

— Tot nu înțeleg nimic !

— Eram sigură : prostului să nu-i arăți decît lucrul gata făcut. Altfel se apucă să-ți dea și sfaturi. E citat, așa că n-ai ce zice.

— Cu riscul de a părea cum spui, tot nu înțeleg.

— Eu va trebui să mă mărit cu *altcineva* decît cu tine. M-aș mărita bucuroasă și cu tine, dar ai tu... o jumătate de milion ? N-ai, și atunci îmi pare rău, dar va trebui să te pedepsesc. Nu prea aspru, nu te neliniști. Mă voi mărita deci cu o jumătate de milion. Suma o voi împărți cu tine peste doi ani cel mult. E bine ?

— Nu înțeleg. Pretinzi că mă iubești și te măriți cu altul ? ! ? Și apoi ce vei face în acești doi ani ? Vei purta centură de castitate ? Și o ultimă întrebare : cum îl vei determina pe soțul tău să-ți facă peste exact doi ani un cadou de o jumătate de milion ? Și de ce tocmai o jumătate de milion ? Nu cumva ți-ai și găsit „partida" ? Vreun babalîc dornic de o carne ceva mai proaspătă și mai moale pentru proteza lui ? Nu zău, nu înțeleg nimic !

— Pretinzi că mă iubești și nu înțelegi nimic ! Mă mir, domnul meu, sincer mă mir. Să-ți răspund totuși la toate problemele ridicate. Nu pretind doar că te iubesc, ci te iubesc cu adevărat. Numai că nu am naivitatea să cred că dragostea trece doar prin inimă. Mai trece și prin cap, stomac și alte organe. Nu voi purta centură de castitate, pentru că nu obișnuiesc și pentru că va trebui să mă culc și cu el ; n-am ce face, asta face parte din contract. Dacă soțul meu nu va pleca de lîngă mine peste doi ani, *îl voi face eu să plece. Asta și cu ajutorul tău.*

— Va trebui deci să mă bat cu... ?

— Poate va trebui să și ucizi.

— Poate că nu-mi convine.

— Poate că îți va conveni. În caz contrar, regrete eterne. Mie nu-mi va părea rău decît de faptul că m-am înșelat asupra ta.

— Poate că nu te-ai înșelat. Continuă...

— Mi-am găsit și soțul. Se numește... Adrian Pahome. De profesie pictor. Îți spune ceva numele acesta ?

— Ca pictor, absolut nimic. Există însă o Eufrosină Pahome care...

— Exact. Care e mătușa lui Adrian.

— N-am știut.

— Nici eu pînă de curînd. Și n-am mai știut două lucruri : că această Eufrosina Pahome e atît de bogată și că Adrian este *unicul ei nepot.* Acum ai înțeles ?

— Încep să înțeleg...

— Slavă Domnului. Începusem să mă înspăimînt de-a binelea...

— Dar dacă Eufrosina Pahome nu-i va da lui Adrian întreaga ei moștenire ? Poate că nu vrea să-i lase nimic.

— Ai dreptate. Ți-aș spune chiar că sînt certați de mai bine de douăzeci de ani...

— Iarăși încep să nu mai înțeleg.

— Veronica mi-a arătat, fără voia ei desigur, întreaga afacere, superba combinație. Nici acum nu înțelegi ?

— Încep să mă enervez, Crezi ce vrei despre mine : că sînt copil tîmpit, dar explică-mi pînă la capăt.

— Genialitatea combinației tocmai în asta constă : că Eufrosina nu-l mai recunoaște pe Adrian Pahone drept nepot. Dacă Adrian suferă un accident, iar Eufrosina moare și ea de moarte bună, cui îi revine moștenirea ?

— Cui ?

— Fiului lui Adrian Pahome.

— Ai de gînd să-i faci și un copil ?

— Nu lui, ci *ție.* Copilul îl voi face cu tine, dar va purta numele lui Adrian Pahome. Apoi Adrian va avea un accident, Eufrosina își va da și ea obștescul sfîrșit într-un an, doi, trei, maxim cinci ani și atunci întreaga moștenire îi va reveni fiului lui Adrian ca unic moștenitor. Adică mie. Adică mie, ție și copilului nostru. Ei, acum ce zici ?

— Sînt năucit...

— Normal, eu mă tot gîndesc de cîtva timp la toate astea.

— Și crezi că totul va fi perfect. Nu e nici o fisură nicăieri ? Nimeni nu-și va da seama că...

— Să-și dea seama de ce ? Mă voi mărita cu tine după ce va muri Eufrosina. Mi se pare firesc ca o văduvă

tînără, frumoasă şi inteligentă să se mărite cu un tînăr fermecător, suficient de tolerant care să o ia cu un copil în braţe. Vezi ? Schema e perfectă : un accident sau o crimă fără mobil, urmată la ani de zile de o moarte naturală. Şi tocmai această moarte naturală conţine mobilul !

— Există totuşi două „fisuri" : prima — eu trebuie să accept ca tu să devii amanta soţului tău...

— Şi asta ţi se pare esenţial ! Doar trupul va fi al lui. Şi al lui, mai exact, pentru că nu am de gînd să te ţin în carantină...

— ...A doua fisură : trebuie să fiu complice la o crimă !

— Da, ai dreptate, aici e o fisură. La asta m-am gîndit cel mai mult. Vom simula însă un accident. Avantajul cel mare pentru noi este că avem timp. Te-ai gîndit vreodată că majoritatea crimelor sînt legate de factorul „timp" ? Noi avem timpul de partea noastră. Criminalii sînt mereu în criză de timp.

— Te-ai gîndit cumva şi la „accident" ?

— M-am gîndit. Am ales la început cîteva variante. Le-am eliminat pe rînd ; nu prezentau garanţia reuşitei. Am renunţat la înec, electrocutare, otrăvire, „sinucidere" prin spînzurare, accident cu o armă de foc. Am ales ceva mult mai subtil : un „accident" prin scurgerea gazului metan. Un accident urmat eventual de o explozie.

— Eşti monstruoasă. S-ar putea să moară oameni nevinovaţi !

— S-ar putea. Oricum, şi Adrian Pahome e un nevinovat. „Fericirea cere sacrificii". Alt citat. E bine că nu *noi* va trebui să facem acele sacrificii. Ei, ce spui, accepţi propunerea mea ?

— Te-ai gîndit şi la varianta refuzului meu ?

— Bineînţeles. Numai că, în acest caz, mă vei pierde. Iar eu va trebui să renunţ la această combinaţie, să caut o alta, cu alţi „actori".

— Se pare că nu mai am ce face. Va trebui să accept planul tău... să intru şi eu în combinaţie... Dar spune-mi : ce se va întîmpla cu mine dacă la un moment dat, după ani de convieţuire dulce în doi (sau trei : iau în consideraţie şi copilul) te-ai „plictisi" de mine sau te-ai îndrăgosti de altcineva ?

— Nu mă cunoşti. Eu nu sînt decît femeia unui singur bărbat. Nu pot iubi de două ori. Dacă prin absurd s-ar întîmpla ceea ce spui, fii fără grijă : te-aş ucide fără să clipesc !

— Eşti diabolică !

— Sînt o biată femeie îndrăgostită.

N-am mai lăsat-o să mai scoată un cuvînt. Am făcut dragoste, disperaţi, de parcă am fi fost împreună pentru ultima oară.

M-a întrebat într-un tîrziu privindu-mă în sus, cuibărită în braţele mele :

— Ţi-e frică de mine ?

— Da.

— Atunci e bine. De mîine trecem la aplicarea planului meu. Mîine seară plec la Bucureşti.

— Şi dacă între timp mă răzgîndesc ? !?

— Din păcate drumul nostru e fără întoarcere.

...Şi aşa a şi fost. Am urmat pas cu pas planul ei. Eram ca hipnotizat. Nu e o scuză, îmi ştiu vina, nu încerc s-o micşorez, vreau să explic doar *starea* în care m-am găsit în aceşti doi ani. O stare hipnotică şi totodată febrilă. Ştiu că în realitate combinaţia pare imposibilă, totuşi aşa a fost. N-aş fi crezut că o iubesc atît de mult. În ziua în care s-a căsătorit cu Adrian Pahome m-am simţit castrat (nu găsesc alt cuvînt mai exact). Deveneam eunucul amantei mele. Un alt moment greu a fost cel al conceperii. Ileana era ca nebună, traversată de o beţie ciudată (nu băuse nici o picătură de alcool). Rîdea şi plîngea ; îmi săruta şi îmi muşca mîinile. „Sînt femeie, auzi ? De-abia de acum sînt femeie. Înţelegi ? Voi purta sămînţa ta ; o voi apăra ; va înmuguri în pîntecul meu. Din acea clipă nu îmi voi mai aparţine". Nu mai ştiu ce a mai spus, cum a mai fost ; pluteam între somn şi trezie, ca după o noapte în care aş fi băut numai alcooluri tari. Uneori mă simţeam lucid, înspăimîntător de lucid. — pînă şi peretele din faţa mea devenea limpede precum cristalul, sonor şi clar, eram lucid şi în acelaşi timp confuz, ca după o lovitură dată puternic în mnalele capului. A rămas atunci „nici nu s-ar fi putut altfel, aş fi fost în stare să mă sinucid dacă nu s-ar fi întîmplat atunci" şi din acea clipă a început, a reînceput de fapt

spaima mea. Era o spaimă nouă, o spaimă responsabilă, nu știu cum s-o numesc altfel. Știam că acum trebuie să lupt pentru fiul meu (sau fiica mea — totuși credeam că va fi fiu — tot un reflex al spaimei, mă gîndeam că dacă va rămîne fără părinți, un băiat s-ar descurca oricum mai ușor), să lupt, de ce, cu cine, ce trebuia să fac de fapt, aș fi făcut orice mi s-ar fi cerut, de către oricine. Voința îmi era paralizată ; trupul părea însă independent. Ileana m-a simțit imediat : „Dacă nu poți rezista ar fi mai bine să dispari" ; „Unde ?" — am întrebat aproape reflex și ea mi-a răspuns atunci întunecată, cred că pentru prima dată cu oarecare ură : „Cum unde ? Undeva sub pămînt." Răspunsul ei dur, tăios, hotărît a fost căldarea cu apă rece aruncată în față. M-a trezit imediat. Din acea clipă am fost în stare de orice crimă, oricît de monstruoasă. Nu mă mai interesau acum banii (nu m-au interesat de fapt niciodată), nu mă interesa nici promisa fericire (am gîndit întotdeauna că nu-ți poți clădi fericirea pe nefericirea altora), nici Ileana (deși o iubeam la fel de mult — e singura femeie care a fost de fiecare dată alta), nici chiar copilul. Dacă va trăi înseamnă că i-a fost dat să trăiască. Dacă va învinge în viață va fi meritul său exclusiv. Dacă va fi un învins... nu ar fi singurul. De fapt cine cîștigă și cine pierde în viață ? La întrebarea asta n-am putut răspunde niciodată.

Am pregătit accidentul în cele mai mici amănunte. Totul trebuia să fie perfect. Boala copilului trebuia să fie cît se poate de reală, în așa fel încît să fi putut jura că boala copilului e serioasă, că se impunea internarea. „Drogarea" lui Adrian s-a făcut în timp. Noapte de noapte Ileana l-a trezit din somn „speriată". L-a învățat cu somniferele. Ajunsese să ia dozã dublă față de cea normală. Altfel nu putea adormi. Cînd lua somnifere însă, dormea buștean pînă a doua zi.

Pentru mine treaba a fost simplă. Aveam cheile de la locuința lor (chiar o cheie „originală" sau „originară" nu-mi dau seama acum cum e corect). Am intrat, am așezat sticla de lapte pe masă, am luat o oală de doi litri, am turnat laptele, am aprins gazul. Laptele a fiert, l-am lăsat să dea în foc, să-l stingă ; am verificat dacă Adrian Pathome doarme ; dormea dus, am verificat dacă geamu-

rile erau închise, erau, gazul năvălea cu putere, am avut grijă să las ușa sufrageriei larg deschisă, la fel și ușa bucătăriei, am deschis ușa locuinței, apoi am închis-o fără zgomot și am ieșit. Mi-am privit ceasul : totul a durat 9 minute și 54 de secunde. Am luat apoi trenul spre Brașov. Nu mă știa nimeni ; nu mă văzuse nimeni. În tren m-am prefăcut obosit, mi-am tras pălăria pe față ca și cum aș fi încercat să adorm.

Acasă lăsasem lumina aprinsă ; radioul aproape în surdină, îmi asigurasem și un posibil alibi „ați sunat cumva la ușă... doamnă... eram în baie... pe la... da, pe la... și ceva... nu, atunci mi s-a părut sau m-a căutat altcineva... oricum pînă mi-am pus halatul nu mai era nimeni pe palier... etc. etc.“ Alibiul era mai mult un joc, supralicitam, jucam singur cărți și supralicitam, totul era perfect, nu făcusem nici o greșeală, la un moment dat m-am gîndit la laptele de bivoliță, îl luasem pentru că nu eram sigur că voi găsi în București seara lapte la prima Alimentară din drum și apoi trebuia să mă mișc cît mai puțin posibil, să fiu văzut de cît mai puțină lume, nu se știe niciodată, unii oameni au o memorie vizuală fenomenală, m-a neliniștit o clipă povestea cu laptele, apoi m-am liniștit, „nu numai un cîine e scurt de coadă“, și apoi cui să-i treacă prin cap să ceară analiza laptelui ? „Accidentul“ era prea stupid pentru a te duce cu gîndul la o crimă...

Cu Veronica a fost într-un fel și mai simplu. Am întîlnit-o în oraș. Ieșea extrem de rar, din cauza Eufrosinei ; așa că am avut noroc. I-am spus că aș vrea să discut ceva cu ea în liniște. Întîi nu a fost de acord : Eufrosina Pahome nu o lăsa o clipă singură. „Ne putem întîlni în grădină — i-am sugerat. E la doi pași de casă“. A acceptat. A acceptat și pentru că în liceu mă „simpatizase“. O colegă îmi „suflase“ la ureche : „Veronica... din clasa a... te place. Ți-o spun sigur.“ Apoi disprețuitoare : „Poți să faci ce vrei din ea.“ Cu Veronica n-a fost prea greu. Nu părea să țină nici ea prea mult la viață. Ca și mama. Abia după ce am ucis-o — nu s-a zbătut nici cît un pui de găină, tocmai această neîmpotrivire a ei m-a zguduit atunci, fără voia mea m-am gîndit la mama, nici ea nu ținuse prea mult să mai trăiască, de ce, de ce

unii oameni ţin atît de puţin la viaţă ? Dacă s-ar fi zbătut cît de cît poate că n-aş fi ucis-o, aş fi găsit eu un pretext oarecare pentru a-mi justifica nereuşita, i-aş fi spus Ilenei că m-a surprins cineva, iar pe Veronica aş fi ameninţat-o cu moartea, „acum e numai un avertisment, a doua oară nu va fi doar o joacă". Veronica era vinovată nu pentru că a vorbit, *ci pentru că putea să vorbească.* Era singura care dacă nu ştia nimic despre „combinaţie", avea în schimb toate „datele" ei. Ea îi spusese de fapt Ilenei despre *averea* Eufrosinei, despre Adrian Pahome, ca unic nepot al acesteia ; ea îi dăduse chiar adresa lui Adrian. (Într-una din trecerile lui prin Braşov, Adrian Pahome îi lăsase adresa sa Veronicăi. Pentru Eufrosina, desigur : „Cine ştie, poate că are vreodată nevoie de mine. Să nu-i arăţi Eufrosinei cartea de vizită. Nu-i da adresa decît dacă o cere..."). Veronica era singura care putea să-şi dea seama că întîlnirea dintre Ileana şi Adrian nu a fost un joc al destinului, ci un act premeditat. Din aproape în aproape, Veronica ar fi putut ajunge la adevăr. Şi chiar dacă nu ar fi trădat-o *direct* pe Ileana, tot i-ar fi mărturisit totul Eufrosinei, de care era prea legată...

Despre întîmplarea din locuinţa Elisabetei Pahome prea multe nu pot spune. Din fericire tentativa a eşuat ; trebuie să precizez doar mobilul. *Planul nostru se dăduse peste cap : aveam acum nevoie, imediat, de averea Eufrosinei Pahome.*

Cît despre tatăl meu, ce să mai adaug ? S-a căsătorit cu o contabilă. Bănuiesc că acum e fericit, jocul cifrelor îi încîntă probabil pe amîndoi ; nu ştiu acum cine mai ţine evidenţa pliculeţelor...

Oricum, pentru tata condamnarea mea nu va fi o lovitură. Pentru el voi fi cel mult o ştire, un nume sau o cifră. Eventual o va include din greşeală sau „din calcul" printre alte cifre ale sale. Pentru tata eu am murit de mult ; poate chiar înaintea mamei. Şi el a murit pentru mine tot atunci...

Cînd Vasile Barbu intră în încăpere, îl văzu pe căpitanul Andrei aplecat asupra colilor de hîrtie. Îl privi cu atenție : avea o figură îngîndurată.

Vasile încercă să schimbe „registrul" fluierînd vesel și fals o arie, ca și cum n-ar fi observat nimic. Apoi, brusc :

— Se pare că Daniel T. Toma a reușit ce și-a propus : să vă impresioneze.

— Mărturisesc că da. Citește și tu.

Andrei se cufundă într-un calcul interminabil, în vreme ce Vasile Barbu se cufundă în lectură. Nu-și ridică privirea pînă ce nu termină cele mai bine de douăzeci de pagini scrise mărunt.

— Ei ?

— Ce să zic ? ! ? Impresionant. O mărturisire completă.

Căpitanul Andrei îl întrebă răgușit :

— Numai asta te-a interesat ?

Locotenentul Vasile Barbu îl privi nedumerit :

— Ce altceva ? Stilul ? Mărturisirile unui criminal sînt întotdeauna impresionante...

— Dar viața... viața lui... nu... (aici căpitanul Andrei ridicase tonul și din cauza asta — și a unei răceli, desigur — fu traversat de un accent de tuse).

Vasile Barbu rămase o vreme tăcut, așteptîndu-l pe Andrei să se liniștească.

— Viața. Da... viața lui... destul de tristă fără îndoială. Dar viața victimelor lui ? Ce știm, ce am aflat despre viața lui Adrian Pahome ? Nici el nu mai are părinți ; singura lui rudă „de sînge" l-a renegat de copil ; nevasta l-a ucis în complicitate cu amantul ei ; copilul, de care se atașase atît de mult și care îi purta și prenumele, nu era al lui. Ca artist nu se realizase ; ca soț — nici atît. Poate fi ceva mai trist ?

— Ți-aș putea răsturna aproape toate întrebările, nu pentru a te contrazice neapărat, ci pentru a „echilibra" adevărul. Ca soț se realizase : avea o soție frumoasă, nu tocmai comodă, dar oricum talentată în destule situații ; pînă a murit, nu a știut că acel copil care-i purta numele și prenumele nu este al lui ; n-a știut nimic niciodată despre moartea care i se pregătea ; moartea s-a petrecut

în somn. N-am murit încă niciodată, dar bănuiesc că moartea în somn e cea mai plăcută dintre morți ; în ceea ce o privește pe Eufrosina el spera (a se vedea „cartea de vizită" lăsată Veronicăi) într-o reconciliere ; în fine, desigur, e trist să-ți pierzi părinții, e poate cel mai tragic lucru ; să nu uităm însă că i-a pierdut brusc, într-un accident, pe amîndoi. Pe cînd lui Daniel Toma mama i-a murit chinuită de boală, de păcat și de remușcări, iar tatăl, *mort* pentru Daniel Toma, trăiește încă.

— Dar Veronica ? Ce primise ea pînă acum de la viață ? Nu cunoștea plăcerile dragostei, nu reușise încă nimic pe plan profesional, trăise claustrată între patru, opt sau... șaisprezece pereți alături de o mumie vie, ea, fată tînără, care vroia să devină studentă, să fie profesoară sau traducătoare ; ea, care avea toată viața înainte...

— Îmi pare bine și îmi pare și rău că gîndești așa. Îmi pare bine că încerci să fii obiectiv, ținînd cîrma dreaptă a adevărului într-un ocean de subiectivisme. Îmi pare bine că ai sărit în apărarea victimelor : de multe ori, în toleranța noastră, uităm de fapt *fapta*. De exemplu : un șofer accidentează mortal un trecător, din vina șoferului să spunem. Dacă procesul s-ar judeca în prima zi, șoferul ar fi condamnat (de către un juriu al opiniei publice, ipotetic, evident) foarte aspru ; peste două săptămîni s-ar găsi „circumstanțele atenuante" : „Dar dacă nu a fost chiar așa ? Și mortul : ce căuta în șosea ?" Peste o lună, șoferul devine automat victima : „Săracul ! Ce necaz pe capul lui ! ! Și cînd te gîndești că acasă are trei copii !" Mortul e mort, mortul e vinovat, mortul e îngropat, mortul a fost uitat. Ți-am dat numai un exemplu, cel mai banal și mai frecvent, probabil. Încearcă să te implici și în cazul lui Daniel Toma. „Oare noi, societatea, unde și cînd am greșit, dacă am greșit ?" „Care este mecanismul degradării umane ?" „Care e rolul familiei în destrămarea unui suflet, a unui destin ?" „În ce măsură individul de dincolo de pagini ar mai fi recuperabil, dacă ar fi recuperabil." „Cît la sută din Daniel Toma mai poate răspunde, reacționa la numele de om ?" Și încă ceva nu trebuie să uiți că trebuie să condamni un om, nu un cadavru. Chiar dacă el este atunci pentru el și pentru ceilalți doar un cadavru. Un cadavru viu, se înțelege.

Abia atunci condamnarea lui are valoare : pentru el, pentru tine, pentru victime, pentru societate. Mărturisesc că acum sînt cam confuz, sînt destul de răcit, mă doare și capul și...

— Am recepționat perfect mesajul. Mai mult chiar : cred că l-am înțeles „în spiritul și în litera lui".

„M-a invitat Eufrosina la ea. Dacă a făcut pasul ăsta, înseamnă că s-a întîmplat ceva deosebit. Eufrosina Pahome nu e omul care să aibă nevoie de cineva, de ceva. E una din acele ființe care și atunci cînd primește, are aerul că îți dă. Sau că îți face o mare favoare. Oare pentru ce mă cheamă ? Să încercăm să aflăm : unu — a observat sau a descoperit ceva în legătură cu Veronica sau cu moartea ei ; doi — vrea să-mi comunice vreo dată necunoscută despre Adrian Pahome ; trei — vrea să-mi comunice o hotărîre importantă în legătură cu domnul avocat Zissu ; patru — vrea să mă informeze despre o ipoteză de-a ei în legătură cu crima din grădină ; cinci — a luat o hotărîre în legătură cu Ileana Pahome și cu copilul ei ; șase — vrea să-l înfieze sau să-l facă moștenitor pe Adrian Pahome-junior ; șapte — vrea să ia o nouă decizie testamentară, de data asta fără știrea și implicit acordul avocatului Zissu ; opt — s-a plictisit și vrea să facă puțină conversație cu mine ; nouă — vrea să-mi spună ceva în legătură cu prietenii ei ; zece — vrea să-mi ceară detalii precise în legătură cu moartea lui Adrian Pahome ; unsprezece — destul, deja sînt prea multe date. Să încercăm să le «interpretăm» : punctele unu, doi, șapte, opt, nouă, zece — cad de la sine. Ar fi fost suficient un telefon ; pentru punctul «șapte» nu ar fi făcut apel la mine, ci la un avocat. Punctul trei e puțin probabil : Eufrosina nu și-ar «trăda» prietenul de o viață dintr-o loialitate prost înțeleasă, chiar dacă reală : o întîlnești la foarte mulți oameni. Punctul cinci e anulat de punctul șase : Eufrosina n-o va recunoaște niciodată pe Ileana Pahome, mai ales acum, după moartea lui Adrian, ca făcînd parte din „familie". Punctul patru e și el improbabil : chiar dacă ar avea vreo «ipoteză», Eufrosina nu s-ar lansa în specu-

lații pe care le-ar considera «ieftine». Numai dacă ar avea certitudinea absolută că a rezolvat problema, numai atunci m-ar chema — și poate nici atunci. Speculațiile sînt de fapt visul treaz al Eufrosinei. De ce le-ar ceda cuiva — și mai ales mie ? Eu sînt plătit pentru a rezolva aceste cazuri — asta e opinia ei despre mine, despre munca mea."

„Ce mai rămîne atunci ? Doar punctul șase. Hm, destul de surprinzător rezultatul. Să vedem dacă am interpretat totuși corect datele problemei. Așadar o vizită Eufrosinei..."

...Eufrosina îl primi în ținută de gală. „E clar, a luat o hotărîre extrem de importantă, pe care vrea să mi-o comunice cît mai festiv, într-un cadru cît mai festiv. Să vedem despre ce e vorba. Despre orice ar fi vorba, nu voi mima surpriza.

— Domnule Andrei, mi-am permis să vă deranjez din importantele dumneavoastră treburi pentru a vă comunica un lucru care, chiar dacă nu are o legătură directă cu problemele pe care încercați să le soluționați dumneavoastră, poate constitui totuși o pagină din dosarul lui Adrian Pahome, nepotul meu.

— Vă ascult, doamnă.

— Domnule Andrei, vă comunic că, după îndelungi dezbateri interioare, am luat hotărîrea să-l înfiez pe nepotul meu, Adrian Pahome-junior, el devenind în acest fel moștenitorul meu direct, unicul meu moștenitor.

— Dacă am înțeles exact, dumneavoastră îmi solicitați să mediez o întîlnire între dumneavoastră și *mama* lui Adrian Pahome-junior (cum a pronunțat ea cuvîntul ăsta „junior" ! Am avut impresia de o clipă că e anunțată sosirea unui rege Adrian Pahome al II-lea. Formidabilă ființă !).

— Domnule Andrei, m-ați înțeles greșit. *Nu am nimic* cu și mai ales *pentru* acea femeie. Nu are decît meritul de a fi adăpostit făptura nepotului meu.

Sînt curios cum ar reacționa Ileana Pahome la auzul unor asemenea cuvinte.

— Poți felicita *oala* pentru că mîncarea e bună ? Cam la fel e și aici.

— Doamnă Eufrosina Pahome, mă simt obligat, în numele legii şi al adevărului să vă informez că Adrian Pahome nu este decît tatăl *legal* al lui Adrian Pahome... junior. Există un alt tată *natural*.

Mă emoţionasem atît de tare, încît n-am mai continuat, de teamă să nu mă bîlbîi. Trebuie să recunosc că Eufrosina Pahome a fost din nou la înălţime. Expresia ei a rămas neschimbată. Nu i s-au zbătut genele. Nimic. Doar nările i s-au strîns uşor, pentru o fracţiune de secundă. Dar asta şi pentru că s-a pregătit să-mi răspundă :

— Mai întîi vreau să vă mulţumesc, domnule căpitan Andrei, pentru sinceritatea dumneavoastră şi pentru... loialitate. *Vestea nu m-a surprins însă, chiar dacă nu mă veţi crede.* Şi aţi avea destul temei să nu mă credeţi. Recunosc că nu eram *absolut sigură* că lucrurile stau aşa, dar intuiţia, formidabila mea intuiţie mi-a şoptit că ceva nu e în regulă. Totuşi... decizia pe care am luat-o... rămîne definitivă.

Eu nu am fost la înălţimea Eufrosinei.

— Cum ? Vă menţineţi decizia ? !

— Da, domnule Andrei. Să mă explic ?

Mi-am revenit din surpriză :

— Cum credeţi. Dacă apreciaţi că este absolut necesar...

— Este. Desigur, voi simplifica „deliberările" mele. Vă voi comunica doar „traiectoria" raţionamentului. M-am gîndit că nu mai am mult de trăit. La vîrsta mea nu e chiar o cochetărie să te gîndeşti la moarte. Îmi propun să mai trăiesc zece ani, dar asta e o altă poveste. Nu vreau, în orice caz, să mă surprindă nepregătită moartea. Avocatul Zissu ar putea fi un eventual moştenitor. Ar merita poate. Ani de zile a fost umbra mea. Nu-i iert însă ceva : trebuia să nu uite că eu l-am ridicat la rangul de prieten. N-a fost întotdeauna la înălţimea rangului său. Uneori se complăcea în situaţia de slugă. Asta nu mi-a plăcut niciodată la el. Se străduia să-mi facă plăcere. Destul de rar, recunosc, altfel nu l-aş fi suportat atîta vreme...

— Poate că ţinînd cont de starea dumneavoastră fizică... (cuvintele mi-au ieşit parcă fără voia mea. Mi-am muşcat buzele).

În loc să se supere, Eufrosina îşi îngădui un surîs :

— Nu, domnule. M-am gîndit şi eu, nu o dată, la asta. Nu, în avocatul Zissu, în sufletul lui, e şi ceva de slugă. Şi i-am mai spus-o : mie nu-mi plac mezalianţele. De orice fel, de orice natură. Vroia de la mine bani ? Putea să-mi ceară. I-aş fi dat : orice sumă.

— Dar poate avocatul Zissu nu e aşa cum îl vedeţi dumneavoastră. Vă este, într-adevăr, prietenul pe care vi l-aţi dorit întotdeauna. Ţine la dumneavoastră nu ca persoană, ci ca amintire. Care dintre noi nu ţine la amintiri ?

— Tinere, eşti generos. Numai că nu întotdeauna e bine să fii generos. Acum, domnul Zissu vrea banii mei ; a îmbătrînit brusc, nu mai e decît un moşneguţ aflat pe linie moartă. Printr-un accident biologic, inexplicabil pentru mine, apetitul sexual nu i-a scăzut, aşa cum ar fi fost normal. Zissu a devenit acum un bătrînel libidinos şi ridicol. Visează fecioare. Ar vrea chiar să se însoare cu una din ele...

— Şi asta vă deranjează ?

— Da. Dar nu pentru *mine,* aşa cum insinuează întrebarea, ci pentru el. Toţi avem o vîrstă : trebuie să ne-o purtăm însă cu demnitate.

— Aveţi dreptate, doamnă. Numai că nu întotdeauna reuşim acest lucru.

— Statul va primi ceea ce este de fapt al lui : toate documentele, colecţiile. Absolut tot. Dar nu pentru asta v-am chemat, ci pentru o întrebare : Cît de vinovată este Ileana Pahome de moartea lui Adrian ?

— Vă daţi seama că nu vă pot spune, nici exact şi nici precis. Ceva vă pot spune însă da, Ileana Pahome are partea ei de vină...

— Vă mulţumesc. Asta mă interesa de fapt. Credeţi că aş avea şanse în încercarea mea de a-l înfia pe Adrian ?

— Mi-e greu să vă răspund. Cred că da... Mărturisesc că, neştiind exact despre ce va fi vorba în discuţia noastră, *deşi am intuit şi eu că ar putea fi vorba despre Adrian...*

— Aţi intuit ? Adevărat ?

— Da. M-am întrebat (firesc, nu ?), de ce m-aţi chemat la dumneavoastră. Adrian Pahome-junior se impunea ca una dintre soluţii... Ca să continui însă : ...nu m-am pregătit special, în detaliu, pentru această discuţie. Vă

întreb totuşi, luaţi-o ca o curiozitate, nimic mai mult Dè ce vreţi să-l înfiaţi pe Adrian ?

— M-am întrebat şi eu. Nu mă prea pricep la metafore, dar am senzaţia că sînt o salcie bătrînă şi scorburoasă, scorbură în care, din întîmplare, a ajuns o ghindă. A găsit umezeală şi a încolţit. Aş vrea ca această ghindă să ajungă stejar. Un al doilea motiv : egoismul meu manifest. Vreau să ajut pe cineva. Sînt încă puternică. Mi-am propus să ajut pe cineva care acum are nevoie de mine. Şi m-am gîndit, firesc, la Adrian. Apoi... spaima de moarte. Multă vreme nu m-am salutat cu doamna aceasta în negru, o ignoram, aproape că uitasem că mai există ; acum însă simt că doamna s-a mutat pe strada mea. Nu-mi place deloc această doamnă şi din această cauză voi avea cu ea o discuţie. Deci aş vrea să nu fiu singură. Pe alt plan, m-aş pune bine şi cu Dumnezeu. Dacă totuşi există... Şi mai e vorba de ceva sentimental : eu pe Adrian Pahome l-am iubit mereu, nemăsurat de mult. Chiar şi după gestul lui nesăbuit. L-am iubit sever, în felul meu. Nu l-am urît niciodată, cum au crezut toţi. Nu mi-a fost indiferent niciodată. M-a durut nespus moartea lui. A murit prosteşte, după cum a trăit prosteşte. Îi reproşam (în gînd, bineînţeles) faptul că m-a schilodit. Nu pentru mine — eu m-am resemnat imediat cu noua situaţie, ci pentru el. M-a pus în imposibilitatea de a-l ajuta. Cred că a murit şi din cauza asta : că nu am fost şi eu prin preajma lui. Asta nu mi-o pot ierta, nu i-o pot ierta. Dar Adrian a mîngîiat cu privirile lui copilul. Bănuiesc că n-a ştiut că nu e al lui...

— Nu, n-a ştiut.

— Tocmai. Ceva din dragostea lui Adrian s-a răsfrînt şi asupra chipului lui Adrian-fiul, domnule Andrei.

— Cred că aveţi dreptate...

— ...Vreau ca acest copil să fie un copil absolut normal. Să crească sănătos şi puternic. Va purta totuşi numele de Pahome.

Cînd Ilcana Pahome a fost invitată să dea o declaraţie, n-a protestat deloc :

— Mă aşteptam să-mi cereţi acest lucru. Şi dacă refuz ?

— Nimeni nu vă poate obliga.

— Atunci o voi da din propria mea plăcere. În scris îţi aduni altfel gîndurile. Şi poate am nevoie şi eu de unele clarificări.

— Poate ar fi fost mai bine ca aceste clarificări să se fi făcut ceva mai devreme. Am fi evitat atunci moartea a doi oameni absolut nevinovaţi.

— Faptul că voi fi pedepsită mă absolvă, cred, de obligaţia de a vă răspunde şi la această întrebare.

— V-aş sfătui totuşi să fiţi sinceră. Măcar cum a fost prietenul dumneavoastră, Daniel Toma. Altfel, păcat de hîrtie, de cerneală, de timp şi de muncă.

— Voi fi. V-am mai spus că vreau să ajung la unele clarificări. Despre ce să scriu ?

— Despre lucrurile care credeţi că ne-ar putea interesa.

Cred că pot sări peste unele „date" biografice. Nu cred că v-ar interesa, de pildă, data naşterii. O puteţi afla foarte uşor din orice act al meu. Numele părinţilor ? La fel. În general, nu prea am ce spune despre mine. O elevă obişnuită în şcoala generală, bună pe ansamblu la învăţătură (n-am coborît niciodată sub 8). Copil fiind n-am tăiat rîme cu lopăţica, n-am înecat în paharul cu apă albine, n-am strivit păienjeni de perete, n-am omorît broaşte cu pietre, n-am scos ochii păsărelelor. Nu m-am jucat niciodată cu păpuşi. Le consideram stupide, în primul rînd pentru că nu vorbeau. Cred că aş fi ajuns o fiinţă absolut mediocră, o gospodină harnică, o mamă generoasă, o soţie modestă — idealul oricărui bărbat : nici foarte, foarte frumoasă — o asemenea soţie trebuie tot timpul păzită, e egoistă şi adulterină din „start", nici foarte, foarte deşteaptă — femeile de acest fel obosesc pe cei din preajmă, mai repede decît îşi închipuie chiar ele (încît începi să te întrebi dacă sînt, într-adevăr inteligente — aşa cum le-ai crezut la început). Ceva însă, o întîmplare pe care vreau, pe care trebuie să o povestesc (o povestesc pentru prima dată) mi-a schimbat întreaga viaţă. Mă întorceam de la o colegă , eram în clasa a IX-a,

o „liceană" — amestec fragil între copilărie și tinerețe ; eram veselă și nu mă gîndeam decît să ajung cît mai repede acasă. Aveam o casetă nouă, cu muzică „extra", la colega mea nu ascultasem decît două melodii, îmi plăcuseră foarte mult. Treceam printre blocuri, am văzut venind din față doi bețivi clătinîndu-se foarte tare ; fără să mă sperii, am căutat să-i evit, intrînd într-o scară de bloc. (Bețivii erau agresivi, se legau de toată lumea, înjurau etc., etc). Scara era luminată puternic. Acolo trei tineri stăteau liniștiți și fumau. După ce am intrat, s-au privit o clipă, apoi unul dintre ei a început să fluiere ușor, fals, ironic. Am vrut să ies imediat, dar unul dintre ei mi-a barat calea. M-a întrebat totuși politicos : „Căutați pe cineva la scara asta ?" „Nu, m-am ferit de niște bețivi." Individul mi-a rîs zgomotos în față. Mi-am dat seama că și el băuse mai puțin decît cei care mă urmăriseră, bineînțeles, dar oricum băuse. Atunci m-am înspăimîntat. Am încercat să ies din scară, dar cel care mă întrebase mi-a acoperit gura cu palma ținîndu-mă strîns. M-am zbătut, îngrozită, nu știam încă ce avea să se întîmple, o pîclă groasă îmi străbătuse țeasta, învelindu-mi creierii. Nu mai aveam aer, îmi venea să vomit, simțeam că mă părăsesc, treptat, treptat, puterile. Au intervenit și ceilalți doi, unul prinzîndu-mă de picioare, celălalt sprijinindu-mi spinarea. M-au dus într-o boxă ; boxa unuia dintre ei din cîte mi-am dat seama. A fost îngrozitor : nu atît durerea sau rușinea, cît promiscuitatea. Cei trei indivizi nu mai aveau, în acele clipe, nimic uman în ei. Mirosea în boxă a ulei rînced, a lucru stătut. La sfîrșit (care sfîrșit ? — sfîrșitul acela nu avea să fie decît un... început) am vărsat. M-au lăsat atunci liberă pentru cîteva clipe. Am încercat să țip, dar palma (puternică, am simțit pentru o clipă că mi se frînge gîtul, nu într-un ocean de sînge, ci într-o baie electrică, galbenă) unuia dintre ei m-a readus la tăcere. „Taci, tîrfă !" — mi-a șoptit printe dinți, cu ură. Altuia i s-a făcut totuși milă. „Hai pînă la mine, să bei o cafea, o vodcă, să-ți revii. Mergem cu toții." Spre surpriza lor, am acceptat. Nu pentru cafeaua sau vodca lor, ci pentru că trebuia să mă spăl. Am urcat în tăcere, cu spaima că se poate deschide o ușă și ne poate vedea vreun vecin. Devenisem, fără voia mea, complicea lor.

În casă era cald, era plăcut, mă cuprinsese o amorțeală ciudată. Spaima, încercată înainte, îmi paralizase orice voință. Mușchii și nervii păreau că se dezgheață abia acum. A urmat apoi un alt coșmar. Au scăpat repede la băutură. Vodca era pentru mine tare, fără gust. Cu privirea tulbure, unul dintre ei (cel care îmi dăduse o palmă), mi-a cerut să mă dezbrac. Am refuzat. M-a plesnit din nou. „Las-o în pace", a intervenit gazda. „Cum s-o las ? Nu vezi cum o face pe mironosița, pe fata mare ? Drept cine ne ia : niște proști ?" A mai spus ceva, mai mult a molfăit niște vorbe ; nu-l mai ascultam acum. În mintea mea se decupaseră acele două cuvinte teribile „fată mare" ; am înțeles în sfîrșit grozăvia : nu mai eram ceea ce fusesem înainte. Devenisem altceva, fără voia mea, dar cui să-i spui acest lucru și ce importanță mai avea el ? Atunci am leșinat.

Cînd mi-am revenit, mi-au pus geanta în brațe, spunîndu-mi că pot să plec.

— E cam tîrziu. Ai tăi s-ar putea să fie îngrijorați. Vezi, spune-le că ai fost la o prietenă. Pe noi... ne-ai uitat. În caz contrar...

Am făcut o oră pînă acasă. Primul meu gînd a fost să mă sinucid. Ar fi fost soluția cea mai simplă pentru toată lumea. Apoi m-am răzgîndit : „De ce ? Care a fost vina mea ? De ce să scape acele fiare nepedepsite ?" Am ajuns acasă spre dimineață. Mama nu dormea. Mă aștepta. M-a întîmpinat cu întrebarea pe care o așteptam :

— Pe unde mi-ai umblat pînă la ora asta ? Știi cît e ceasul ?

— Trei și cinci...

— Și asta e o oră normală pentru o fată, să vină acasă ?

— Nu mai sînt fată. Din noaptea asta sînt femeie. Fără voia mea, dar asta nu mai are nici o importanță.

Aproape a căzut pe scaun :

— Ce s-a întîmplat ?

I-am povestit totul : fără să adaug nimic, fără să elimin nimic. M-a ascultat în tăcere. Apoi :

— Du-te și te spală. Și apoi du-te și te culcă. Mîine nu mergi la școală.

N-am închis un ochi pînă la ziuă. A doua zi mama m-a cărat peste tot, pe la părinţii tinerilor. Doar părinţii „gazdei" nu erau acasă, erau plecaţi la o nuntă, undeva, într-o comună din alt judeţ şi nu se întorseseră încă.

...Şi atunci s-a întîmplat cel mai groaznic lucru din viaţa mea. Mama mea, propria mea mamă m-a vîndut. La propriu. A cerut pentru mine de la fiecare vinovat cîte treizeci de mii... Părinţii s-au tîrguit la început, dar în cele din urmă au „cedat".

„Trebuie să-i fac şi fetei o zestre. Să-i cumpăr măcar o maşină. Altfel cine o mai ia, *în starea ei ?*"

Şi-au cumpărat o maşină, o *Dacie*. Au făcut cu ea turul României, au mers cu ea prin străinătate. Nu m-am urcat niciodată în acea maşină.

Curios, pînă atunci stările mele fuseseră confuze, nu luaseră nici o formă concretă. Acum *uram*. Din toate puterile. Din toată fiinţa mea. O uram pe mama din cauza spiritului ei de precupeaţă, de tarabă ; îl uram pe tata pentru indiferenţa lui : „nu ştiu nimic, n-am văzut şi n-am auzit nimic, descurcaţi-vă singure, pe mine nu mă băgaţi în afacerile voastre" etc., etc. Îi uram pe cei trei pentru că îmi mutilaseră trupul, sufletul, viaţa. Mă maturizasem brusc, în cîteva ore. Ei uciseseră în mine copilul care eram. Dar au trecut toate. Într-o zi m-am gîndit să mă reîntîlnesc cu cei trei, să încerc să le cîştig prietenia, fiind iar a lor, chiar în grup, mai fusesem doar a lor, de ce m-ar fi deranjat *acum* acest lucru, să-i îmbăt şi să-i adorm şi apoi să-i castrez. Aş fi făcut-o poate dacă nu m-aş fi temut că s-ar putea ca vreunul dintre ei să moară. Apoi mi-am dorit bani, cît mai mulţi bani. Ştiam că eram frumoasă. Ce nu-mi dăduse natura, mi-au dat fardurile. Eram rîvnită, dorită, disputată de către toţi bărbaţii. Bineînţeles că am avut amanţi. Totul s-a făcut cu discreţie. Mi-am dat seama însă de pericol : trupul meu, oricît de sever întreţinut ar fi fost, în atîtea nopţi, strivit de atîţia bărbaţi, m-ar fi trădat în cîţiva ani, s-ar fi stafidit ; faţa, plină de riduri, de cearcăne, arsă de rujuri şi de farduri m-ar fi îmbătrînit enorm. La patruzeci de ani aş fi început să arăt de şaizeci. Pusesem ceva deoparte, blănuri, bijuterii, cosmeticale. Totul nu se ridica la mai mult de o sută de mii. M-am gîndit ce e de făcut. O singură

soluție se impunea : să dau o „lovitură". Am încercat o lovitură dublă : să mă realizez prin iubire și să am asigurați cei zece — cincisprezece ani care mă interesau. N-am reușit. Îmi pare desigur rău. Nu pentru ce am făcut : ar însemna să recunosc că am judecat greșit. Orgoliul nu-mi permite să recunosc acest lucru. Îmi pare rău că nu am reușit în întreprinderea mea. Nu-mi pare rău de ce i se va întîmpla lui Daniel, deși a fost singurul bărbat pe care l-am iubit, dacă iubire se cheamă să-ți facă plăcere să faci dragoste cu cineva. Prin el însă îi pedepsesc pe acei trei indivizi care mi-au mutilat trupul, sufletul, viața.

Dacă-mi pare rău de mama ? *Deloc.* Nici ei nu-i va părea rău, Ar fi vrut desigur să reușesc în „combinația" mea, dar nu pentru fericirea mea, ci pentru a împărți eventualul „cîștig". Tata ? Va spune același lucru pe care l-am auzit și după viol : „Nu știu nimic, nu vreau să știu nimic, n-am văzut și n-am auzît nimic, să se descurce singură, nu mă băgați pe mine în afacerile voastre".

...Îmi pare rău de copil. El nu are nici o vină. S-ar putea să scap ceva mai ușor tocmai din cauza lui. Dacă va fi așa, mă voi strădui să fiu o mamă bună. Nu știu dacă voi reuși, dar oricum mă voi strădui. Nu vreau să mă scuz, nu vreau să acuz pe nimeni, dar cred că dacă nu s-ar fi întîmplat coșmarul acela trăit de mine în clasa a noua, n-aș fi ajuns în situația de astăzi, de a fi complice la crimă.

Promit că dacă justiția va fi clementă, ținînd cont că am și un copil mic, de faptul că în fond *nu eu am comis acele crime,* voi deveni un cetățean de nădejde, o mamă bună, un om nu tolerat de către societate, ci unul de care va fi nevoie în societate.

Ileana Pahome

Căpitanul Andrei își „serba" ziua de naștere.

— Ciudat, îi spunem „zi de naștere" deși ea începe acum, la douăsprezece noaptea — oră romantică — n-am ce zice ; ar trebui să avem și „noapte de naștere", mai ales că eu m-am născut noaptea.

În vervă, cu un pahar cu ceai de tei în mînă, continuă :

— Lasă-mă să ţin un toast, Barbule.

Locotenentul Barbu, „invitat de onoare“ (în realitate singurul) oftă melodramatic :

— Off... fie.

— Îmi urez să prind de două sau de trei ori vîrsta mea de acum ; să nu-mi mai întîmpin niciodată „noaptea de naştere“ cu un pahar de ceai, ci cu o cupă de şampanie ; să fiu iubit de superiori, mereu, şi de subalterni ; să-mi rezolv cît mai bine „cazurile“ ; să am cît mai puţine cazuri ; să fiu drept ; să fiu sănătos ; să mă însor din nou...

— Parcă ai rostit o rugăciune. Mie mi-au dat lacrimile... Şi apoi, de ce să te însori „din nou“ ?

— Am fost însurat o dată.

— Cînd ?

— Pînă acum trei ani. N-a mers.

— Din vina ei, desigur.

— Ai să rîzi : mai mult de trei sferturi a fost vina mea.

— Uf, m-am mai liniştit. Începusem să te cred un personaj pozitiv, atît de pozitiv încît — literar vorbind — nici n-ai fi putut exista.

— Mai avem unele lipsuri.

— Şi cum a fost cu însurătoarea ?

— Cum să fie : m-am însurat de tînăr. M-am căsătorit cu o fată de la „Matematici“.

— Stai : brunetă, pistruiată, cu ochelari, destul de mărunţică — 1,55—1,60 înălţime...

— Da : blondă, ten alb-roziu, fără ochelari, ochi negri, destul de înaltă — 1,73... Să continui ?

— Nu, mă dau bătut. Oricum cu un singur lucru trebuie să fii de acord... ordonată...

— Nu-şi găsea niciodată lucrurile...

— ...în gîndire.

— Asta da. Mă înspăimînta. În mintea ei totul se simplifica, se esenţializa. Pînă şi cuvintele deveneau altceva, nu ştiu cum să-ţi spun...

— Şi aţi divorţat din cauza asta ?

— Evident, nu. De vină au fost deplasările mele, nopţile plecate de acasă, faptul că niciodată nu era sigură că la o petrecere nu rămîne cumva singură, datorită unui caz ivit pe neaşteptate. Am divorţat. S-a recăsătorit după

un an și jumătate. Aud că acum au și un copil, un băiețaș. Mie mi-a venit foarte greu să mă mai apropii de cineva.

— Nici nu te-ai străduit prea mult.

— E adevărat : nu m-am străduit prea mult. Mereu mă gîndesc că... deși nu se poate ști. Nu sînt un celibatar convins.

— Andrei, de foarte multă vreme vreau să te întreb ceva : cum faci de toți, dar absolut toți, după ce l-au luat pe „NU" în brațe, încît crezi că nu vei scoate de la ei absolut nimic, se frîng pe neașteptate și-ți mărturisesc totul ? Care ar fi metoda sau măcar explicația ?

— În primul rînd încerc să-mi fac eu datoria cum trebuie : să știu cît mai multe despre persoana adusă la interogatoriu. Apoi mă străduiesc să-i creez impresia că eu nu știu absolut nimic. Asta îi face să devină superficiali, să-și supraliciteze „poziția". Încep un dialog neutru sau în favoarea inculpatului. Apoi brusc, hotărît, îi arăt că *știu* totul : că l-am lăsat să devină el însuși *ridicol*. Ironia asta se suportă cel mai greu. Spaima că știu, ironia, calmul meu, ridicolul lui, toate astea la un loc îl fac să cadă în cealaltă extremă : să-și subliciteze „poziția" și posibilitățile. În plus, îi mai ofer o șansă : șansa dialogului. Oamenii au o extraordinară nevoie de dialog. Fără să-i aprob, fără să le promit ceva, îi ascult. Devin și eu vulnerabil : adică om. Asta îi obligă mai mult decît orice promisiune. Atunci, indiferent ce-ar fi, redevin și ei, pentru cîteva minute doar, vulnerabili, adică oameni.

— Uneori mi-e frică de „dialogurile" purtate cu tine. Am impresia că devin și eu inculpat, că mi se ia, subtil, dar necruțător un interogatoriu. E de fapt un interogatoriu luat capacității mele profesionale. Știu asta și de aceea caut dialogul.

— Există și la mine ceea ce s-ar numi „deformație profesională". Uneori și eu, în forul meu interior, mă trezesc „anchetîndu-mă". Important rămîne însă procesul de deschidere, încrederea în tine, în ceilalți, chiar atunci cînd aceștia îți sînt adversari declarați.

— Acum înțeleg. Mă gîndeam și la Ileana Pahome. La început, mărturisesc, am crezut că nu vom scoate nimic de la ea. „Oțel de cea mai bună calitate" îmi ziceam : „Nu va ceda un milimetru." N-a fost așa.

— Mobilul şi alibiul — cele două şperacle cu care deschizi uşile tăcerii, mai ales dacă ai adunat şi probele de rigoare. Dacă ai înţeles corect mobilul, dacă ai înlăturat alibiul (şi cît de greu reuşeşti uneori aceste lucruri !) atunci celălalt înţelege că nu mai are nici o şansă, că i-ai înţeles jocul, raţionamentul, gîndirea. Şi cedează. Şi mai e ceva : vorbeam înainte de dialog. Omul nu e numai o fiinţă gînditoare. E şi o fiinţă vorbitoare. Cea mai mare pedeapsă pentru un om este tăcerea. Ajuns aici, oricît de mult şi-ar impune el să nu vorbească, adversarul va vorbi. Pentru că este în firea lui să vorbească. Cuvîntul, vorbirea au ajuns stereotipul psihic cel mai vizibil. Va vorbi şi pentru că în felul acesta va încerca să afle ceva de la mine. Va vorbi şi pentru a se apăra. Va vorbi pentru că la urma-urmelor, asta e ultima lui şansă. Şi el ştie asta. Asta e tot. Nimic spectaculos, nimic neobişnuit.

— Mă obsedează Ileana Pahome. Mă întreb ce ar fi putut ajunge cu mintea ei şi mai ales dacă nu ar fi avut acel „accident" în clasa a IX-a.

— Ar fi multe de discutat şi în cazul ei şi în cazul lui Daniel. Ne întrebăm : ce ar fi putut fi, ce ar fi putut deveni dacă... Societatea încearcă să aibă grijă de toţi membrii ei. Reuşeşte mai mult sau mai puţin, pentru că urmăreşte, firesc, binele comun, colectiv, şi nu un destin strict individual. Ceea ce nu poate face însă nici o societate din lumea asta este să dirijeze toate destinele individuale. Să se opună hazardului. Înainte ne era greu să recunoaştem că o societate ca a noastră poate găzdui şi oameni care trăiesc în afara legii. Şi totuşi se mai fură, se mai întîmplă violuri sau atentate la pudoare, se mai comit crime. De ce ? Care e vina societăţii în acest caz ? Că e prea tolerantă. Dar şi în regimul cel mai dictatorial se comit crime, hoţii, violuri. Trebuie să recunoaştem şi factorul genetic şi mai ales factorii psiho-sociali. Apoi anturajul, alcoolul şi atîţia alţi factori favorizanţi. Cineva ar putea spune „eroii" cazului A.P. sînt nişte declasaţi. Par însă nefireşti : prea le-a potrivit soarta pe toate. Ce, adică nu sînt şi tinere care nu au fost violate sau, poftim, „vîndute de propria lor mamă", şi care au ajuns la crimă ? Şi totuşi copilăria, adolescenţa, dramele şi traumele din acele perioade pot influenţa un

destin, pot abate un om de la traiectoria sa firească, normală. E regretabil ce i s-a întîmplat Ilenei Pahome. Mă gîndesc însă la cei care au învins : la cei mutilaţi fizic sau sufleteşte, care au avut puterea să lupte şi să învingă. Nu se poate trece uşor peste ce i s-a întîmplat. Dacă vrei o opinie personală eu găsesc că celor care comit violuri ar trebui să li se dea cele mai aspre pedepse.

— Care crezi că va fi verdictul în cazul Ilenei Pahome ?

— Cînd eram mai tînăr, am riscat (pentru mine, bineînţeles) cîteva pronosticuri. N-am prea nimerit. Am renunţat atunci să-mi exercit funcţia de „premoniţie". Justiţia — în care trebuie să avem încredere, aşa cum are şi ea în noi — face de fiecare dată dreptate. Are faţă de noi avantajul obiectivităţii maxime : un judecător nu participă direct la strîngerea probelor, nu vede un caz în toată diacronia sa. Paradoxal, dar este un mare avantaj. Poţi studia „la rece" un dosar, neinfluenţat de nu ştiu ce detaliu pitoresc sau sentimental, poţi compara un caz cu altul similar, poţi aprecia, cîntări fiecare act sau fapt, dincolo de tirania timpului. Dacă vrei însă din nou o opinie personală, Ileana Pahome nu va fi chiar atît de aspru condamnată. Copilul, „accidentul", precum şi „înfrîngerea" ei din finalul declaraţiei vor cîntări destul de mult în balanţă.

— În cît timp crezi că vom termina cazul „Adrian Pahome" ?

— În cel mult o săptămînă. Hai să-ţi mai spun însă ceva : nu-mi plac pariurile. Ştiu, ai să-mi spui că acum cîteva zile susţineam contrariul, dar acum vin cu o precizare : e vorba de pariurile pe oameni. Cîţi ani va lua Ileana Pahome ? În cît timp terminăm cazul ? Etc., etc. Ca profesionist, vreau desigur să rezolv un caz cît mai repede şi cît mai bine.

— Iartă-mă, tot mai sîntem la un pahar (eu de şampanie — tu de ceai) : hai să-ţi spun un lucru care îţi va face mare plăcere.

— Ascult.

— Ai o extraordinară, o nemaipomenită, o imensă, o formidabilă vocaţie de soacră... Şi acum, hai să bem !

„Ceva nu merge. Totul pare prea simplu. Cu eforturi minime am rezolvat două cazuri, două crime mai bine-zis și am preîntîmpinat o a treia. Totuși... de ce avea nevoie acum, *urgent*, Toma de averea Eufrosinei ? Se gîndise că sîntem pe urmele lui și că avînd bani mulți îi va fi mai ușor să dispară o vreme ? Tentativa lui Toma anula un plan (chiar dacă era criminal) foarte bine gîndit, cu bătaie lungă. Îmi vine să cred că Toma s-a lăsat prins nu numai pentru a scăpa mai ieftin, *ci pentru că acum îi era indiferent ce s-ar fi întîmplat cu el*, atunci și mai tîrziu. Mi s-a părut un om cu voința *sleită*. Și Daniel Toma nu e omul care să obosească prea ușor. Să-l fi dezgustat propriile crime ? Să-și fi dat seama că o fericire (personală) nu se poate clădi pe nefericirea altora, că o crimă (sau mai multe !) ridică un zid de sînge între ucigaș și restul oamenilor ? Să se fi săturat de «tutela» Ilenei ? Unii bărbați reacționează așa : dau totul pe nimic sau foarte puțin atunci cînd o femeie îi agresează. De unde totuși această renunțare ? ! ? La început am crezut în trucul atît de clasic al lăzii fără încuietoare care nu poate fi deschisă pentru că, de fapt, nici nu a fost închisă... M-a cuprins și pe mine «sleiala» lui Toma. De ce oare ? Numai pentru faptul că încerc să-l înțeleg ; să mă substitui gîndirii lui... Ce forță l-ar fi putut determina pe Daniel Toma să reacționeze în felul în care a reacționat ? Și mai ales, *cine* ar fi avut de cîștigat din «căderea» lui ? La început l-am suspectat și pe avocatul Zissu. Totul părea clar. Avocatul intuiește, bănuie sau chiar are proba vinovăției directe a lui Daniel Toma. Atunci îi propune un tîrg : «Uite, eu știu totul despre tine. Ce ai făcut și, mai ales, de ce ai făcut acest lucru». (Chiar dacă habar nu are care ar fi mobilul direct, nu înțelege întreaga combinație, dar știe dinainte rezultatul problemei. Știe că toate drumurile duc la Eufrosina. Așa că...) Îți propun un tîrg. O mare parte din banii Eufrosinei Pahome sînt puși și pe numele meu. După moartea Eufrosinei aș deveni posesorul unei sume destul de... hm, pe care, iată, mă ofer s-o împart cu tine. Asta bineînțeles după ce toate suspiciunile... adică în cîteva cuvinte... după

trei luni de la intrarea banilor în posesia mea. Gîndeşte-te bine... Nu prea ai de ales...

Pentru Daniel este într-adevăr ultima şansă. E drept că totul se împarte acum în jumătate sau, dacă trebuie să ţină cont şi de Ileana — şi trebuie să ţină —, în trei. Se hotărăşte să încerce... Ceva îl reţine însă... Ce anume ?

Eliminarea Eufrosinei pare o treabă mult mai complicată. Trebuia asasinată o personalitate, un simbol al unui oraş şi al unui timp, şi Daniel o cunoştea bine pe bătrînă măcar din auzite. Eufrosina era o bătrînă paralitică, neputincioasă şi e mult mai greu — psihologic vorbind — să loveşti în omul căzut, în cel care nu mai are nici o şansă, nu are puterea să opună nici o minimă rezistenţă... În al treilea rînd exista un risc şi oricît de naiv ar fi fost Daniel (şi Daniel nu era un naiv, dimpotrivă) tot ar fi ştiut sau ar fi bănuit (ceea ce ar fi fost acelaşi lucru) că locuinţa Eufrosinei este supravegheată din cauza evenimentelor survenite. În plus, asasinarea Eufrosinei ar fi fost o crimă *interesantă*, nu impusă de necesitatea logică a faptelor petrecute anterior. La început am crezut că Daniel Toma încercase «o tentativă de furt» pentru a-şi ascunde celelalte două crime. Acum sînt din ce în ce mai convins că greşesc. Nu, Daniel Toma a vrut să o asasineze pe Eufrosina. Ceva l-a împiedicat însă. Nu mă refer la intervenţia noastră, prompţă şi eficace. Altceva, *interior*. Daniel Toma vroia şi nu vroia să comită crima, să reuşească în acţiunea lui — cu alte cuvinte. De ce ? Dacă aş putea răspunde corect şi la această întrebare, atunci totul ar deveni limpede. Foarte limpede..."

„Trebuie să mă pregătesc de moarte. Şi pentru asta ar trebui să-mi fac bilanţul. Sună cam... contabil, dar... asta e situaţia. Să nu uităm că în linii mari contabilitatea a rămas aceeaşi din secolul XVI. Asta impune, oricum, respect."

„Nu mă refer la bilanţul material. De asta vor avea grijă statul, moştenitorii. Oricum nu luăm prea multe cu noi în mormînt. Şi asta e bine. Multe din cele ce îmi aparţin nu sînt de fapt ale mele. Un document sem-

nat de Mihai Viteazul rămîne al lui Mihai Viteazul sau, şi mai adevărat, poporului său şi al meu, poporului român. Nici averile nu sînt în fond ale mele. E drept că în timp ce alţii îşi risipeau nopţile şi averile, eu strîngeam documente. Tot o patimă, dar orice s-ar spune, mai puţin vinovată."

„Dacă am să-mi reproşez ceva ? Destule. Nu că nu mi-am «trăit tinereţea». Mi-am trăit-o : frumos şi demn. Dacă nu s-ar fi întîmplat ce s-ar fi întîmplat... aş fi fost oare alta ? Nu cred ; ceea ce am pierdut fizic, am cîştigat în reflexivitate."

„Amintirile, da, sînt ale mele. Aici îmi pot reproşa destule. Dacă le-aş fi aşternut pe hîrtie ! N-am avut mania autorlîcului şi n-am fost muşcată de şarpele orgoliului. Nu m-am îmbolnăvit de eternitate. Poate în tinereţe au fost cîteva clipe cînd m-am crezut eternă. „Nu credeam să învăţ a muri vreodată." Acum cred. Poate că viaţa noastră nu e decît o îndelungă pregătire a morţii. E prea mare această idee a morţii, pentru a nu merita efortul nostru de o viaţă. Să te obişnuieşti cu gîndul că vei muri — tu care ai avut orgoliul sau inconştienţa de a te crede nemuritor — iată marea biruinţă a vieţii. Sau poate că acum comit o ultimă laşitate, mă acomodez cu ideea morţii pentru că nu mai am altceva de ales. Nu cred totuşi să mă mint şi acum..."

„Amintirile mele sînt, cred, interesante. Unii le-ar găsi chiar preţioase. Ar ajuta la conturarea unei atmosfere, la creionarea unor personalităţi istorice, la mai dreapta judecată (pozitivă sau nu) a unor oameni care au fost... Aici Iorga a făcut o treabă bună. Ce m-a împiedicat pe mine să fac acelaşi lucru ? Orgoliul şi obsesia perfecţiunii. Aş fi vrut poate să-i concurez pe Cezar, pe Tacit sau pe Cicero. Ori epoca noastră e alta · mai grăbită, mai densă, şi totuşi mai superficială. Nu mai interesează atît perfecţiunea unei fraze, cît «cantitatea de viaţă» pe care o conţine acea frază. Citim în tramvaie, nu recităm, nu scandăm, sau perorăm în forum."

„Şi totuşi istoria s-a pronunţat, destul de exact, asupra fiecăruia. Aş fi fost cel mult un martor, obiectiv în subiectivismul său, un martor care poate nici nu ar fi avut dreptul să fie martor, pentru că era implicat în

proces. Îmi lipsea atunci perspectiva — s-o numim istorică. Şi dacă istoria are această «perspectivă» acum, ce mai contează cîteva amănunte ?

M-am liniştit şi amintirile mele (memorii dacă ar fi ajuns în ochiul, mîna şi inima altora) sînt perfect inutile."

„Mi-am trăit viaţa aşa cum mi-am dorit. Am fost iubită (chiar dacă nu am răspuns niciodată «avansurilor»), respectată (chiar dacă respectul, trebuie să fiu măcar acum sinceră cu mine, nu mă privea întotdeauna pe mine, ci foarte adesea viza banii mei, «relaţiile» mele), ocrotită (ce-şi poate dori mai mult o femeie decît tandreţea ?), temută (nu ştiu cît de real a fost acest raport — spun asta nu ca o justificare, ci pentru că nu cred că cei cu care am stabilit acest raport au crezut în el ; mai degrabă cred că şi eu şi ei «ne făceam că...» — vorba copiilor — «hai să ne facem că dormim»), invidiată (cine poate scăpa de invidie ? E un sentiment atît de... omenesc !), admirată (îmi mărturisesc păcatul : mi-a plăcut întotdeauna să fiu admirată şi am făcut totul pentru ca acest sentiment să fie real şi, mai ales, să fie justificat în mod real)."

„Nu mă pot minţi : orice aş face, gîndurile mele se îndreaptă spre Adrian. Dacă ar fi fost cu adevărat al meu, dacă l-aş fi purtat în pîntec, dacă ar fi înmugurit în mine, dacă l-aş fi născut cu durere şi bucurie, cu ură şi dragoste, dacă... ce aş fi făcut acum ? Mi se încrîncenează sufletul. Lacrimile pornesc din inimă ; le simt şi acum în gît ; ochii nu sînt decît izvorul ; poate că e mai bine că plîng acum, nu mă vede nimeni, îmi pot permite să plîng în voie pe întuneric, ce sentiment teribil trebuie să fie dragostea — şi ca un triumf al vieţii — singurul pe care îl poţi opune morţii. Ce va fi în viitor cu «juniorul» ? Oare chiar nu mă interesează ? Acţiunea mea să fie doar «filantropică» ? Aş vrea să-l văd, chiar dacă nu e al lui. Aveam dreptate : privirile lui l-au mîngîiat şi acum asta e esenţial. Dar mai bine nu. Iluzia trebuie să fie mai puternică decît curiozitatea."

În noaptea în care a fost asasinat Adrian Pahome, cerul părea invadat de stele noi, necunoscute. Miliarde de stele. Mă apropiasem de fereastră aproape fără voia mea. Atunci m-a fulgerat orașul. Luminile stradale, farurile aprinse ale autoturismelor grăbite, cuminți totuși, fiecare mașină respectîndu-și aproape pedant banda de circulație. Luminile din blocurile pe care constructorii le-au numit atît de poetic „pe plus zece".

Priveam cerul, și stelele mi se păreau acum mult mai mărunte, era de fapt o pulbere de stele. Fără voie mi-au venit în minte versurile lui Eminescu : „Un cer de stele dedesubt / Deasupra cer cu stele". Erau atît de autentice, încît ai fi putut crede că Eminescu le scrisese cu o jumătate de oră mai devreme, privind îngîndurat și visător orașul — furnicar luminos, de la etajul opt al blocului. Și totuși... orașul de jos nu părea învins de cerul de deasupra. Dimpotrivă, jos se ciocneau lumini. Pulberea aceea de stele se născuse din înfruntarea, încleștarea luminilor orașului, ce duelau între ele febril, cu raze subțiri, nervoase. Gazele fierbinți ale combinatului industrial dădea o flacără portocalie, continuă, puternică. Alte lumini erau reci, aproape la fel de reci ca luminile stelelor. Cele din casele oamenilor erau, desigur, fierbinți. Am închis pentru o clipă ochii și am revăzut o celebră gravură franțuzească, înfățișînd o clădire cu multe etaje, un hotel probabil ; gravorul încerca să surprindă cu umor, în contrast galben-negru, atitudini umane, să surprindă viața așa cum era ea atunci și acolo. Gravura era într-adevăr reușită, dar ceea ce vedeam acum — deschisesem ochii și încercam să străpung cu privirea întunericul adînc al nopții pînă spre ferestrele luminate, să văd sau să ghicesc ce fac acei oameni, dacă sînt veseli sau nu — avea avantajul pe care îl are (sau ar trebui să îl aibă) un film față de o fotografie. Eu vedeam mișcarea, chiar dacă era uneori cenușie, abruptă, neclară sau nesemnificativă.

Un lucru era clar : acei oameni erau liniștiți, nu se gîndeau decît la treburile lor, la drama unui 7 la lucrarea de control la biologie pe care o luase Măriuca lor cea pis-

truiată, cu cozi groase și lungi, de culoarea mierii de salcîm ușor zaharisită, la bucuria că iată, băiatul cel mare a ieșit primul la cros într-un concurs sportiv inter-școli ; poate la soluția unei probleme tehnice, o posibilă invenție sau inovație ; poate la o opțiune de viață, alegerea unei viitoare profesii, o logodnă sau chiar o petrecere, în fond în noaptea asta începea sau sfîrșea ziua cuiva, și ceilalți, prieteni, rude, cunoscuți, erau alături de acel cineva „la bine", sărbătorindu-l și sărbătorindu-i un nou inel adăugat vîrstei. Da, acei oameni își vedeau liniștiți de ale lor și asta se datora lui și colegilor lui — era o exagerare aici, dar și ceva adevăr. Dacă m-ar întreba cineva ce am făcut în viață aș răspunde : Nu știu. Poate că am reușit să-i ajut pe oameni să doarmă liniștiți, să adoarmă liniștiți. În fond munca mea, anonimă la prima vedere, nu se deosebește prea mult de munca profesorului, care ar putea spune : M-am străduit să-i fac pe oameni să gîndească și apoi să gîndească profund și frumos, sau a doctorului, dar și doctorul ar putea spune : M-am străduit să-i fac pe oameni să adoarmă liniștiți, să doarmă liniștiți. Dacă nu ar fi acești oameni, munca noastră ar fi grea, foarte grea, aproape imposibilă. Atunci nici eu, nici Barbu, nici Mătăluță, nici Petrică Ungureanu nu am reuși mare lucru. Oamenii — ei sînt adevărata forță ! Nu numai ajutorul lor direct, — deși în cîte cazuri ajutorul lor nu s-a dovedit a fi decisiv ! —, ci acel ajutor indirect, încrederea pe care o au ei în noi, senzația de uriețească forță pe care o respiră și o inspiră, bucuria lor, atît de umană, pentru care da, merită să petreci cîteva nopți albe, mai ales cînd nu sînt sterile. Și, ciudat, niciodată nopțile albe nu mi s-au părut sterile, chiar dacă dimineața aveam ochii înroșiți de nesomn și nu aveam nici o soluție în gînd, pe birou sau în buzunar. Oamenii — merită să-i iubești. Chiar dacă ei nu te știu și nu te vor ști niciodată. Să vedem acum ce mai zice Barbu. Nu l-am mai văzut pe Vasile de aproape... opt ore. Mai rău ca o femeie îndrăgostită. Ce să-i faci : așa e cînd ai un prieten.

*

— Punctual și în ținută de gală ca întotdeauna — zîmbi Eufrosina.

— E aproape o deformație profesională. Îmi reproșezi ceva ?

— Da de unde ? ! ? Remarc doar faptul că nu te dezici...

— Nu mi se spune mie „Zissu" ?

— Și aici ai dreptate. Uite pentru ce te-am chemat : sînt ani de zile — destui, nu-i așa ? — de cînd îmi ești prieten, duhovnic și... avocat. Te-am chemat în această triplă calitate...

— Trebuie să înțeleg că e o discuție... oficială ?

— Cred că da. Vreau să-ți comunic ce am hotărît cu privire la viitorul meu și... al altora, dacă formula nu pare bombastică.

— Ascult și mărturisesc că sînt puțin emoționat.

— Îmi dai voie să nu te cred ? Singurul lucru care te-ar putea emoționa ar fi privirile puștancelor tale.

— Din nou malițioasă.

— Din nou exactă.

— Dacă aș fi mai orgolios, aș putea crede că ești geloasă.

— Dragul meu, gelozia — ca sentiment — există desigur. Dar este apanajul celor îmbolnăviți de eros. Sper că nu crezi despre mine, ar fi o lipsă crasă de respect, că aș fi capabilă să mă îndrăgostesc de cineva. Îmi ajung mie însămi. Da, am curajul să afirm că încă mă mai iubesc. E o formă de alint, nimic mai mult. Nu cred că e contagioasă... Revenind, vreau să-ți comunic faptul că, după îndelungi dezbateri interioare, m-am hotărît să donez statului tot ce cred că îi aparține de drept. Eu am fost doar un depozit, un seif și singurul lucru pentru care mă pot felicita este faptul că nu am distrus acele documente de o valoare, hm, inestimabilă ; dimpotrivă, am încercat să le completez cu altele. Ei, ce zici ?

— În străinătate ar avea ceva valoare. La noi, mai puțin. Da, te-ai gîndit bine. Un gest filantropic nu trece prea ușor neobservat. Să insiști ca fondul de documente să poarte numele tău.

— Am impresia că nu m-ai înțeles exact. Eu *donez* aceste documente, nu le negociez.

— Totuși, mai există chiar o problemă..., să-i spunem... administrativă. Unificate sub un nume, corpusul de documente nu s-ar risipi. Astfel...

— Dragul meu... formal, s-ar putea să ai dreptate. Să avem încredere însă și în specialiști.

— Mulți își vor lega numele de documentele tale.

— Am impresia că acum tu ești gelosul.

— Nu încercam altceva decît să-ți fiu un bun avocat.

— Aș fi preferat să-mi fii un bun prieten. Mai departe : m-am gîndit să-l înfiez pe nepotul meu, pe Adrian Pahome—junior, el devenind din acea clipă moștenitorul meu *direct, unicul* meu moștenitor. Ei, ce mai zici ?

— Cred că nu ar trebui să te pripești. Mai ai destui ani...

— Ești un drăguț, vrei să mă flatezi. Vreau să te asigur că lucrurile nu stau, din păcate sau din fericire, așa. De doi ani am destule probleme cu inima. Medicul mi-a mai dat, cu generozitate cred, încă șase luni. Deși știi și tu cum e cu inima : te poate lăsa și mîine ; o mai poți duce chiar un an sau doi...

— Se vor naște destule probleme.

— De ce ? Sînt încă în deplinătatea facultăților mele mintale, din punct de vedere juridic Adrian Pahome este nepotul meu, îi pot transfera încă din viață întreaga mea moștenire.

— Nu uita că Adrian mai are și *părinți !*

— Mda, recunosc că ești un avocat abil. Acum, prin acest plural ambiguu, ai vrut să mă încerci, să vezi dacă știu că Adrian A. Pahome nu e fiul lui Adrian Pahome.

— Cum ? ! ? Nu se poate ? ! ?

— Domnule avocat, mărturisesc că ai jucat destul de bine „scena surprizei". Dacă ar fi o alta, poate că ai fi fost convingător. Nu-mi spune mie că nu știai...

— Pe cuvîntul meu de onoare...

— Prietene, m-am convins de mulți ani că onoarea și onorabilitatea avocaților sînt concepte extrem de relative...

— Ar trebui să mă simt jignit

— Ar trebui. Asta numai dacă ai intra în tagma *acelor* avocaţi. Nu m-am referit, evident, la toţi avocaţii...

— M-ai mai liniştit.

— Aş vrea să te cred. Să recapitulăm, deci. Ştiu că Adrian A. Pahome nu este fiul natural al lui Adrian Pahome, nepotul meu. Asta nu are, pentru mine cel puţin, nici o importanţă...

— Mărturisesc că încep să nu te înţeleg.

— Nu m-ai înţeles nici altă dată, dragul meu. Nu m-ai înţeles nici cu donaţia către stat. Îmi spui că în străinătate documentele mele ar valora ceva dolari. Nu mă înţelegi nici acum : eu vreau să perpetuez într-un fel memoria lui Adrian. Şi cum o pot face mai simplu decît prin celălalt Adrian, fiul lui. Sper să fie un băiat bun. Alte lucruri sînt mai subtile, de detaliu şi mărturisesc că nu am acum chef să le mai discut.

Faţa proaspăt rasă a avocatului Zissu, palidă, păli şi mai mult :

— Trebuie să înţeleg că întrevederea s-a terminat.

Eufrosîna îi replică vioaie, uşor ironic, uşor îngăduitoare :

— A, nu. Mă referam doar la capitolul Adrian A. Pahome (pe care doar eu am dreptul să-l numesc... junior). Mai sînt şi alte persoane care au anume drepturi asupra mea. Spune-mi, cît ?

— Cît ce... ?

— Cît vrei.

— Eu ? Nu m-am gîndit niciodată la recompense.

— Să n-o numim recompensă. S-o numim donaţie. Vreau să ştiu cam cît ai vreau să fie această... donaţie. Vreau să-mi spui tu suma. Dacă aş aprecia eu, aş putea greşi, cu aproximaţie prin lipsă... sau prin adaos.

— Repet, nu m-am gîndit niciodată la o recompensă anume. Mărturisesc că nici acum nu am înţeles sensul...

— Ba ai înţeles foarte bine. Singurul tău gînd, aici şi acum, e cel pe care ţi l-am spus eu cu voce tare : Cît ? Ţi-e frică. Ştiu asta. Te cunosc atît de bine. Uite, ca să te ajut, îţi declar că sînt dispusă să negociez. E bine aşa ?

— Nu uita că ai declarat că e vorba de o donaţie. Deci nu pot pune condiţii.

— Am mai spus-o : ăsta e păcatul tău : că eşti abil. De acord. Spune suma...

— M-am gîndit la o maşină...

Eufrosina îl privi fără surpriză, apoi se cufundă cîteva clipe în liniştе. Pendula se auzea acum clar, mărunţind timpul.

— Eu mă gîndisem la mai mult. O *Dacie* e şaptezeci de mii de lei, cu acte, asigurări etc., etc. să spunem optzeci de mii. Exact ?

— Exact.

— Foarte bine. Donaţia mea este de optzeci de mii de lei. Pentru restul de douăzeci de mii de lei, pînă la o sută de mii (de ce n-ai cerut atîta de la început, era o sumă rotundă !) sînt dispusă să negociez.

— Nu înţeleg.

— Dacă îmi spui ce ai de gînd cu banii, sînt ai tăi.

— Vreau să-i cheltuiesc.

Eufrosina îşi îngădui un zîmbet.

— Nici nu m-am gîndit că o să-i zideşti. Pe ce, cu cine, de ce, în cît timp vrei să-i cheltuieşti ? Asta mă interesează.

— Îmi ştii păcatul mai vechi şi...

— Pipiţele.

— Zi-le cum vrei. Mărturisesc că sînt un vicios, dar... asta e situaţia.

— Te-ai gîndit vreodată la ridicolul acestei situaţii ? Eu, o domnişoară bătrînă, cu anume principii puritane să finanţez crailîcurile unui fante mîncat de molia timpului. Noroc că „fetele" tale ştiu ele ce să facă. Ei, ce să mai spun : am promis, am promis şi trebuie să mă ţin de promisiune. Ai de la mine o sută de mii. Din decenţă pentru prietenia noastră şi pentru numele meu, vei intra în posesia banilor şi deci îi vei putea cheltui după placul şi pofta inimii, după moartea mea. Nu dispera : o să vină foarte repede.

— Adevărul e că acum arăţi mai bine ca oricînd.

— Adevărul e că nicicînd n-ai fost un escroc (hai să spunem cu îngăduinţă... sentimental) mai mare ca acum.

Avocatul Zissu se aplecă şi sărută mîna Eufrosinei.

Andrei intră (ca şi cum ar fi aşteptat momentul — poate că îl şi aşteptase) tocmai în acea clipă.

Eufrosina Pahome se reculese prima din surpriză :

— Domnule căpitan, asistați la un moment istoric. Prietenul meu de o viață a reușit să-mi sărute mîna.

— Domnișoară, e într-adevăr emoționant. Nu mă pot abține să nu aplaud. (Mimă chiar aplauze distinse, cu vîrfurile degetelor). Venisem de fapt pentru o partidă de șah cu domnul avocat Zissu. Dacă domnia sa se găsește într-o dispoziție sufletească...

— Am o asemenea dispoziție sufletească încît aș putea susține acum și un simultan. Sau o partidă „à l'aveugle".

Avocatul Zissu era bine dispus :

— M-am convins — pentru a cîta oară ? — că arta nu înseamnă doar „încrîncenare". Dimpotrivă, cele mai bune rezultate... profesionale și... sportive... le obțin atunci cînd „miza" este mică. Mă aflu într-o stare de echilibru indiferent (cum ar spune fizicienii) și mi-e foarte simplu (aproape firesc !) să intru în ceea ce s-ar putea numi capacitatea de luptă.

Căpitanul Andrei ridică privirea din „pătratul cu 64 de pătrate" în care se cufundase :

— Din nou „Gambitul Damei ?"

Avocatul ridică din umeri, ușor amuzat :

— Cu voia dumneavoastră. Apropo, știți cum mai sîntem numiți noi, cei care nu reușim să trecem peste un adversar cu adevărat puternic, victimele sigure, ale oricărui concurs cu un ELO de cel puțin 2 300 ? „Împingători de lemne". Sînt curios care dintre noi se va afla la sfîrșit în această postură... Și încă ceva întrebat de un amator : Unde anume am greșit, maestre ? — un mare maestru a răspuns cu umor : Cred că la prima mutare, la d4. Se jucase tot „Gambitul Damei", cu rezultate catastrofale pentru alb...

Partida continuă în tăcere.

„Oare de ce e atît de bine dispus ? Cu siguranță i-a reușit pasiența. Să fie în legătură cu Eufrosina ? S-ar putea. Mai mult ca sigur că despre asta e vorba. Joacă formidabil. Nici eu nu sînt un ageamiu, dar simt că mă depășește. E în gîndirea lui ceva viclean, un gînd otrăvit,

care-ţi inspiră teamă. Trebuie să mărturisesc că acum o remiză mi-ar conveni foarte mult."

Eufrosina urmărea cu un surîs înghețat partida

— Trebuie să mărturisesc, tinere, că aş vrea să cîştigi. Nu ştiu de ce ; poate pentru că vreau să triumfe întotdeauna tinereţea.

„Recunosc însă că de această dată partida mă depăşeşte. Foarte rar pot anticipa o mutare. Diavolul ăsta bătrîn joacă de-a dreptul formidabil".

Avocatul Zissu zîmbi satisfăcut. Era „în mînă". Avu o tresărire de orgoliu :

— Cred că acum aş putea juca şi biliard. Apropo de precizie. Recunosc însă că domnul căpitan Andrei şi-a ratat reala vocaţie : ar fi ajuns un şahist foarte bun.

Înfruntarea devenise dramatică.

Pînă la urmă terminară remiză, propusă de avocatul Zissu şi acceptată imediat de Andrei.

— Epuizant. Cred că singurul lucru pe care îl mai am de făcut e să mă duc să mă culc.

— Vă însoţesc şi eu cîţiva paşi.

Eufrosina protestă mai mult din politeţe :

— Mai puteţi rămîne... să vă refaceţi... Numai o rugăminte mai am : să nu mai începeţi o partidă. A fost foarte palpitant, dar încă două partide ca aceasta şi m-aţi ucis. O femeie în vîrstă trebuie să citească ceva... digestiv, nu să urmărească duelul de orgoliu şi de inteligenţă dintre doi bărbaţi atît de... inteligenţi şi orgolioşi.

Bărbaţii se ridicară. Urmară cîteva zeci de metri parcurşi în tăcere. Doar paşii lor se auzeau răsunînd metalic pe pavajul pietrelor de caldarîm. Luna arunca şi ea o lumină nefirească, albăstruie, de uraniu.

— Pregătiţi-vă pentru revanşă, domnule avocat. Moraliceşte partida v-a aparţinut, recunosc.

— Dimpotrivă, dimpotrivă. Recunosc, am jucat foarte bine, dar dumneata ai jucat excelent. Nu uita însă că ai avut negrul. Oricum, o partidă istorică. Pe mîine sau... oricum... pe curînd ! Şi se îndepărtă grăbit fără să-şi mai strîngă mîinile, parcă ghicind reţinerea căpitanului.

— Pe curînd... şopti stins, privindu-i silueta acum parcă fragilă şi nehotărîtă depărtîndu-se şi dispărînd prin-

tre castanii din scuar, cu trunchiuri atît de negre, încît păreau aproape invizibile.

„N-am aflat nimic sau aproape nimic. Oricum, m-a avertizat că joacă tare, că e departe de a fi... cum a zis ?... un «împingător de lemne». Ce cadou i-a făcut Eufrosina ? Bani ? Da, cu siguranţă bani. Dar cît ? Ceva între 20 şi 25 la sută. Deci cam o sută de mii. Nu e mult, dar nici foarte puţin. Sau altfel zis : decît nimic, mai bine... Sau şi mai bine zis : «*Dacă nu se poate totul, măcar o parte.» Da, s-ar putea.*"

Locotenentul Barbu se ridică în picioare :

— Deci... trebuie să mă duc ?

— Neapărat. Trebuie să aflăm ce gîndeşte adversarul... pardon... partenerul meu de şah.

— Noroc că nu ştiu atît de bine acest sport...

— Ai putea completa liniştit... al minţii... Lasă, ai tu alte calităţi...

— E adevărat că niciodată nu mi s-a ghicit în cafea. Credeam că de treaba asta se ocupă balaoacheşele.

— Vezi, ăsta e cusurul tău : te pripeşti. De ghicitul în cafea se ocupă şi lumea bună.

— Totuşi nu înţeleg ce vrea de la mine domnul avocat.

— Cum, n-ai înţeles încă ? Vrea să-ţi ghicească viitorul. Îţi va spune multe : cînd şi cu cine te vei însura, în ce an vei ajunge maior ; lucruri importante.

— Şi eu va trebui să nu rîd ?

— Mai ales. Chiar dacă steaua îţi va fi favorabilă, îţi interzic chiar să zîmbeşti.

— E prea mult.

— E absolut necesar. Mai mult chiar, ar trebui să te arăţi uşor nemulţumit.

— De cine ?

— De mine, de exemplu. „Sub aparenţa unei false amabilităţi, a unei camaraderii oferite generos, se ascunde un ambiţios şi un inflexibil". Vezi, nu mă discredita prea tare : s-ar putea să aflu şi... impresia de verosimilitate ar fi ştearsă.

— În fond, de ce atîtea precauţii ! Sîntem aproape siguri că avocatul se află în centrul afacerii Pahome, cel puţin aici, la Braşov.

— Vezi, ăsta e cusurul tău : te pripeşti. Simplele intenţii nu rezolvă problema. Vulpea trebuie scoasă din vizuină. Nu ajunge să ştii că e înăuntru ; trebuie să încerci să o scoţi de acolo. În plus, nu avem încă mărturia avocatului. Normal, ceaşca de cafea, ghicitul sînt pretexte. Lupta va fi destul de aprigă, te avertizez. Avocatul e vulpe bătrînă. Nu uita tocmai acest lucru : că e avocat. *A învăţat să aibă răbdare, să-şi dozeze exact, cu maximă eficienţă şansele.* Nu va scoate asul din mînecă pentru nimic în lume, dacă nu e momentul potrivit. În plus, fie că ne place sau nu, adversarul nostru are QI de peste 130, după părerea mea. Marele nostru avantaj e faptul că dreptatea e de partea noastră. Un avantaj care nu trebuie însă absolutizat. S-au mai văzut cazuri cînd unii au murit chiar, avînd dreptatea în mînă sau în buzunar. S-ar putea ca avocatul să se simtă încolţit. Am intrat în zona lui de siguranţă ; am depăşit acel prag infinitezimal care îi permitea să încerce şi alte soluţii. S-ar putea să muşte. Fii foarte atent. Ia-l cu tine şi pe Măntăluţă.

— Pisica cu clopoţei...

— E adevărat. Dar prefer să scapi şobolanul decît să te alegi cu lăbuţa ruptă...

— Dacă e aşa, atunci ar trebui să mă tem şi de cafea.

— A, nu ! Atacul va veni mult mai tîrziu, sînt sigur. Cafeaua va fi de cea mai bună calitate. Te invidiez. Şi acum îi simt aroma ! Avocatul vrea să afle de la noi ceva, eventual *ce* şi *cît* ştim despre cazul Pahome.

— Păi atunci nu are decît să mă întrebe. Ştiu eu ce să-i spun...

— Trebuie să fim foarte atenţi. Avocatul Zissu ştie că nu sîntem nişte naivi. Ştie chiar că îl bănuim. Va trebui să-i oferim o versiune logică, plauzibilă. Atîta doar că va fi *paralelă* cu cea adevărată. Un singur lucru nu trebuie să afle : că bănuim legătura dintre el şi Toma T. Daniel. În rest poţi să-i spui aproape orice. Fără să încalci bineînţeles secretul de serviciu.

— Abia acum sesisez că e una din cele mai importante misiuni.

— Exact. Nu uita însă că *nu eşti singur*. Te mai doare stomacul ?

— Stomacul ? Nu m-a deranjat niciodată.

— Ba da. Ai uitat că ai o gastrită cronică rebelă, care îţi interzice orice picătură de alcool ? ! ?

— Am înţeles. Am gastrită cronică. Fără nici o picătură de alcool. Dar o citronadă am voie ?

— E chiar recomandabilă. În felul acesta nu vei jigni cu nimic amabilitatea gazdei tale.

— Ce fac cu Mănătăluţă ? .

— Îl plasezi într-o poziţie strategică. În apropierea casei avocatului se află telefoanele. Pune-l să dea cîteva telefoane. Pune-l să sune la numărul ăsta... Poftim. E un îndrăgostit cam insistent. Va trece puţin timp pînă cînd „aleasa inimii" se va întoarce de la o vizită făcută „celei mai bune prietene". Poate să fie şi puţin gelos. E dreptul lui, nu ? Mai sînt întrebări ?

— Nu cred. Sper să mă descurc.

— Păreai mai grăbit, mai nerăbdător, mai optimist.

— Între timp m-am înţelepţit.

— Bine, atunci succes. Va trebui să te grăbeşti puţin. Mai ai exact... douăzeci şi trei de minute pînă la întîlnire. Şi domnului avocat îi place punctualitatea. Oricum, te aştept să-mi spui ce-ai făcut. Nu mă culc prea devreme.

— Crezi că discuţia se va prelungi *atît de mult ?*

— Cu siguranţă. Între prieteni se întîmplă întotdeauna aşa.

Afabil, avocatul Zissu îi ieşi în întîmpinare cu braţele deschise, aproape teatral :

— Tinere, îţi prevăd un viitor strălucit.

— Mulţumesc, dar nu înţeleg...

— Vezi, tinerii în ziua de azi nu prea pun preţ pe punctualitate. O consideră apanajul celor mai în vîrstă, ceva vetust, desuet, mirosind a naftalină. Atunci cînd dai de un tînăr atît de punctual ca dumneata, nu se poate să nu rămîi impresionat. Şi nu numai eu, te asigur.

— Mă copleşiţi, maestre. Să vă audă... superiorii mei.

— Din păcate nu mai am eu influenţa de altădată. Noi cu armata colaborăm mai puţin. Armata mă rog, poliţia îşi are propriile ei tribunale, legi şi regulamente.

— Da, aşa e.

— Luaţi loc. În afară de cafea, un „visichi" ? ! ?

— Dacă e cu lămîie, accept.

— Visichi cu lămîie ?

— Da, şi fără „visichi". Am o gastrită cronică. Mă deranjează aproape tot timpul. Parcă am înghiţit o monedă înroşită.

— Vă compătimesc sincer. Am constatat un lucru interesant. Astăzi oamenii, deşi trăiesc în medie cu 15 ani mai mult *ca pe vremea* mea, se îmbolnăvesc cu 15 ani mai repede de aceleaşi boli. Cauzele ? Multiple. În primul rînd însă.. graba. Astăzi lumea se grăbeşte.

— Spuneaţi : *„ca pe vremea mea !" Vremea aceasta, de acum, nu e şi a dumneavoastră ?*

— Ca să fiu sincer, nu ! Afirmaţia vă poate surprinde, dar e sinceră şi, mai ales, reală. Aparţinem unui timp precis determinat. După 50 de ani un bărbat e depăşit de timp. Ca o barcă rămasă în urma curentului. Eşti tînăr, nu mă crezi acum, dar, dacă îţi vei aminti peste 25 de ani discuţia noastră, îmi vei da atunci dreptate. Pentru cei de vîrsta mea, timpul se scurge altfel. E mai leneş. Ca sîngele în arterele obosite, bătrîne. Nu e nici o dramă în asta ; e doar o constatare. Dar cred că ar trebui să vorbim despre tinereţe, nu despre bătrîneţe. Bătrîneţea e ursuză, taciturnă şi pudică. Tinereţea e strălucitoare şi risipitoare. Mă scuzaţi un moment.

Avocatul Zissu dispăru în bucătărie.

Barbu se ridică şi începu să cerceteze cu ochi atent biblioteca. „Surprinzător de eclectică. Normal, multe cărţi de drept. Dar şi «Sexologie», «Itinerar psihiatric», cărţi de filozofie. Cîteva albume de artă. Romane de Gib Mihăescu, Camil Petrescu, Rebreanu. Poezii de Rimbaud, Eminescu, Rilke, Novalis. Goethe în germană. Shakespeare într-o ediţie splendidă — foiţă de ţigară — cuprinzînd şi poemele lungi şi, bineînţeles, sonetele. Cărţi de popularizare a ştiinţei, multe în franceză şi engleză. Un dicţionar italian-ro-

mân. Cîteva dicționare «Larousse» — cam vechi. Lucrări de Eliade. O gramatică practică a limbii franceze. Cataloage de la diverse expoziții de plastică. Cîteva discuri (Mozart, Beethoven, Ceaikovski, Verdi). Ghidul spectatorului de operă. O antologie a poeziei americane (în engleză). «Istoria literaturii române vechi» (Cartojan). Partituri (Enescu, Dvorak, Beethoven, Chopin). «Drama otrăvirilor». O carte de medicină legală. Cîteva romane polițiste (autori americani). Biblia alături de «Călăuza ateistului». Cîteva cataloage «Ivert & Tellier». O bibliotecă șahistă impresionantă, adusă la zi. Cărți privitoare la teoria deschiderilor, analize ale finalurilor complexe, «Partide celebre» comentate de Alehin, Capablanca, Keres. Reviste sovietice, franțuzești, americane, germane, engleze — unele pe anul în curs. Se pare că e singurul domeniu care îl mai interesează la această oră".

Avocatul Zissu intră cu o tavă pe care se găseau două cești cu cafea aburindă. Mirosul era irezistibil. Barbu zîmbi. Avocatul îi înțelese greșit zîmbetul. Comentă autoironic :

— Unii au intrat „în scenă" ducînd tava. Și așa au și ieșit...

— Încercam un pariu cu mine însumi. Vroiam să văd dacă pot rezista unei cești de cafea. Mărturisesc că ar fi imposibil. E o băutură vrăjită, recunosc.

— E un lucru bun. Oricum, o băutură mai puțin periculoasă decît chiar berea. Se spune că berea aduce impotența. Ce zici ?

— Ce să zic ? ! ? E o problemă care *încă* nu mă interesează...

— Pe mine, dimpotrivă. Un an-doi și gata. Cu îngăduință să zicem trei ani. După asta mă pot declara un bătrînel simpatic și... inofensiv.

— Și pînă atunci ?

— Pînă atunci mai sînt *oarecari șanse*.

Se auzi soneria. Bătrînul ezită o clipă, apoi cu pași hotărîți se îndreptă spre ușă. Intră o brunetă destul de tînără, al cărei păr, bătînd în albastru, încadra o față machiată strident.

— Bună, darling, da' ce surpriză ! Nu ești singur. Ești încă tare, motănel, dacă ai curajul să apari alături de bărbați tineri și... seducători.

Făcură cunoștință. Barbu făcu un efort imens să nu-și șteargă, mai mult sau mai puțin discret, mîna. Se stăpîni cîteva clipe, apoi se ridică și întrebă unde e baia. Avocatul îl conduse pe un hol îngust și întunecos, deschise o ușă și atinse comutatorul.

— Aici. Cînd reveniți, stingeți și lumina.

Apoi șoptit :

— Vizita domnișoarei e total... inopinantă.

Barbu clătină din cap, înțelegător.

— Se mai întîmplă.

Cînd reveni, în cameră era doar bruneta. Îl informă prompt :

— Motănel e la bucătărie. Îmi face și mie o cafea. Mi-a spus să vă fac conversație. Sper să nu vă plictisesc. Își schimbă brusc și ostentativ poziția picioarelor.

Barbu atacă primul :

— Cu ce vă ocupați ?

— O să rîdeți. Am o meserie mai puțin obișnuită. Sînt... contorsionistă IV la barul „Melody".

— Da ? ! ? Într-adevăr e o meserie mai neobișnuită. Recunosc că sînt puțin surprins. Practic, ce faceți ?

— Încercăm să distrăm clienții. Sîntem un cuplu. Facem cîteva figuri de circ. Încercăm să menținem o artă veche... din păcate pe cale de dispariție astăzi.

— Și care e numele dumneavoastră... de artistă ?

— Mi se spune Mimi. Poate pentru că sînt atît de muzicală. Alții îmi spun Lala sau Dodo. Obligatoriu însă două note muzicale.

— Și partenerul dumneavoastră ?

— Ce e cu el ? A... de ce nu e cu mine ? Nu-mi e partener *decît* în spectacol. Pentru viață îmi găsesc alți parteneri. Nu-mi place să amestec arta cu viața. N-ar avea de cîștigat nici una nici alta...

— Și aveți un contract... permanent ?

— Din păcate, nu. Oricum, am atestat. Cît m-am luptat să conving comisia ! V-am mai spus : arta noastră e pe

cale de dispariţie. Dispare cultul pentru trupul frumos. Lumea e mai grăbită acum. Caută ritm, nu graţie.

Avocatul reveni în sfîrşit.

— Spune, motănel, ce m-aş face fără tine.

Stînjenit, Zissu încercă o glumă :

— Sper că n-ai de gînd să-mi propui să-ţi devin partener.

— Ei, lasă, dragă, domnul...

— Barbu...

— ...Ce nume viril... sper că domnul Barbu nu e deranjat de intimitatea noastră.

— Nu, numai că o să vă rog să mă scuzaţi. Am trecut pe aici doar pentru cîteva minute... Aveam o mică problemă cu domnul avocat.

— Motănel, de ce nu spui că ai treabă ? Vă rog să mă scuzaţi, domnule Barbu, nu ştiam că sînteţi un client. Aveţi dreptate afacerile înainte de toate. Motănel, vii să mă ici după spectacol ? Te rog, ştii cît ţin la asta. Produce bună impresie. Şi apoi anumiţi derbedei trebuie să vadă că nu sînt singură.

— Vin, dar acum du-te.

— Vai, ce urîcios eşti astăzi. Să ştii că n-am să te mai las să mă săruţi pe botic sau pe lăbuţă. Pa. Te aştept. Dacă domnul Barbu nu are la acea oră ceva mai bun de făcut, vă aştept pe amîndoi.

Zissu se mohorî. Zise printre dinţi :

— Cu siguranţă că are ceva mai bun de făcut.

— Bine, atunci te aştept doar pe tine. Dar să ştii că niciodată n-ai fost atît de urîcios ca astăzi. Ar trebui să te pedepsesc. La revedere. Nu te deranja să mă conduci.

Avocatul o conduce totuşi pînă la uşă. Se aşeză apoi greoi într-un fotoliu :

— Vă cer scuze. O vizită neprevăzută. Şi doar am rugat-o de atîtea ori să-mi dea un telefon înainte de a veni. Am impresia că e geloasă. Crede că mă va surprinde cu... altcineva. Aş... avea o rugăminte. Aş vrea ca Eufrosina Pahome să nu afle despre această vizită. *Alte prezenţe feminine din viaţa mea o indispun.* Deşi niciodată n-a fost ceva serios între noi. Nu mă pot lăuda că i-am sărutat vreodată altceva decît mîna dreaptă.

„Nici n-ar fi putut fi. Cred că dacă Eufrosina ar fi asistat la «scenă», ar fi leşinat."

— Vă promit că domnişoara Pahome nu va afla nimic despre această vizită !

— Vă mulţumesc. Discreţia unui om tînăr devine o calitate cu atît mai impresionantă.

— Credeţi că unele calităţi cer o anumită vîrstă pentru a fi probate ?

— Nu. Dar tinereţea e atît de superficială şi de... inconştientă. Cel mai ades tinerii greşesc din cauza acestei superficialităţi, nu credeţi ?

— Poţi fi superficial şi la bătrîneţe, dacă e vorba de o trăsătură de caracter...

— E adevărat ; mă referam însă la o tendinţă generală.

— Domnule avocat, iertaţi-mă că vă întreb : Care ar fi totuşi scopul invitaţiei pe care mi-aţi făcut-o ?

— Poate că sînt mai multe scopuri : dorinţa de a ne cunoaşte (şi eventual preţui) mai bine ; dorinţa de a scăpa (încă o dată) de singurătate ; dorinţa de a purta un dialog (sincer) cu un brav reprezentant al unei alte generaţii ; dorinţa de a înţelege mentalitatea şi idealurile acestei generaţii. Iată doar cîteva scopuri... nobile şi declarate... Vă ajung ?

— Cred că da. Oricum vă mulţumesc atît pentru încredere, cît şi pentru invitaţie. Sper să nu vă dezamăgesc prea mult.

— Mă tem să nu fie adevărată reciproca. Aş vrea să vă prezint „ambientul" meu. Biblioteca văd că aţi analizat-o. Ştiu că v-a dezamăgit, dar am preferat să citesc cărţi din biblioteci publice. Cele cîteva cărţi pe care le vedeţi, au ajuns sau au rămas la mine din întîmplare. Doar cărţile de şah m-au interesat...

— ...Am remarcat asta. Informaţia e adusă la zi.

— Exagerezi, tinere. Mi-ar trebui averi pentru asta. Încerc totuşi să nu rămîn prea mult în urmă. Şahul progresează foarte repede.

— Colegul meu îmi spunea că jucaţi foarte bine. Să vă destăinui un secret : colegul meu e de departe cel mai bun dintre noi.

— Deşi se declară cu modestie un amator... tot confidenţial : colegul dumneavoastră este cel mai puternic adversar pe care l-am întîlnit. Dintre amatori, bineînţeles... Să vă arăt şi o altă „faţetă" a „personalităţii" mele. M-a pasionat întotdeauna vînătoarea.

— Am remarcat cîteva piese superbe. Adevărate trofee...

— Sînt cîteva care dacă ar fi participat în competiţii, ar fi luat aurul, în cel mai rău caz, argintul. M-a pasionat vînătoarea în general, ca să spun aşa. Vînătoarea cu şi fără puşcă. M-a interesat comportamentul animalelor. Deşi pare curios, asta m-a ajutat mult în profesie. M-a făcut mai prudent. Îmi ziceam : „Dacă un animal poate fi atît de viclean sau de tandru, atunci omul..." Nu m-am specializat într-un anume vînat. Am vînat şi urs şi mistreţ, şi lup şi vulpe, şi iepure şi răpitoare. N-am împuşcat însă niciodată un cerb. M-a impresionat un basm în copilărie, dacă mai ţin bine minte era vorba de doi copii, o soră şi un frate care merg prin pădure ; fratele bea apă dintr-o urmă de copită de cerb şi se preschimbă şi el în cerb. Am avut după aceea tot timpul credinţa că dacă aş trage într-un cerb, aş comite de fapt o crimă. O copilărie poate...

— Poate. Dar arată un suflet sensibil, impresionabil, nobil.

— Nu v-am spus asta *ca să par altfel decît sînt. Pur şi simplu aşa s-a întîmplat să fie.* Fiecare om are sensibilităţile şi curiozităţile lui.

— Aveţi perfectă dreptate. Îmi spuneaţi însă că vă pricepeţi la ghicitul în cafea. Şi că aţi fi dispus să-mi ghiciţi. Mărturisesc faptul că mă interesează...

— Tinere, dumneata nu eşti Mimi. Există însă un aspect al problemei care mi se pare interesant. Dacă acceptăm ideea că o ceaşcă de cafea poate fi o antenă care să capteze biocurenţii creierului dumneavoastră şi faptul că între noi s-ar putea stabili un dialog telepatic, atunci ghicitul în cafea nu mai reprezintă un lucru atît de blamabil. Dumneata deţii anumite informaţii pe care nu le poţi prelucra din cauza subiectivismului. Cunoscînd, repet, prin proces telepatic, aceste date, eu aş putea să le ordonez mult mai obiectiv, mai logic, mai coerent. Asta e totul.

Pentru asta e nevoie însă de credință. A mea și a dumitale. Ori dumneata ești un ateu convins...

— Da, recunosc acest lucru.

— Din această cauză, în cazul dumitale ghicitul în cafea devine imposibil. Sper că nu te-am dezamăgit prea mult.

— Mărturisesc că aș fi fost totuși curios...

— Curiozitatea nu ajunge. E mult prea puțin. Repet, e nevoie aici *de o credință, pe care dumneata, din păcate, nu o ai.* Să rămînem deci la intimitatea unei cafele.

— De acord.

Barbu mai stătu vreo jumătate de oră, apoi mulțumi călduros gazdei pentru amabilitate, pentru invitație, pentru sinceritate etc. etc. și plecă.

Ajuns la hotel, fu luat imediat „în primire" de căpitanul Andrei.

— Ei, cum a fost ? Care ți-e viitorul ?

Barbu se spălă tacticos pe mîini, pe față, făcu vreo cîteva mișcări cu brațele mimînd un exercițiu de gimnastică „suedeză", apoi se întinse pe pat, cu mîinile așezate sub cap. Prelungi intenționat nerăbdarea lui Andrei :

— Interesant, acest avocat. Un om multilateral. Mă bucur foarte mult că am avut prilej să-l cunosc astăzi atît de bine...

Începu să-i povestească lui Andrei, cu lux de amănunte, „vizita".

Andrei îl ascultă în tăcere. Apoi, brusc înviorat :

— Și concluziile ?

— Una singură. Cred că și-a bătut joc de noi. Știa că vrem să aflăm mai multe despre el. Știa și faptul că noi bănuim că el vrea să afle de la mine cît mai multe și că va face eforturi pentru asta. Ei bine, n-a făcut nici un efort pentru a afla. A fost doar o vizită de „curtoazie". Inutilă, după părerea mea.

— Nu sînt de aceeași părere. Avocatul s-a trădat, totuși. Tocmai prin acest fel de a acționa. E inteligent, recunosc. Numai că de această dată tocmai această inteligență i-a jucat festa. Neoferindu-ne nimic, ne-a demonstrat multe : că știe că îl suspectăm, ne-a avertizat (din orgoliu sau nu, conștient sau nu) că e un adversar de temut. Ne-a

arătat că ne-a înțeles jocul „de așteptare" și că e dispus să lupte cu aceleași arme.

— Adică ?

— Adică sîntem într-o partidă de șah în situație de „Zug wang". Trebuie să aflăm cine joacă cu albul.

Eufrosina se sculă prost dispusă. „Nu știu ce e cu mine. Aș avea toate motivele să fiu mulțumită. Mai mult chiar, bucuroasă, Și totuși... Ceva nu merge. Fizic, nu psihic. Curios, fizicul, care nu m-a interesat atîția ani, *mă preocupă* acum. „Simt o gheară în piept. Să fie o răceală banală ? Cînd și unde să fi răcit ? ! ? Să fie altceva ? Tot ce e posibil. În acest caz, nu-ți uita deviza, Eufrosino : Fii demn pînă la capăt. Să încercăm un bilanț. L-am mai încercat și altădată. Atunci era însă o cochetărie nevinovată. Acum însă cred că e vorba de ceva mult mai serios. Socotelile cu ceilalți le-am încheiat cu bine. Dacă nu vor fi mulțumiri și regrete (mulțumirea e forma discretă a invidiei. iar regretul, o formă, la fel de discretă, a orgoliului), nu vor fi, sper, nici injurii. Înjurăturile *mă indispun*. Pentru că sînt o expresie prea directă a brutalității. Așa sînt eu nu suport înjurăturile. Chiar dacă nu m-au atins, nu m-au putut atinge vreodată. Violența nefiltrată de creier, de ochi sau de buze mă duce cu gîndul la epoci eroice din ceața omenirii."

Zîmbi. Trist. „Se pare că nu e o simplă răceală. Și medicii care spun că inima nu doare. Se pare că nu doare decît o dată. Acum mă doare. Poate că ar trebui să-i dau un telefon doctorului Racolțea. Deși.. .ce mai poate face un medic... e și el un biet om... Nu-i mai dau telefon. Ce să-l mai deranjez... Cine se mai deranjează pentru o babă... Eufrosino, ai început să bați cîmpii,.. orice, numai îngăduință nu... îngăduința e forma primară și discretă... formidabil cît de mult îmi place acest cuvînt... «discret»... am auzit de titlul unui film... «Farmecul discret al burgheziei». Nu l-am văzut, dar cred că filmul e genial. Pentru că are un titlu genial. Și un titlu genial nu poate fi dat

decît un film genial... îngăduința e forma primară și discretă a umilinței."

„Oare a scris cineva despre moarte ? Pînă acum nimeni. Cei care au scris despre moarte au făcut-o din exterior... așa cum ai încerca să descrii o casă văzînd-o de la mare distanță. Să ai pretenția să știi cum e compartimentată.. ce mobilier are... eventual, nuanța. Nu mă conving nici cei care au murit scriind despre asta. Sinucigașii erau în acele clipe mai vii decît oricînd. Cei care au murit înghețați sau împușcați erau și ei prea vii ca să poată scrie despre moarte... ca să aibă dreptul să scrie despre moarte... nu, nimeni n-a scris convingător despre subiectul acesta... Cu ce se poate compara spaima de moarte ?... Cred că am murit... cu ochii minții de două ori pînă acum... prima dată mi s-a întîmplat în vis cînd eram de vreo douăzeci de ani. Mă întorsesem de la plajă puternic insolată, *mă expusesem* — vorba cuiva, și am adormit pe burtă învelită într-un cearceaf subțire... Pămîntul și-a schimbat sensul... s-a răsturnat brusc sau și-a pierdut gravitația și eu mi-am dat seama că voi cădea. M-am agățat de crengile unui copac... plîngeam și mă rugam, cui, de ce, să mă lase să ating din nou pămîntul... n-am rezistat multă vreme și crengile sau ligamentele mîinilor mele au cedat și eu am început să cad... cădeam în sus dacă se poate imagina așa ceva. La început mai lent, apoi din ce în ce mai repede, devenisem un bolid intergalactic... stelele treceau pe lîngă mine fulgerător fără să mă atingă, apoi au dispărut și stelele. Cădeam într-un hău de un negru absolut, atît de negru încît o particulă de praf ar fi avut acolo străluciri de diamant. Ceea ce mă înspăimînta cu adevărat, într-un mod insuportabil, animalic era faptul că ochiul meu nu mai avea nici un suport. Mi-aș fi dorit o prăbușire într-o stea, sau o prăbușire într-o crevasă sau într-un ocean... orice... ochiul meu nu mai avea acum nici un sprijin și asta era insuportabil... M-am trezit plîngînd în hohote și am alergat pînă în grădină și am sărutat pămîntul... Pămîntul acesta pe care îl frămîntasem cu picioarele fără să-l știu pînă acum... mi se părea cel mai drag lucru... O vecină m-a văzut și a răspîndit vestea că fata lui Pahome a înnebunit, că a început să mănînce pămînt și cîte și mai cîte...

A doua oară tot în vis s-a întîmplat. Aveam o răceală puternică. Tuşeam şi nu mă mai puteam opri. Cred că am tuşit foarte tare şi atunci în mine a crescut un copac roşu, de sînge. Apoi galben. Mă roteam încet, eram acum copac şi încercam cu disperare să mă agăţ de ceva, să-mi înfig crengile sau rădăcinile ; toate erau mîini sau degete... eram o mie de degete, mai subţiri, mai nervoase, mai disperate şi toate aceste degete încercau să se agaţe sau să se înfigă în ceva ; eram într-o pîlnie de tablă zincată perfectă, fără vreo asperitate, tabla strălucea uşor în soiz de peşte şi eu alunecam spre gîtul pîlniei din ce în ce mai îngust care mă strîngea pînă la sufocare. M-am trezit şi de astă dată plîngînd... perna era roşie de sînge... îmi curgea sînge din nas... «din cauza efortului» — mi s-a spus. Cred că şi atunci am fost aproape de moarte. Acum ar fi a treia oară şi dacă ar trebui să respect... o lege a firii... acum ar fi sfîrşitul. Nu-ţi uita deviza, Eufrosino : Fii demn pînă la capăt."

„Acum am un cap de pămînt. Greu, năclăit. Creierii s-au amestecat cu părul, cu pielea feţei, cu muşchi, cu salivă, cu sînge, cu praf de oase. E un fel de plămadă totul. Nici un gînd nu mă mai străbate. Curios, mi s-au trezit picioarele... am senzaţia că mă pot ridica singură, că pot face cîţiva paşi prin cameră, poate aş şi dansa. Sau totul nu e decît o iluzie, trezirea de acum a trupului nu e decît o ultimă zvîcnire a lui. Ultimul orgoliu al cărnii. Poate ar trebui să suspin..."

Căpitanul Andrei Andrei ridică cu grijă foile de hîrtie. Un curent — atunci cînd ei deschiseseră uşa — le împrăştiase pe covor.

— O scenă melodramatică, ar spune poate cineva mai „realist". Numai că uneori avem nevoie de asemenea scene melodramatice.

Se aşeză pe un scaun. Citi grăbit paginile. Apoi le înmînă solemn lui Barbu :

— Citeşte-le şi tu. E testamentul Eufrosinei.

— Crezi că e vorba de o moarte naturală ?

— Nu știu. Ți-am mai spus-o și altădată : doar autopsia oferă certitudini. Pînă atunci, indiferent de rezultatul autopsiei, nu pot să nu declar încă o dată că îi datorez mult Eufrosinei Pahome. Ai să vezi : ultimul ei gînd a fost să ne ajute, să aflăm ceva în plus, nu avea nici o importanță cît și ce, despre moarte. Ai să vezi „deviza" : „Să fim demni pînă la capăt." E o mare lecție de omenie. Și dacă în viață nu a avut mare noroc, deși un om ca ea știe să transforme orice înfrîngere în biruință, moartea ei — frumoasă, poate moartea pe care și-a dorit-o și, mai ales, și-a imaginat-o, a echilibrat balanța în așa fel încît noi să putem spune „da, Eufrosina Pahome a fost un om fericit." Mărturisesc că sînt îndrăgostit de această mînă de om care a avut curajul și puterea de a trăi frumos și demn, necruțînd pe nimeni, pentru că nu se cruța nici pe ea, fiind generoasă, pentru că așa trebuia să fie, fiind ironică, pentru că ironia nu înseamnă numai negare ; e și o victorie a spiritului asupra inerțiilor și stereotipiilor noastre.

Barbu citi și el „însemnările" Eufrosinei.

— Deși ne avertizează de la început că e vorba de vis, mărturisesc că m-a apucat la un moment dat spaima. Am închis pentru o clipă ochii și am avut senzația că mă voi prăbuși prin pardoseală.

Căutau cu înverșunare, în liniște, cu mișcări precise, experte.

— Avea totul pregătit, lăsat „la îndemînă". Și rochia neagră, și pantofii negri, și ciorapii, și floarea de lămîiță. Pînă și poza „de doliu". S-a pregătit bine pentru această ultimă călătorie.

— A fost o pedantă pînă în ultima clipă. Și-a dorit tot timpul să-i menajeze pe ceilalți. Și cînd te gîndești ce personalitate era !

— Uite ce am găsit. Două caiete cu „însemnări". Nu sînt simple caiete cu cheltuielile zilnice. Am impresia că sînt notații literare. Chiar așa și le intitulează. Poftim, ia-le.

Căpitanul Andrei se așeză în fotoliu de astă dată.

„Încă o surpriză. Cine și-ar fi putut imagina că Eufrosina scrie ?"

Primul caiet conţinea trei povestiri. Al doilea aforisme, celebre, unele traduse de Eufrosina, altele „culese" de prin almanahuri.

„De ce ?"

Într-adevăr : de ce ? Ce puteai să-i răspunzi ? Îi privi ochii (albaştri — odinioară îi găsise adînci, acum îi vedea opaci, strălucitori, dar inexpresivi) acoperiţi de un abur de spaimă. Era în acea stare de iritare în care găseşti replică la orice cuvînt, gest, gînd al adversarului. „Ne cunoaştem de atîta timp". „Nu e un argument. Sau poate că este, numai că e în favoarea mea ; ne ştim prea bine, îţi ştiu fiecare rotunjime a corpului, fiecare fir de păr, fiecare por. Parcă te-aş fi privit printr-o lupă. Nu-mi mai spui nimic". „Ne-am obişnuit unul cu celălalt." „Exact : precizie, intrare în ritm, mecanică simplă, pîrghie, scripete, plan înclinat". „Ce pot face acum pentru tine ?" „Nimic. Nu poţi face nimic nici pentru tine." „Am fi putut avea un copil." „Ar fi fost inutil... acum." „N-am crezut niciodată în cuvinte, totuşi te blestem. N-o cunosc, bănuiesc că e foarte tînără, frumoasă. Nu-ţi doresc decît s-o pierzi. Nu dintr-o dată. Încetul cu încetul. Cu fiecare cuvînt pe care i-l spui. S-o arzi cu privirea cum arde o flacără lumînarea." ...Aproape poetic : „Mulţumesc." „Te vei întoarce la mine. Numai că atunci va fi prea tîrziu. La revedere." „E nebună. Nu cred că urăşte ceva, pe cineva. N-are destulă putere pentru asta. A vrut totuşi să se descarce. A ameninţat, m-a ameninţat, a ameninţat-o. Am uitat că peste o oră trebuie să vină..."

„Uf, ce cald e la tine. Pot să mă dezbrac ?" Bineînţeles". „Ştii, am observat o lucire ciudată în ochii tăi. Ai vreun gînd pentru seara asta ? Sînt veselă, mulţumită, dacă nu mi-ar fi puţin teamă aş spune chiar fericită. Nu înţeleg însă de ce eşti atît de morocănos ? N-ai vrut să vin ? Doar tu m-ai chemat. Dacă vrei pot să plec. Vin mîine seară sau... cînd spui tu." „Nu, nu despre asta e vorba." „Atunci despre ce... ? Ai o surpriză pentru mine ? Cum îţi strălucesc ochii : Ai chef de joacă. Mi-ai cumpărat ceva... ? Ce ? Hai, spune-mi... nu mă mai fierbe atîta."

Se hotărî : „Nu, nu e ce crezi. Mi-e teamă să nu te pierd". „Ești gelos ? Nu mai spune : ești chiar gelos ? Cu adevărat gelos ? Asta înseamnă... asta înseamnă că mă iubești cu adevărat ?" „Ascultă-mă, ascultă-mă cu atenție, fără să mă întrerupi, fără explicații inutile, colaterale. Cineva m-a blestemat... sau... te-a blestemat... Nu mai știu eu ce să cred". „Cum, crezi în povești din astea cu blesteme, cu deochi ? ! Și cine ne-a blestemat : o fantomă, spiritul casei, vreun spiriduș, vreun vîrcolac ?" „Stai așa și nu mai rîde : o f... o ființă cît se poate de reală." „N-are valoare : oamenii vii n-au nici o putere. Vrăjile le fac spiritele." „Vrei să fii serioasă și să mă asculți ?" „Dacă-mi spui ceva amuzant sunt numai ochi și urechi." „Am avut o... legătură... cu o femeie de-o vîrstă cu mine. A rămas văduvă după cîteva luni de la nuntă..." „Și-a blestemat și soțul, nu ?" „Mi-ai promis că mă asculți fără să mă întrerupi. „Bine, bine, tac. Numai să fie ceva interesant, ceva palpitant." „A fost una din acele legături, foarte puține la număr, care depășesc, prin durată și intensitate, aventurile mai mult sau mai puțin necesare sau întîmplătoare. Ne-am înțeles perfect pînă... pînă destul de recent..." „Sper că nu sînt o «imixtiune». Dacă e așa, mă retrag." „Eram mulțumit. Legătura era discretă, fără probleme, ideală pentru un om atît de comod și dificil ca mine. N-am avut norocul să avem copii... Din cauza ei, dar n-are nici o importanță asta. Cred că am iubit-o... o vreme cel puțin. Într-o zi mi-a spus privind ciudat spre mine, piezișă, amuzată și amuzantă : „De fapt mă înșeli... și te înșel." „Cum vine asta ?" „Am citit undeva că organismul uman își reînnoiește celulele, toate celulele, o dată la șapte ani. Asta înseamnă că iubesc un cu totul alt om decît cel pe care l-am cunoscut acum... douăzeci de ani. Mai exact, tu ești al treilea bărbat din tine pe care îl iubesc, căruia îi sînt amantă, după cum și eu sînt a treia femeie cu care mă înșeli, iubindu-mă totuși pe mine. Nu e ciudată această aritmetică, teribilă și atît de adevărată și de simplă ?" A rîs. Eu nu. Pentru că abia atunci am privit-o cu adevărat, cu curiozitatea cu care privești o amantă care ți se dă, toată, goală, pentru prima dată. Am simțit-o străină, străină cu adevărat. Cine era femeia de lîngă mine, care-mi vorbea cu atîta familiaritate ? Ce drepturi avea

asupra mea ? Era o femeie străină care intrase brutal în viața mea, înlocuind o femeie (poate două) pe care le-am iubit cu adevărat. O cunoșteam perfect, nimic nu-mi era străin din ce-i aparținea : trupul, sufletul, reacțiile, gîndurile, vocea, cuvintele. Și tocmai această familiaritate mă înspăimînta și mă dezgusta. Femeia asta era mult mai bătrînă, sînii își pierduseră elasticitatea, pîntecul se bombase primejdios, șoldurile i se lățiseră, carnea își pierduse transparența aceea albăstrie de porțelan fin, vocea i se alterase, părul își pierduse strălucirea și culoarea aceea de castană proaspătă. Riduri adînci îi brăzdau gîtul, se adunaseră la coada ochiului, buzele se strînseseră într-un bot de maimuță... Nu, hotărît lucru, nu mai aveam nimic comun cu această femeie, nu avusesem niciodată nimic. O legătură cu ea îmi apărea acum cu adevărat o aventură. De care nu mai aveam nevoie... Așa că am hotărît să bat în retragere cît mai era timp. Nu știu dacă era o lașitate din partea mea, dacă era moral sau nu ceea ce făceam, moralitatea nu mai avea în acest caz nici o importanță. Și ea a simțit ceva, m-a privit cu spaimă și mi-a spus : „Sînt o proastă. Iartă-mă... Nu trebuia..." M-a îmbrățișat. Mărturisesc că mi-a fost jenă s-o refuz. Dar participarea mea nu era cu adevărat un răspuns...

...Astăzi am văzut-o pentru ultima oară... sper... Ea m-a blestemat. Și-a dat seama că exiști, că însemni pentru mine ceva important, esențial, adevărat. N-a avut puterea să se retragă în mod demn... Dar ce e cu tine ? Mi se pare că ești... mult mai mică decît de obicei." „Vrei să mă înspăimînți... mărturisesc că ai reușit pînă acum... oricum eu nu sînt nimic." „Nu, îți jur că e adevărat... ești din ce în ce mai mică..." „Nu mă mai privi atît de sălbatic... mă... mă intimidezi,.. ai niște ochi formidabili, hipnotici, au o strălucire metalică, sau așa ceva..." „Bine, dar în curînd va trebui să te iau de mînă și să te duc la grădiniță... nu se poate... ce se întîmplă cu tine ?" „Nu știu, eu nu-mi dau seama... cred că ai o halucinație... ai să-ți revii." „Nu, din păcate nu e vorba de așa ceva... iată, ai ajuns într-adevăr cît o lumînare. Te-aș putea lua cu o singură mînă și să te pun într-un sfeșnic... și fața îți strălucește tot mai puternic, ca o flacără... abia te mai pot privi..." Seara se lăsase de mult... aprinse cu degete tre-

murătoare o lumînare... încercă să privească flacăra... abia atunci i se făcu cu adevărat frică. Privi neputincios în jur. Alb, credincios, șarpele de casă, telefonul, dormea încolăcit. Formă un număr : „Sanda ?“ „Da, dragul meu...“ „Am avut un vis... un coșmar... o halucinație în plină zi... Deși e cam tîrziu... ai putea veni pînă la mine ?“ „Da, imediat.“ Într-adevăr veni foarte repede, de parcă ar fi așteptat, gata îmbrăcată, telefonul. „Știi, mi s-a întîmplat ceva extraordinar...“

Sanda zîmbi : „Nu-mi spune nimic... nu vreau să te contrazic...“

Fu o noapte cumplită : pînă și aerul urzica, pielea lui se acoperi cu zeci de bășici. Rosti greu : „Arde aerul...“

Sanda îl privi cu milă : „Nu aerul arde. Eu ard. Știi, am vrut să fiu cinstită cu mine. Așa că m-am blestemat și pe mine : fiecare cuvînt pe care mi-l spui, fiecare privire de-a ta ațintită asupră-mi să mă pietrifice, să mă ardă... Pînă mîine nu voi fi decît o mînă de cenușă cu o consistență neobișnuită. Acum lasă-mă să ard. Mîine voi fi statuie.“

Nu-și vorbiră prea multe. Jumătăți de vorbe, jurăminte întrerupte de sărutări, „o noapte de nuntă“ cum spunea ea. Spre zori el adormi mulțumit și învins.

Fu trezit de rateurile unui camion. Oprise foarte aproape de fereastra lui. Patru muncitori coborau cu frînghii, cu multă precauție, o statuie învelită într-o pînză aspră.

Întrebă înspăimîntat :

— Ce faceți cu statuia ?

Muncitorii îl priviră nedumeriți :

— Cum ce facem ? O punem aici în părculeț. Știți... s-a organizat un concurs. E una din lucrările premiate...

— Abia în ultimul moment s-au hotărît pentru asta. Îi spune „Maternitate“. Vroiau să pună aici un bărbos călare... S-au gîndit că poate copiii... sînt cam neastîmpărați... ce să le faci...

Se întoarse brusc. Sanda plecase, desigur. Era aproape nouă. E drept că lucra după-amiaza, dar trebuia să treacă oricum și pe acasă. Se întoarse spre muncitori :

— Și cînd va fi dezvelită ?

— Zilele astea. Dar de ce vă interesează ?

— Așa...

Se retrase. Nu-l părăsea un gînd. Formă un număr de telefon. Telefonul ei...

Îi răspunse o voce tînără, caldă :

— Alo, aici grădinița de copii... numărul... Cu cine doriți ?

Lăsă ușor, fără vreun cuvînt, receptorul în furcă. Alături, sfeșnicul își consumase, probabil încă de aseară, în întregime, o lumînare albă și subțire."

A doua povestire se intitula „Cecitate" :

„O țigară."

Asistenta o avea deja pregătită. Mi-o strecură (ăsta era cuvîntul) printre buze... În glasul ei nu era nici o urmă de emoție. După operație, fumam întotdeauna. Nu mult, o jumătate de țigară. Cu mîinile ridicate. Ca și cum aș fi vrut ca mănușile dezinfectate și ude să se usuce mai repede. Numai că acum erau pline de sînge. Lăsam țigara să se stingă. O sugrumam mușcînd-o cu buzele, dacă se încăpățîna să ardă mai departe. Nu vroiam mai mult : atît, cîteva fumuri. O jumătate de țigară. Apoi brusc, trezit dintr-un gînd, îmi scoteam cu gesturi energice mănușile. Mă spălam îndelung. Și asta făcea parte din ritual. Îmi priveam fața în oglindă. De fiecare dată mă găseam străin. Credeam despre mine că am un chip destins, o expresie neutră, dacă nu binevoitoare. Cînd mă priveam în oglindă, nu mă recunoșteam : un chip sever, cu ochi metalici, de culoarea fontei proaspăt ruptă, cu părul de la tîmple sîrmos și cenușiu, de oțel. Bărbia era mai energică, buzele mai subțiri.

M-am așezat în fotoliu. Catifeaua verde mă primi imediat, cedînd atît cît să mă simt bine. „Nu mîinile chirurgilor obosesc, ci picioarele" — îmi spusese un mare chirurg, profesorul meu de acum două decenii. „Și ochii" — aș putea adăuga eu acum.

M-am gîndit la episodul de azi-dimineață. La blonda superbă, cu părul lung, pieptănat cu grijă, împărțit printr-o cărare pe mijloc. „Părul e stindardul frumuseții femeilor". Cine a spus asta ? Vreun poet, probabil.

Am închis pentru cîteva clipe ochii. Mi-am strîns cu două degete, puternic, rădăcina nasului. Am revăzut

scena : cu o mişcare întîi ezitantă, m-a căutat cu mîna stîngă, răşchiratâ. Parcă ar fi vrut să mă oprească. Mi-a întîlnit trupul, apoi mîna dreaptă. Apoi, fulgerător, cu dreapta mi-a strecurat în palma uşor îndoită banii. Cîţi ? Cîteva sute, probabil. În aceeaşi fracţiune de secundă, ţinîndu-mi dreapta în mîinile ei (fine, albe, cu degete neobişnuit de lungi şi puternice) s-a aplecat şi mi-a sărutat mîna. A murmurat ceva, ce aducea cu o mulţumire. Am mîngîiat-o cu stînga. „Măi, fată, măi, nu trebuie. Nu sînt popă. Numai la popă..." Aş fi continuat aşa, stereotipiile astea mimînd... mimînd ce ?, dar ea şi-a ridicat fruntea şi ochii spre mine. Ochii ei m-au fulgerat dureros. Păreau ochii unei statui. Fără vreun defect vizibil. Dar goi. Lumina nu pătrundea, nu ieşea din ei. Am văzut mii de ochi, niciodată însă ceva asemănător. „N-am greşit, domnule doctor. Un popă nu poate face nimic. E şi el un om acolo... Pe cînd dumneavoastră..." Am vrut să protestez, dar mi-am dat seama că aştepta altceva de la mine. „Bine, bine, uite îţi promit că voi face tot ce e omeneşte posibil să te ajut."

Aş fi preferat doar o strîngere de mînă, o voce caldă, mulţumindu-mi pentru efort şi pentru suflet. Scene ca aceea cu bolnava erau extrem de rare. Gestul ei m-a surprins numai pe jumătate. Îl aşteptam totuşi. Nu ştiu dacă de la ea, dar îl aşteptam. Acum eram obosit, dar senin. Ceva mă intriga : acceptasem umilinţa ei ? De ce ? Din orgoliu ? Din curiozitate ? Din blazare ? Din neatenţie ?

Sora de cabinet mă aştepta, răbdătoare :

— Sînteţi obosit, domnule doctor. A fost o operaţie grea. A reuşit minunat... Ultimul cuvînt îl spusese afectat, silabisindu-l aproape.

— Gata, pentru astăzi ajunge. Şi mîine e o zi.

Mi-am lăsat maşina în parcare ; am luat-o pe jos. Nu stăteam de altfel foarte departe de spital. Ceva mai mult de un sfert de oră de mers pe jos. Mă cunoşteau mulţi oameni, mă salutau respectuos, în tăcere. Foarte rar cîte un „să trăiţi, domnule doctor." Mă salutau şi copiii care evident nu ştiau cine sînt, dar răspundeau imboldurilor energice din spate ale părinţilor şi cuvintelor şoptite răstit la ureche : „Vezi..." Acum îmi părea rău că nu îmi luasem maşina. Aş fi vrut să am cîteva momente

de liniște, să mă gîndesc, la ce oare ?, cu mașina aș fi ajuns în zece minute la locul cu sălcii, locul meu preferat de plimbare. Crezusem că mă pot plimba în drum spre casă : mă înșelasem.

În două săptămîni se pot întîmpla multe. Se întîmplaseră multe. În primul rînd operația blondei : reușise perfect. Cînd m-a văzut pentru prima oară, a șoptit ca într-o rugăciune : „Sînteți așa cum v-am visat mereu." „Cum adică ?" „Un sfînt." Din nou aceeași senzație ciudată : că știusem dinainte ce avea să-mi spună, că așteptam să-mi spună cuvintele acelea ; că am primit acele cuvinte cu emoție, cu nerăbdare și cu infinită plăcere.

În două săptămîni se întîmplaseră multe : se schimbaseră multe. Bolnavii erau parcă mai numeroși ca altădată ; mai sfioși. „Poate că sînt mai mulți veniți de la țară. Acolo a mai rămas încă respectul pentru..." Nu era asta. Fișele de observație, fișele bolnavilor îmi contraziceau gîndul acesta. Atunci ? Ce se întîmplase de fapt ? Au văzut în mine ceva ce eu nu pot vedea, au simțit ceva ce eu nu pot simți ? Primeam tot mai puțini bani. Nu mă îngrijora asta. Bani aveam, am mai spus-o, destui. Acum oamenii mă așteptau cu un sentiment de evlavie. Cum mă auzeau pe coridor, săreau pe mine, îmi sărutau mîinile, îmi îmbrățișau picioarele. Eu protestam de formă : „Lasă, lasă, nu trebuie. Te voi ajuta... Să sperăm că totul va fi bine pînă la urmă..." Îmi plăceau momentele acelea, le prelungeam ; nu mi se păreau penibile ; dimpotrivă, le consideram firești. Tot atunci mi s-a întîmplat un lucru pe care nu l-aș fi crezut posibil cu nici o lună în urmă. Se prezentase la mine un tînăr. Avusese un accident. Din vina lui, desigur. Cazul lui nu era deloc complicat. Tocmai asta m-a nemulțumit. Era prea simplu, era sub demnitatea mea, mi se părea că sînt asemeni unui chirurg, faimos, de chirurgie plastică, pus să taie bătăturile cuiva. „Vino la mine peste trei zile. Abia atunci te pot opera." Tînărul m-a privit uimit la început, apoi a înghițit în sec, dar n-a zis nimic. L-am operat și operația a reușit. Numai că a durat două ore și jumătate în loc de zece minute. Ce se întîmpla cu mine ? Nu-mi mai plăceau deloc cazurile simple. Le consideram cazurile celorlalți. „Asta

ar putea opera și...'" și rosteam numele unui coleg mult mai tînăr, aflat la începutul carierei.

Făceam un pariu cu mine : „În cazul ăsta nu am decît cincizeci la sută șanse de reușită. Îmi convine foarte mult." Operam și operația îmi reușea întotdeauna. Acceptam acum și ceea ce refuzau (din cauza riscului sau din alte motive) colegii mei, alți medici din țară. Aveam o mînă sigură, un ochi necruțător ; aveam metodă, aveam o echipă ireproșabilă. Toți vedeau eforturile mele ; le apreciau ; îmi apreciau puterea de muncă ; energia ; competența și performanța. Nu aveau de unde să știe că multe din cazurile complicate ajunse pe masa de operație erau complicate din cauza mea. Mă interesa gloria ? Poate ; dar o anume glorie ; nu cea venită firesc, încet, urmare a unor studii publicate prin revistele de specialitate sau a unor participări (și comunicări) la sesiuni științifice naționale sau internaționale. Nu ; mă interesa gloria obținută mult mai simplu, direct ; numele meu rostit pe toate buzele ; veneratia cu care era rostit numele meu de către pacienți ; tăcerea care se instaura imediat ce apăream undeva. Această tăcere era dovada cea mai sigură a gloriei.

Așezat în fotoliu, rememoram momentele zilei. Din nou un succes. Mă felicitase întreaga echipă : „Domnule doctor, astăzi ați realizat o adevărată capodoperă. Și asta în doar... exact... douăzeci și trei de minute. Ați fost formidabil !"

Îi spusesem asistentei că voi pleca la o ședință. Să nu mă mai aștepte nimeni ; îmi luasem chiar rămas bun de la ea. Nu aveam nici o ședință ; mă simțeam încă obosit. Nu vroiam să știe nimeni asta. Eram foarte obosit. Cîteva clipe, pe ochi mi se așternuse o pînză alburie. Ca și cum aș fi privit printr-o lentilă dereglată. M-am așezat din nou în fotoliul verde. Am ațipit. Nu mult, probabil vreo zece minute. Poate ceva mai mult.

M-a trezit glasul asistentei. Neobișnuit de aspru, tăios, hotărît, important. În primele momente n-am realizat despre ce era vorba. Vorbea dincolo ; între cabinet și biroul unde îmi primeam pacienții era o ușă cu un glasvand lăptos și la început mi s-a părut că se ceartă sau ceartă pe cineva. Mi-am încordat auzul :

„...V-am adunat aici, pentru că veţi fi viitorii pacienţi ai domnului doctor. Domnul doctor nu vrea bani — şi asta o ştiţi prea bine, domnul doctor vrea recunoştinţa voastră. Nu cu bani îl veţi îndupleca, ci sărutîndu-i zilnic mîinile, rugîndu-l, mulţumindu-i pentru tot ce va face pentru voi. Domnul doctor nu trebuie să ştie nimic din ce vă spun eu acum. Să-i căderi în genunchi, să-l implorați ; numai atunci vă va asculta. Şi acum să facem o repetiţie. Voi trece printre voi. Mă veţi considera domnul doctor."

Am auzit mişcări agitate, de parcă fiecare s-ar fi grăbit să obţină un loc cît mai favorabil. M-am ridicat şi eu în picioare. Am deschis cu multă băgare de seamă uşa.

Bolnavii se aruncau la picioarele asistenţei cu o fervoare de-a dreptul religioasă

„Binefăcătorule ! Să-ţi dea bunul Dumnezeu zile luminoase şi putere..."

„Domnule doctor ! Vă rog nu ne părăsiţi. Sînteţi ultima noastră nădejde."

Alţi bolnavi se rugau în tăcere, îi sărutau mîinile.

„E bine, conchise asistenta. Adică... destul de bine... nu trebuie să exageraţi. Domnul doctor este suspicios ; nu trebuie să ştie nimic. Acum am repetat cu toţii, din lipsă de timp. Nu uitaţi însă : nu trebuie să daţi cu toţii năvală. Pe rînd ; domnul doctor vă va asculta pe toţi. Şi vă va vindeca pe toţi."

Spuse astea şi îşi ridică spre mine privirea. Era senină, fără vreo umbră de spaimă pe chip.

M-am clătinat probabil. În faţă vedeam doar sticla lăptoasă, aproape mată, a glasvandului.

Asistenta păşi graţios printre trupurile încovoiate, îndreptîndu-se spre mine :

— Vă e rău, domnule doctor ?

În glasul ei nu era nici o urmă de emoţie.

A treia povestire îl intrigă şi îl incită cel mai mult. Eufrosina îi dăduse un titlu, incitant pentru orice şahist : „Şah etern".

Cel care intrase în sala de concurs, puţin după ce acesta începuse, nu părea să fie un spectator obişnuit, cuminte, gata să-şi noteze poziţia din diagrama de pe uriaşa tablă de şah instalată chiar la intrare şi apoi să asculte docil explicaţiile comentatorului, mai mult sau mai puţin improvizat, mai mult sau mai puţin competent. Hotărîrea cu care cerceta mesele de concurs, ca şi dorinţa vie, febrilă, ce i se citea pe faţă, aceea de a juca efectiv o partidă, te-ar fi îndemnat să crezi că e fie un concurent întîrziat, fie un „împătimit" al acestui sport. După ce ezită cîteva momente, unul din organizatori se apropie de el : „Înţeleg că nu vă mulţumiţi cu rolul de simplu spectator. Din păcate concursul nostru a început acum cîteva minute. V-aş servi ca partener într-o partidă de «consolare», la această masă de joc rămasă liberă. Asta dacă într-adevăr vreţi să jucaţi..." Puţin surprins de abordarea directă, necunoscutul îl privi totuşi cu simpatie pe „ofertant" : „Mulţumesc foarte mult. Îmi place într-adevăr mult şahul. Din păcate n-am mai jucat «la masă» de doi ani. Nu e o scuză pentru o eventuală înfrîngere. Pur şi simplu acum doi ani am luat hotărîrea (foarte grea pentru mine, recunosc) să nu mai pun mîna pe vreo piesă de şah". După o clipă de tăcere : „Dacă aţi fi în locul meu m-aţi înţelege .." Organizatorul îl privi de astă dată sever : „Nu cred că există un motiv suficient de serios pentru o hotărîre atît de aspră. O partidă pierdută, un pariu sau..." „Nu e vorba de aşa ceva. E vorba de ceva mai grav..." Ultimele cuvinte le spusese cu voce tare. Remarcă faptul că acum atît el, cît şi ipoteticul său adversar erau înconjuraţi de un grup destul de numeros de curioşi. Vru să-şi facă loc prin mulţime, dar adversarul contraatacă :„Şahul e un sport nobil. N-a produs niciodată drame. Regulile sale sînt nobile şi... inofensive. Aşa că nu văd..." „M-aţi provocat. Am să vă arăt că lucrurile nu stau, din pacate, chiar aşa. Dar pentru asta am nevoie de un martor. Nu de doi ca în justiţie ; de unul singur. Esenţial însă. Pentru voi (aruncă o privire rapidă, circulară, celorlalţi), martorul ar reprezenta Autoritatea, Sigiliul care întăreşte vorbele (şi faptele) mele. Ori de cîte ori logica e încălcată, verosimilul pus în paranteză, prezenţa Martorului reabilitează

totul. La fel acum. Acceptîndu-l totuşi, prin absenţa sa, printre voi, pot povesti următoarele :

Îmi place şahul, poate şi pentru că este jocul (sau sportul) care convine cel mai mult structurii mele intime. Conţine hazard, dar nu e hazardul însuşi, ca zarul din jocul de table ; cere precizie, dar o şi elimină, tocmai din cauza infinitelor sale variante ; mimează egalitatea perfectă (sau aproape) ; fiecare jucător e stăpîn pe obiectele sale (în alte sporturi avem un singur obiect : minge, puc, disputat de două echipe sau de doi jucători) ; e un joc individual şi în acelaşi timp un joc colectiv (piesele alcătuiesc o echipă ; se susţin între ele, se suplinesc, se completează reciproc). Ar fi multe de spus, dar nu vreau să vă obosesc cu o pledoarie necesară de fapt pentru cunoaşterea şahului. Oricum, îi dedicasem destule ore din viaţa mea ; aşa încît, găsind în prietenul, adversarul (şi veţi vedea mai departe de ce), martorul meu, un jucător egal mie, nu-mi puteam dori mai mult într-o seară decît cele două partide de şah. Intraserăm în acea seară în jocul de mijloc şi urmam la mutare. Radioul era deschis, nu ne deranja, se transmiteau ştiri externe. Am capturat un pion al adversarului. Aproape concomitent am auzit la radio ştirea, lipsită de valoare (din păcate !) prin repetiţie : „Un soldat britanic a fost ucis în Ulster". Mărturisesc că atunci n-am făcut nici o legătură cu... Partida a continuat, adversarul meu a schimbat un cal pe un nebun. Am avut atunci prima revelaţie : anticipasem o „corespondenţă univocă" ; într-adevăr, la radio se comunicau următoarele : „La Pardubice, în urma cursei cu obstacole, un cal a trebuit să fie ucis întrucît îşi fracturase..." Peste cîteva clipe, după o interferenţă a unui post străin, vocea crainicului : „Drogul continuă să facă ravagii în SUA. Un ofiţer din armata de uscat a SUA s-a sinucis în urma unei crize..." Partida a continuat, mergeam spre o remiză clară, am evitat totuşi un schimb de turnuri (mizînd pe un avantaj poziţional). Urmară, bineînţeles, ştirile aproape aşteptate acum : „Primarul oraşului X (oraş înfrăţit cu...) a făcut o vizită de prietenie în... S-au subliniat cu acest prilej bunele relaţii existente între poporul... şi poporul..., între cetăţenii celor două oraşe..." N-am mai rezistat şi i-am comunicat prietenului meu „impresiile". A

căzut pe gînduri : „S-ar putea să fie o simplă coincidență. Tu ai făcut legături, care, în realitate, s-ar putea să nu existe. Ni se întîmplă de multe ori să forțăm o interpretare a faptelor, tocmai pentru a „împăca" o „viziune" asupra unor fenomene cu realitatea însăși. Tehnica e veche și speculată conștient de toți cei care au un interes în a o face. Oricum, e destul de ciudat ce-mi spui. Nu avem decît să verificăm afirmația. Propun de aceea să întrerupem partida pînă la următorul radiojurnal." Am așteptat cu nerăbdare să se scurgă ora. Urmau (în partidă) manevre spectaculoase : adversarul meu urma să facă rocada mare, iar eu să risc un sacrificiu spectaculos de damă, urmat de pierderea de către adversar a unui turn, a unui cal și a doi pioni (într-o perspectivă ceva mai îndepărtată). Partida continuă exact așa cum anticipasem. Și acum știrile : „Anglia a hotărît să-și retragă ultimele trupe din... pînă la finele anului... X — regina neîncoronată a filmului mut din anii... a decedat azi-dimineață la un spital din... Cutremur de pămînt în Algeria. Orașul El-... a fost distrus în proporție de 80 la sută... O nouă „sinucidere" colectivă. Pe plajele coastei... treizeci și patru de cașaloți au eșuat ieri seara. Biologii încearcă să descifreze taina acestor „sinucideri" în masă... Un soldat și trei civili au fost uciși în urma exploziei unei bombe artizanale plasate într-un automobil din... Atentatul n-a fost revendicat de nici o organizație teroristă, dar se presupune că ar fi opera..." „Ei, ce spui ?" „Încă nu m-am convins cu adevărat că ar fi vorba de ceva extraordinar." „Șah și mat" — am anunțat triumfător. Aproape în aceeași clipă am auzit vocea crainicului : „Lovitură de stat în... Trupe ale... au preluat puterea..." Am privit tabla de șah. Matul îl dădusem cu un nebun... Ne-am aprins țigările. „Să stăm liniștiți de vorbă ; fii mai clar... despre ce e vorba ? Pretinzi ceva, de fapt ?" „Pretind că între fiecare piesă pierdută sau cîștigată, cum vrei s-o iei, și un eveniment politic e o anumită legătură. Am senzația că fiecare piesă capturată are un ecou asupra unui fenomen politic, social sau biologic din lume. După cum ai văzut, dacă îți iau (sau pierd) un cal, aflu o veste despre animale. Dacă pierd un pion, un soldat sau un civil e ucis undeva. Pierd un turn — o localitate e inundată, un cutremur distruge un

oraș, un turn istoric e mistuit de un incendiu. Pierd dama moare o actriță, o cîntăreață, o regină. Și așa mai departe. Nu poți să-mi spui că există șasc-șapte coincidențe la rînd" „Și dacă ar fi invers ? Dacă printr-un proces telepatic, un anumit eveniment politic petrecut undeva în lume și preluat și comentat de agențiile de presă îți influențează o anumită mișcare ? Sau și mai simplu : corespondența e biunivocă". „La asta nu m-am gîndit totuși cred că prima dintre posibilități e cea reală. Printr-o simplă intuiție". Prietenul se despărți de mine, amenințîndu-mă cu degetul : „Să nu te grăbești cu concluziile. Și ipoteza e încă nebuloasă". Avea dreptate, desigur, dar rămas singur am căutat să-mi ordonez gîndurile : așadar e clar (cel puțin așa mi se pare) că între mutările din partidele noastre de șah și evenimentele comentate în radiojurnal există o legătură. Prima întrebare : oare nu există legătură și între mutările din alte partide și alte evenimente ? De pildă, o partidă, jucată de doi argentinieni și evenimentele comentate de radiodifuziunea argentiniană ? A doua întrebare : nu era totul un joc al numerelor mari, așa încît legătura pe care eu o stabilisem să nu existe în fapt ? Nu cumva exista o relație reală, biunivocă, între două mulțimi cu același număr de elemente (șase) — la șah :pion, nebun, cal, turn, damă, rege și natura știrilor — asasinate, lovituri de stat, deplasări de trupe, comentarii asupra unor evenimente deosebite : cutremure, inundații, incendii, cicloane etc., dar interpretarea acestei relații era pur și simplu fantezistă ? Dar atunci ordinea ? De ce atunci cînd cîștigam un cal trebuia cu necesitate să urmeze o știre privitoare la animalele Terrei ? Prietenul meu avea dreptate : nu puteam trage (deocamdată cel puțin) nici un fel de concluzii. Pentru simplul fapt că ipoteza avea prea multe necunoscute. Partida din seara următoare a început într-o stare de nervozitate, deși amîndoi încercam să zîmbim. Am pierdut un pion. A urmat, normal, știrea : „Un avion de tip... s-a prăbușit în apropiere de... Aviatorul nu s-a putut salva." Mi-am recucerit pionul : „Tragic accident în circuitul piloților de formula I de la... Mașina pilotată de... a părăsit pista de concurs și a luat foc. Pilotul, transportat de urgență la spital, a decedat după cîteva ore de la..." „Să

ne oprim, am spus. Am impresia că particip .(dacă nu chiar îl comit) la un asasinat". Chipul prietenului meu se lungi: „Aproape că m-ai convins. Dar cui să spui toate acestea ? Şi la ce-ar folosi ? Oricum, nu putem controla fenomenele care se produc : le putem provoca sau influenţa ; nu le putem şi controla însă..." „Să încercăm să fim calmi ; să analizăm lucid situaţia ; ne-am convins de un lucru, că nu e vorba de întîmplare. Cunoaştem cauza, nu şi efectul (mai exact, efectele). Cunoaştem foarte vag domeniul. Ce-ar fi dacă am evita schimbul de piese ;orice evitare ar da probabil un eveniment favorabil umanităţii". Am început atunci o partidă ciudată : evitam orice schimb, evitam şi matul. Partida îşi pierduse orice interes sportiv, în schimb veştile bune ne inundau acum. „Tigrul bengalez nu mai e în pericol. Ultimul recensămînt indică un număr liniştitor de asemenea uriaşe feline..." (nu luasem un cal lăsat „în priză".) „Schimb de prizonieri la graniţa..." (nu luasem în „en passant"). „Academia regală din Stockholm anunţă decernarea Premiului Nobel pentru pace cunoscutului..." (adversarul meu nu „văzuse" matul). Ajunseserăm într-o situaţie de „şah etern". Ce-ar fi să... (gîndul a fost comun). Urmă, bineînţeles, replica „Tratativele de la Geneva în problema dezarmării continuă..." Ultima ştire ne destinse. „Astăzi renunţăm la şah. Continuăm mîine. Îţi propun să jucăm între ştiri." „Şi dacă mutările efectuate deja influenţează evenimentele ce vor urma ?" Rîserăm amîndoi... „Nu se poate. Să ajungem la... E drept că o şansă sau o neşansă continuă obligă la superstiţie, da... nici chiar aşa. Oricum, verificăm ipoteza asta mîine." Prietenul reveni a doua seară mai tîrziu ca de obicei. „Sînt matematician. Ştii că îmi plac lucrurile clare, pozitive sau «pozitiviste» cum le spui tu. După mine problema are mai multe soluţii, valabile toate. Pentru prima ar trebui să facem puţină protoistorie a şahului : şahul e un mit. Mitul luptei, al înfruntării directe, dintre doi adversari cu forţe egale, două armate. E vorba de ostaşi în carne şi oase, de cetăţi sau tabere adevărate , de elefanţi sau de cai, de nebuni sau ofiţeri, de regi şi de regine. Jocul de şah este un simbol al realităţilor de atunci (şi de acum, de ce nu ?) Orice simbol este o eufemizare a unui mit, în cazul nostru, al luptei. Ca atare nu trebuie să ne

mire vagile ecouri ale vieții care ajung pînă la noi. Corespondența e perfectă, pentru că trece prin același proces de esențializare ; nu epuizăm toate variantele, ci o alegem pe cea mai bună, mai importantă. La fel și cu știrile : nu ne sînt date toate știrile, ci numai cele mai importante. Ceea ce trebuie să ne mire este îndepărtarea noastră de real, de concret, de realitate ; nu mai vedem în șah decît scheme de gîndire, traiectorii. Simbolul nu e o chintesență a gîndirii, a experienței, ci o degradare a gîndirii, o opțiune relativă a unei experiențe ; lucrăm cu nuanțe, dar am pierdut culoarea ; iubim adjectivele, dar am ucis din cauza lor substantivele". Afirmațiile matematicianului mă tulburaseră puțin, așa că am încercat, reacție tipică de timid, să contraatac. „Te-ai exprimat cu o precizie aproape... eseistică !" „A doua soluție. A doua soluție se referă la o realitate : gîndim binar.Da-Nu. Toată gîndirea omenirii începe de aici. Ca atare, limbajul fiind tot gîndire exprimată va fi tot afirmativ sau negativ. Din aproape în aproape, urmînd aceeași schemă ajungi la același rezultat. Există apoi și o altă realitate : adevărat că gîndim binar (dialectica începe în doi), dar nu gîndim un singur gînd, ci mai multe, paralele, dintre care doar unul e principal. Restul rămîn în subconștient, reziduuri neprelucrate. E suficient însă ca un eveniment sau obiect să «evoce» un gînd secundar, pentru ca acesta să devină brusc principal. De exemplu : urmezi la mutare ; gîndul principal este să deplasezi, să spunem, calul de la b. 4 la 2. În același timp gîndești : joc cu albele, trebuie să cîștig calul meu e alb, calul meu sare, calul, calul meu sare în formă de L, calul meu e de lemn, etc., etc., evident gînduri secundare. E suficient să asculți un anunț, o știre (din n posibile) de exemplu : «La grădina zoologică din Beijing au fost aduși doi urși albi» sau «Meșterul lituanian X e renumit pentru miniaturile sale realizate, cu multă măiestrie, din lemn. El a realizat numeroase lucrări precum păsări, case, fiare, personaje din basme etc., etc.", pentru ca tu să faci legăturile cal-animal-urs-animal sau cal-lemn-fiară. Sau cal-sare-cal-zboară (din basm). În acest fel, din cauza analogiei (lumea e o analogie), orice știre are cel puțin un element comun, secundar, desigur, dar care pentru sim-

plul motiv că e dublu devine principal". Demonstrația, convingătoare (cel puțin la primă... audiție), mă obosise însă. Totuși curiozitatea mă făcu să-l întreb : „Și o a treia soluție ?" Acum matematicianul zîmbi : „Îți voi explica «matematic». Consideră problema noastră ca avînd trei soluții, două reale și una ireală, adică neaparținînd lumii acesteia". „Dar mai bine să jucăm o partidă". Am închis radioul. Prietenul meu juca inexplicabil de neglijent așa încît după nici douăzeci de mutări aveam un avantaj pe care îl puteam considera decisiv. Într-adevăr, după încă alte opt mutări, anunțai sec : „Mat". Prietenul meu tresări, încercă să se ridice, dar se prăbuși pe covor. M-am repezit la el. Se învinețise imediat. Încercă să spună ceva. Bolborosi două-trei cuvinte din care am înțeles doar două silabe, „Sa" și „Ta". I-am pus mîna pe frunte. Rece. Am dat imediat telefon la salvare. „Un infarct... sau... cam așa ceva... veniți repede..." Au venit foarte repede. Medicul clătină din cap : „Prea tîrziu. Cum s-a întîmplat ?" I-am povestit. „Ce credeți că are ?" „Doar autopsia oferă certitudini". Au plecat. Am privit, fără voia mea, tabla de șah : singura piesă răsturnată era regele negru. Mă cuprinsese o spaimă teribilă. Dar dacă nu ar fi fost mat ? Sau dacă radioul ar fi fost deschis ? Pînă spre dimineață mi-am pus zeci, sute de întrebări. Am luat o singură hotărîre : să nu mai pun mîna pe nici o piesă de șah. Pînă azi mi-am ținut promisiunea. Iată de ce, deși știu să joc șah, mă simt nevoit să refuz orice provocare. Autoritatea martorului absent mă împiedică să întreprind ceva. Nu urăsc șahul, nu-l cred nici acum un joc al diavolului, dar cred că are și alte legi decît acelea pe care le cunoaștem, cu toții, atît de bine". Am mai zăbovit în sala aceea vreo zece minute. Curios, în acest răstimp, la cele opt mese la care se juca nu s-a luat nici o piesă. Teamă ? Respect pentru emoția care mă încercase, reamintindu-mi acea întîmplare atît de dramatică ? Un moment de reculegere pentru prietenul meu mort ? Cine știe... Gîndim mai multe gînduri deodată. Și uneori nu știm nici să-l alegem pe cel mai important, esențial.

...Ajuns acasă am mai prins „telejurnalul". Am ascultat știrile. Traduse, îmi dădeau o variantă mai puțin uzitată din *Apărarea siciliană*. De fapt, ultima știre se referea

la o „vastă acțiune antimafia" întreprinsă de carabinieri. Chiar la Palermo.

Căpitanul termină lectura, își îndreptă coloana. Barbu îl privi curios, cu coada ochiului :

— Ei, ce sînt ? Însemnări zilnice ?

— Nu. Literatură pură. Nu sînt critic de meserie, dar cred că povestirile pot interesa pe oricine. Prima, cea fără titlu, și pe care eu aș intitula-o „Lumînarea", e o povestire stranie... A doua povestire „tratează" despre „viciul puterii".

— O scriere... autobiografică ?!?

Andrei zîmbi

— Într-un fel. Iar a treia e și mai ciudată și nu o pot lega (pentru a o înțelege, evident) decît de două elemente : pasiunea pentru acest joc al Eufrosinei și imposibilitatea ei fizică. Povestirea este o expansiune a spiritului uman asupra lucrurilor și întîmplărilor cotidiene ; o parabolă a existenței ; o fantastică „răsucire" a spiritului. Sînt și naivități pe ici pe colo, dar asta cred că interesează mai puțin. Repet, nu sînt critic literar.

— Oare Eufrosina juca șah cu avocatul Zissu ?

— Din cîte am înțeles, nu. În orice caz, chiar dacă au jucat cîndva, de ani buni nu mai jucaseră. Cred că era vorba aici de o dublă diplomație : Zissu e un jucător de prim rang. Eufrosina nu-i putea face față ; nici avocatul n-ar fi îndrăznit să joace mai slab pentru că Eufrosina ar fi sesizat imediat acest lucru și l-ar fi sancționat imediat pe „imprudent". Așa că Eufrosina asista doar la partidele avocatului.

— Înțeleg acum de ce i-ai devenit Eufrosinei atît de simpatic : nu mai erai o „victimă" sigură a avocatului, așa cum fuseseră predecesorii.

— S-ar putea. Oricum, îți mulțumesc pentru compliment. E prima dată cînd recunoști că sînt un bun jucător de șah. Să vedem însă ce surprize ne mai oferă Eufrosina. Văd o scrisoare veche. Te pricepi la timbre ?

— E o ironie ?

— Nu, o întrebare. Știu că ai o colecție frumoasă. Întrebarea mea viza însă timbrele clasice românești...

Barbu păli :

— Să nu-mi spui că e vorba de vreo piesă rară, că...

— Nu mă pricep foarte bine la timbre, dar cred că piesa asta e destul de rară.

Îi arătă plicul.

Barbu se apropie grăbit. Îi tremurau vizibil mîinile.

— Nu se poate. E... e o glumă. E primul cap de bour pe care-l văd...

— Viu și natural. Să fim serioși.

— O clipă. E valoarea de 81 de parale. Obliterarea corectă... timbrul e tăiat în pătrat. Da, nu mă înșel. E cel mai valoros timbru românesc obliterat. Atinge în valoare celebrul cap de bour de 27 de parale. Adică... 330 000 de lei la prețul de listă. În realitate face mai mult de un milion.

— Vorbești serios ?

— Bineînțeles. Orice filatelist visează dacă nu să le aibă, măcar să le vadă o dată în viață. Sînt timbre emise în Moldova în 1858. Cele mai rare sînt cele de 27 de parale neobliterate și cele de 81 de parale obliterate. Mai sînt valorile de 54 de parale și de 108 parale. Sînt atît de valoroase încît și falsurile sînt bine cotate.

— Ești sigur că nu te înșeli ?

— Absolut sigur.

— Înseamnă că averea Eufrosiei crește considerabil. Mă mir de un singur lucu : cum de n-a știut nimeni, dar absolut nimeni de „pasiunea filatelică" a Eufrosinei ? Dacă o singură persoană ar fi știut ceva, cu siguranță că s-ar fi găsit destui care să încerce să intre în posesia timbrului.

— Trei mi se par a fi explicațiile posibile : unu — Eufrosina a primit plicul cu timbrul celebru în dar din partea unei persoane dragi. Avînd o valoare pur sentimentală, Eufrosina n-a făcut „publicitate" darului. Doi — Eufrosina n-a știut exact valoarea timbrului. A crezut că face cîteva mii. Or, cîteva mii nu însemnau mare lucru pentru ea. Trei — Eufrosina Pahome vroia să-l dăruiască cuiva foarte drag, eventual lui Adrian Pahome. Trebuia mai întîi să se convingă că moștenitorul merită o asemenea moștenire. Oricum, timbrul nu este declarat ca „valoare de patrimoniu național." Știu asta precis. Mi-ar fi sărit în ochi cu siguranță...

Dădură şi peste testament. Căpitanul Andrei privi plicul în zare.

— Oare ce surprize ne-a mai pregătit Eufrosina Pahome ?

Testamentul Eufrosinei Pahome era foarte clar. „În depline facultăţi mintale" şi „nesilită de nimeni" Eufrosina Pahome lăsa statului român, între altele : un fragment din cronica lui Radu Popescu „Istoriile domnilor Ţării Româneşti" (de la „Domnia lui Mihai-Vodă, leat 7101" pînă la „Domnia Măriei-Sale lui Nicolae-Voievod fiiul preaslăvitului Alixandru Exaporitul, Marele Dragoman al Puternicii Împărăţii a Otomanilor, leat 7224, ghenuarie", fragment aflat în manuscris ; cinci documente inedite despre Mihai Viteazul (unul cu semnătura autografă a domnitorului), un plic cu un timbru de 81 de parale ; două tablouri de Nicolae Grigorescu ; un „anonim olandez" din secolul al XVII-lea ; un „anonim veneţian" din secolul al XV-lea ; două vase japoneze (sec. XVI-XVIII) ; trei icoane moldoveneşti pe lemn (sec. XVI) ; o icoană bizantină ferecată în argint aurit (nedatată). Andrei Pahome primea „la vîrsta majoratului" suma de cinci sute de mii lei „la care se adăugau şi dobînzile cuvenite în toţi aceşti ani". Avocatul Zissu primea *imediat* suma de o sută de mii lei plus douăzeci de mii lei reprezentînd cheltuieli de înmormîntare (dacă se angaja la acest lucru). În caz contrar, suma revenea de drept aceluia care s-ar fi „ocupat de această problemă". Eufrosina Pahome cerea să fie înmormîntată fără muzică şi cu preot. Testamentul fusese completat recent şi cu o ultimă precizare : „Întreaga mea colecţie de cărţi şahiste (inclusiv cartea lui Albin „Amiculu Jocului de Schach, Teoretiu şi Practicu" — Bucureşci, 1872) o donez „cu recunoştinţă" prietenului meu — căpitanul Andrei Andrei".

Înmormîntarea Eufrosinei fu simplă, liniştită, în ciuda faptului că la ea participă destulă lume.

— Curios, înmormîntările care mă impresionează cu adevărat sînt cele ale bătrînilor. Mă impresionează fap-

tul că în urma mortului nu sînt, de regulă, mai mult de zece oameni : două-trei rude, cîţiva prieteni. Atît. Şi asta pentru că ceilalţi — prietenii de-o viaţă şi de-o vîrstă — au murit cu ani în urmă. Faptul că la înmormîntarea Eufrosinei a venit atîta lume probează, o dată în plus, nu numai că era o localnică „veche", ci o veritabilă personalitate a oraşului.

— Mărturisesc că m-a impresionat şi pe mine *discreţia*, de care vorbeai atît de mult, a Eufrosinei. Nici o dorinţă de a-şi prelungi numele în eternitate ; nimic despre „Donaţia Eufrosina Pahome" sau ceva asemănător. Eufrosina şi-a încheiat frumos o viaţă trăită frumos. Într-adevăr, şi-a pregătit foarte bine ultimul act. Pe placa de marmură trebuiesc cioplite două litere. Atît. Rolul avocatului Zissu e mai mult decorativ. Eufrosina i-a procurat vechiului ei prieten o ultimă bucurie : aceea de a fi „maestru de ceremonii" — e drept într-un spectacol care nu e prea vesel. M-au impresionat liniştea, firescul, decenţa şi seninătatea celor care au petrecut-o pe ultimul drum. Cred că Eufrosina nu şi-a dorit nimic mai mult.

— O dată cu moartea Eufrosinei, am impresia că lucrurile încep să se precipite.

— În ce sens ?

— Avocatul Zissu va fi obligat să ia o atitudine decisivă. Într-un sens sau altul.

— Şi care e *datoria* noastră în acest caz ?

— Cred că am făcut destule pentru el. Vezi, acum putem vorbi de o acţiune *preventivă*. Nu putem însă, nu avem acest drept, să acţionăm în locul unei persoane, să-i determinăm *direct* viitoarele acţiuni. Un om al legilor cum este avocatul Zissu ştie prea bine despre ce este vorba. Totuşi va trebui să mai stăm de vorbă cu el. În fond, vina sa de pînă acum, fără să fie minimă, nu mi se pare a fi de o gravitate extremă. E drept că nu ştim încă totul, dar...

— Nu ştiu de ce, dar simt faţă de acest om o reţinere (ca să nu-i spun repulsie — ar fi prea mult totuşi) instinctivă. Are ceva de şopîrlă. Sînt convins că e *unul din acei oameni care nu pot ierta*. Şi aceşti oameni mă înspăimîntă, chiar dacă eu nu le-am greşit cu nimic. Se apropie întrucîtva de rigiditatea roboţilor.

— Totuşi avocatul are destule calităţi : o inteligenţă neobişnuită, o memorie fantastică, este un foarte bun profesionist. În anumite limite — un prieten fidel...

— Şi un bun şahist. Ceea ce mă surprinde foarte mult, cel puţin din ceea ce îmi spui despre forţa sa de joc, rămîne faptul că *avocatul nu a încercat niciodată activitatea de performanţă.*

— Îţi mulţumesc. Vezi, Barbule, întrebarea asta m-a măcinat multă vreme. De ce un jucător care la şaizeci şi... de ani are o asemenea forţă de joc, şi care la treizeci şi ceva de ani ar fi avut *sigur* forţa unui mare maestru internaţional, nu a participat niciodată la un turneu de şah, măcar la o finală naţională ? Modestie ? Avocatul Zissu este un orgolios. Lipsă de timp ? Avocaţii au destul timp liber, nu sînt legaţi de o condică ridicată la ora 7 şi 5. Atunci de ce anume ? De vreme ce ţi-ai pus şi tu această întrebare înseamnă că ceva nu e în regulă. Singura explicaţie logică ar fi faptul că avocatul se fereşte *de orice fel de publicitate.* De ce anume ? Încă nu o ştim, dar cred că într-o zi-două vom afla amănunte revelatoare, dintr-o biografie şi aşa interesantă.

— Şi totuşi declarai — încerc să te citez exact — „în fond, vina sa de pînă acum, fără să fie minimă, nu mi se pare de o gravitate extremă".

— Da, dar nu uita — încerc să mă autocitez exact — „e drept că nu ştim încă totul, dar..."

— Şi asta e adevărat.

Barbu intră ciufulit pe uşă, cu ochii înroşiţi de nesomn.

Andrei îl luă la zor :

— Ce s-a întîmplat ? Tu, care eşti mai pedant ca un burlac, mai punctual ca un american între două vîrste la Paris, tu, care...

— Iartă-mă. O măsea. M-a chinuit îngrozitor. Mărturisesc că n-am vocaţie de martir. Sau poate că am, dar am şi eu un punct sensibil : dantura.

— Îţi spun ceva şi pun pariu că-ţi va trece durerea ! a dispărut avocatul Zissu.

— Nu se poate ! Doar era supravegheat...

— E adevărat. Şi încă de doi oameni cu experienţă : plutonierul-major Robescu şi plutonierul Mândrescu. Şi totuşi avocatul i-a păcălit pe amîndoi şi a şters-o.

— Cum a fost totuşi posibil ?

— Simplu. Avocatul şi-a chemat la el un prieten. *De aceeaşi talie.* Avocatul se ştia supravegheat şi a procedat — să recunoaştem — foarte inteligent. I-a explicat prietenului — Alexandru Văduva, tot avocat, dar amănuntele astea au mai mică importanţă — că nu poate fi acasă la o anumită oră şi îl roagă, în virtutea unei mai vechi prietenii, să-i facă un serviciu. Urmează să primească o vizită — distinsă şi discretă — din partea unei cliente mai deosebite, „o cunoşti şi tu" şi „ai să rămîi surprins cînd ai s-o vezi, nu insista, nu-ţi pot spune acum cine e, de un lucru pot să te conving, *o vei recunoaşte sigur.*" Prietenul a primit cheia, a fost rugat să nu se arate sub nici un motiv la fereastră, dacă te-ar vedea n-ar mai veni, sînt sigur, vreau să vă fac amîndurora o surpriză. Dacă nu vine pînă la ora h înseamnă că va veni pe seară, există şi această alternativă, nimic alarmant, numai că nu depinde de ea — „voi fi şi eu acasă. Îţi garantez că totul va fi o surpriză dintre cele mai agreabile, îţi promit, dar promite-mi că vei face numai ce îţi spun eu..." Prietenul s-a conformat întocmai, curiozitatea îi era aţîţată la maximum. Zissu s-a întors liniştit acasă pe seară, a intrat fluierînd vesel o arie (avea, normal, o a doua cheie). S-a arătat de cîteva ori la fereastră pînă pe la ora două noaptea. Lumina a rămas tot timpul aprinsă. Plutonierul-major Robescu a bănuit ceva, îl deranja frecvenţa cu care silueta avocatului apărea „de la ora două fără opt minute exact, m-am uitat la ceas, tocmai ca să ştiu cu precizie cît e timpul..."

Bineînţeles, pasărea zburase din colivie. De fapt ce s-a întîmplat ? Avocatul Zissu a intrat în casă pe la 7, 7 şi un sfert, s-a arătat destul de îngrijorat de faptul că „vizitatoarea" nu sosise, totuşi, „îţi cer scuze, dar în acest caz trebuie să mă duc eu după ea. Dacă totuşi n-o mai prind acasă, va veni într-un *Mercedes alb.* Tu va trebui să te uiţi pe fereastră din sfert în sfert de oră. Pare destul de misterios totul, dar sînt convins că pînă la urmă vei înţelege

și chiar vom rîde cu poftă de... etc... etc". Avocatul a ieșit prin ușa din spate, aici a fost și greșeala plutonierului Mândrescu. A văzut un om ieșind de la adresa cunoscută, dar întrucît avocatul se deghizase în... babă (ce zici de asta ?!? nostim, nu ?), nu i-a dat nici o importanță. Cert e că avocatul a cîștigat patru ore și jumătate pînă ce ne-am dat seama. Te întreb : în locul lui, ce ai face ?

— Aș căuta că mă îndepărtez cît mai mult de Brașov.

— Just. Cu ce, și încotro ?

— Cu trenul. Avocatul n-ar risca să plece la un drum lung conducînd singur. În plus, știe prea bine că dacă ar fi plecat cu o ocazie ar fi fost riscant. Reperarea sa ar fi fost mult mai rapidă. Deci, cu trenul.

— Să spunem că aș fi de acord cu raționamentul tău. Rămîne cealaltă întrebare : încotro a luat-o ?

— Dacă s-a hotărît să dispară, înseamnă că avocatul vrea să dispară „cu totul". Deci trebuie alertate granițele. Cred că a luat-o totuși spre vest. Variantă complementară : litoralul. Deși e mai puțin probabil. Pot să continui ?

— Te rog.

— Bun, atunci... Ce aș face eu ? Aș lua un tren spre... să mă gîndesc... da, pleacă un accelerat spre Arad la ora 22 și 37. La ora 5 și 30 e la Arad. Nu m-aș da jos la Arad. Pentru orice eventualitate, aș coborî la Ilia. Am nevoie de un „Mers al trenurilor". Mda, trenul ajunge la Ilia la 3 și 52. E noapte, e perfect. La 4 și 35 e un tren spre Lugoj. La 6 și 46 aș fi în Lugoj.

— Mai departe. Mărturisesc că m-ai cucerit.

— Mulțumesc. Din Lugoj aș încerca să ajung cu o „ocazie" cît mai aproape de graniță. Undeva prin zona Jimboliei, ocolind, dacă e posibil, Timișoara. De ce tocmai pe la Jimbolia ? E un punct grăniceresc de maximă importanță...

— Tocmai de aceea. Zissu se bazează pe zicala că „o ușă cu prea multe lacăte e mai ușor de deschis decît una cu un singur lacăt". În plus, prezența lui acolo ar fi mai puțin suspectă decît într-un sat, de exemplu, unde toți se cunosc și prezența unui străin este imediat remarcată și comentată.

— E a doua oară cînd gîndim la fel, Barbule. Numai că eu am luat în considerare și varianta Arad. Uită-te pe hartă. Oricum, felicitări.

Barbu roși de plăcere.

— Pot să continui ?

— N-ai terminat ? Înseamnă că m-am grăbit cu aprecierea...

— Cred că avocatul va încerca să treacă *imediat* granița. Știe că orice întîrziere îi poate fi fatală.

— Cred că ai dreptate. Raportăm imediat organelor superioare. Apoi, trebuie să-i facem domnului avocat o vizită acasă. Să vedem dacă nu i-a „dispărut" ceva...

...Se învîrteau cam fără rost prin casă. Andrei reflectă cu voce tare :

— Dacă nu ai ști adevărul, ai crede că avocatul și-a acordat o „permisie de liniște" de vreo două-trei zile.

Barbu era abătut. Știa că Andrei așteaptă de la el *ceva*, acel ceva... indefinibil, dar care nu ar fi trebuit să fi scăpat ochiului său exersat. Numai că acel „ceva" refuza cu încăpățînare să se întrupeze în cuvînt. Și cînd totuși acest lucru se întîmplă, Barbu aproape răcni de bucurie :

— Blana de urs ! Asta era ! Nu era prea logic s-o fi cărat cu el, de asta mintea mea refuza să o ia în calcul.

Căpitanul Andrei îl privi duios-ironic :

— Și acum... blana de urs a intrat în „calcul" ?

Barbu ezită cîteva clipe. Apoi se hotărî să vorbească, cu pauze mari :

— Cred că da... Uneori spaima te face să reacționezi neașteptat. La un bombardament poți lua cu tine o pernă (voluminoasă și... inutilă) și să lași o casetă cu bijuterii. Ar fi o primă explicație. Cam „subțire"... recunosc. Avocatul nu e un om care să-și piardă, atît de ușor, capul. A doua ipoteză : *Zissu a avut nevoie de blana de urs*. Ce să facă cu ea ? S-o vîndă ? Avocatul avea destui bani. Vroia să aibă acolo, peste graniță, o amintire de aici de acasă ? Avocatul nu e un sentimental. Oricît ar părea de ciudat, avocatul vroia să... probeze blana de urs. Adică să recurgă la o deghizare ? ! ? Mi se pare de domeniul fantasticului !

— De ce ? Nimic mai firesc decît un urs care trece graniţa. Graniţa e pentru oameni, nu şi pentru fiare. Şi Zissu ştie bine asta ! Sînt convins că dacă ar fi avut cum să zboare s-ar fi „deghizat" în pelican sau mai ştiu eu ce altă pasăre...

Barbu pufni în rîs :

— Aş da nu ştiu cît să-l văd pe avocat în... patru labe, făcînd-o pe ursul...

— Nu se ştie. Nu spun că varianta cu „ursul" va fi cea aleasă de avocat, dar trebuie luată şi ea în calcul. Deşi Zissu putea să ia blana (sau să o ascundă) tocmai pentru a ne abate atenţia de la altceva.

Caporalul Ioneci Emil şi fruntaşul Tîrzilă Dumitru erau mai tot timpul în vervă. Primul, moldovean din Bodeştii Neamţului, avea umorul senin şi liric al celor aflaţi sub tirania humuleşteanului (Humuleştiul e la o „zvîrlitură" de băţ de Bodeşti — îi asigura pe toţi Ioneci). După Ioneci, Bodeştiul era un fel de axă a lumii (un „buric al pămîntului" — cum încerca să-l ironizeze fără succes Mitică Tîrzilă). „Ce ştiţi voi, la noi la Bodeşti, totul e altfel ca prin alte părţi. Cînd plouă, apare totdeauna curcubeul. Nici ploaia nu cade aşa dreaptă, sau piezişă, ca pe la voi", „Dar cum ?" „Aşa... puţin curbă. Parcă mai mîngîietoare. Nici morcovul nu creşte drept în pămînt". „Dar cum ?" „Aşa, ca un arbore cotit. Ameţeşte iepurele alergînd după el ; şi cînd în sfîrşit îl găseşte nu-l mai roade". „De ce, măi ?" „Păi crede că e altă legumă şi-l lasă în pace". Şi cîte şi mai cîte. Mitică era de prin părţile Băniţei, „la Băniţa se întîlneşte Banatul cu Transilvania şi cu Oltenia. Şi Sarmizegetusa e la doi paşi", spunea de fiecare dată.

Vorbele celor doi cădeau în cascadă, amestecare. Atîta doar că ceilalţi se obişnuiseră cu ele, rîdeau rar, dar cu poftă.

Uneori cei doi ostaşi grăniceri îşi imaginau scena întîlnirii cu infractorul :

— Nimic mai simplu. Îl văd, îi dau onorul şi mă prezint : „Să trăiţi, sînt gradul (nu-i spun ce sînt că e secret)

din compania puncte-puncte tot secret... Încîntat de cunoștință..."

..Acum însă „gluma" nu mai era glumă. În timp ce patrulau, reținuseră un individ destul de vîrstnic, care se „rătăcise" în apropierea fîșiei arate.

Căpitanul Mircea Avarvarei, comandantul companiei de grăniceri, se întoarse spre omul care se prăbușise, literalmente, în cele cîteva minute petrecute acolo. „Curios, parcă a îmbătrînit subit. Cu cîțiva ani, în cîteva minute". Rosti ferm, totuși destul de încet :

— Numele ?

— Sînt avocatul Zissu. Aș vrea să discut cu căpitanul Andrei Andrei. Trebuie să sosească aici, într-un timp destul de scurt. *Nu se poate altfel.* Mai avem de jucat împreună o... partidă. Mi-a promis-o...

— E adevărat și mă țin de promisiune.

— Nu văd totuși nici o tablă de șah.

— Nu, și nici nu va fi nevoie de ea.

— Vreți să jucăm „à l'aveugle" ? Ce să înțeleg : că astăzi clubul instituției dumneavoastră e închis și nu ați găsi nicăieri un joc de șah... ?

— Nu. Vă propun o partidă mai ciudată. Vă avertizez : e poate cea mai grea partidă pe care ați jucat-o vreodată.

— Ar trebui să mă înspăimînt.

— Ar trebui să jucați foarte exact.

Avocatul Zissu oftă :

— Cred că înțeleg despre ce este vorba. Fie, oricum n-am ce face. Am ales „negrul". Aveți așadar prima mutare.

— Îl cunoașteți pe cetățeanul Mircea Tătaru ?

— Nu. N-am auzit niciodată de numele acesta. Pe cuvînt de onoare.

— Să spunem că vă cred. Dar de Grădinaru Alina ?

— Domnule căpitan, ar fi mai simplu cu o carte de telefon. Dați-mi o carte de telefon și „bifez" toate numele

cunoscute. E mai simplu așa. Revenind însă la întrebarea dumneavoastră : Nu, n-am auzit nici de Alina Grădinaru.

— Curios, nici ei de dumneavoastră.

— Nu mi se pare curios ca doi (sau trei) oameni să nu fi auzit unul de celălalt ?

— Ba mie mi se pare curios să nu cunoașteți sau să nu recunoașteți niște persoane cu care ați petrecut atîta timp împreună...

— ... „Atîta timp împreună ?" Exclus...

— Și totuși din declarațiile lor (și ale altora) rezultă clar un fapt : că deși ați fost colegi de promoție (cel puțin așa rezultă din diploma dumneavoastră) ei susțin că nu au avut în an nici un coleg cu numele de Zissu (cu doi de s — cum țineți să precizați de fiecare dată).

— A, asta era. E foarte simplu : *eu mi-am schimbat numele. Încă din 1954.* Poate că numele de Turbatu le spune mai multe. Recunoașteți că numele de „Turbatu" nu e prea potrivit pentru un avocat.

— Să spunem. Totuși nici acesta nu este numele dumneavoastră real, domnule Otto Vogel !

Avocatul închise pentru o clipă ochii. Îi redeschise zîmbind obosit, forțat :

— Mărturisesc că mutarea dumneavoastră este foarte bună. Aș nota-o cu două semne de exclamare. Pot să vă întreb dacă aveți și dovezi în sensul celor afirmate de dumneavoastră ?

— Desigur. Ce ziceți de declarația fostului căpitan SS Erich von Lutz ? El vorbește de o noapte extrem de... romantică, în care trei tineri ofițeri SS au luat hotărîrea „eroică" (cam... imprudentă, recunosc) de a-și tatua brațul cu numele (doar inițiala e drept) și numărul celor uciși într-un oraș oarecare. Z — 104 ar însemna să zicem „Zagreb — 104 persoane ucise" — din ordin direct.

— Bestia ! Trădătorul !

— Curios, și el avea exact aceleași aprecieri în ceea ce vă privește. Considera că e... inelegant să-ți otrăvești prie-

ternul... camaradul... aproapele... pentru o tîrfă, chiar dacă se numea Berta şi avea o avere de aproape un milion de mărci.

— Nu eu l-am ucis pe Hans, ci Berta !

— Berta a murit şi ea, încît e mai greu să stabilim acum adevărul asupra acelor evenimente, destul de tulburi şi destul de neplăcute. Numai că Berta a murit şi ea otrăvită...

— Poate că s-a sinucis, cuprinsă de remuşcări...

— Tot ce e posibil.

— Recunoaşteţi că este posibil să...

— Recunosc. Recunoaşteţi că sînteţi căpitanul SS Otto Vogel ?

— Bineînţeles.

— Ca să rezumăm : recunoaşteţi că în perioada 1941—1944 aţi ordonat uciderea a peste 10 000 de cetăţeni sîrbi?

— Recunosc. *Ca cetăţean german* cer însă să fiu judecat de către un tribunal din RFG !

— De acord. Numai că întîi veţi fi judecat la noi, pentru fapte comise pe teritoriul românesc, fapte comise împotriva unor cetăţeni români ! Sînteţi acuzat de asasinarea cu premeditare a avocatului Adrian Turbatu, căruia i-aţi „împrumutat" apoi diploma universitară şi numele. E drept, peste cîţiva ani v-aţi debarasat de un nume care putea deveni stînjenitor. Aţi jucat tare, domnule Vogel. Într-adevăr, nimeni nu s-a gîndit că numele la care renunţaţi nu e de fapt numele dumneavoastră.

— De vreme ce acum ştiţi adevărul înseamnă că mutarea nu a fost totuşi atît de bună.

— „Mutarea" a fost bună. Partida pe care aţi jucat-o a fost însă catastrofală... Continuăm ?

— Vă rog.

— Sînteţi acuzat că în timpul rebeliunii legionare aţi ucis cu focuri de armă, în abator, patru oameni, trei evrei şi un român, folosindu-i drept „ţinte vii".

— Oamenii erau de mult morţi cînd am sosit eu. Atîrnau deja în cîrlige. *Am tras în ei, e adevărat, dar nu mai erau decît cadavre...*

— Şi totuşi un *cadavru* a vorbit ! Se numeşte Petru Petrariu — a scăpat ca prin minune, dar nu v-a uitat, domnule Vogel. Cînd o evreică v-a rugat, sărutîndu-vă cizmele, să-i lăsaţi în viaţă soţul, aţi ucis-o şi pe ea. Aţi strigat atunci : „Umbrele nu vorbesc, domnilor. V-o spune asta Otto Vogel, domnilor". N-aţi avut dreptate. O „umbră" a vorbit. Să continui ?

— Da.

— Sînteţi acuzat de instigare la crimă în cazul Daniel Toma. E necesar să vă arăt cum s-au petrecut lucrurile ?

— Ar fi interesant.

— Bine atunci. Din întîmplare sau nu, Otto Vogel (e bine să lucrăm cu numele adevărat — nu-i aşa ?) află de intenţiile lui Daniel Toma, a fost „client" al său. Are o discuţie cu acesta şi îl convinge asupra oportunităţii asasinării domnişoarei Eufrosina Pahome.

— Un moment. Daniel Toma a recunoscut acest lucru ?

— Să zicem că nu.

— Vă mulţumesc. Mă scuzaţi pentru întrerupere.

— De fapt, cam asta e tot. Restul faptelor ne sînt atît de bine cunoscute încît ar fi ridicol să mai demonstrăm pas cu pas, tot ce aţi făcut în ultimul timp. Cred că sînteţi de acord că...

— E adevărat. E inutil.

— Ştim totul despre dumneavoastră, domnule căpitan SS Otto Vogel.

— Exageraţi, domnule căpitan. Ştiţi, într-adevăr multe, să zicem cam 80 la sută. Surprinzător de multe, recunosc. Sînteţi o instituţie serioasă, domnule căpitan !

— Cum aţi cunoscut-o pe Eufrosina Pahome ?

— O să rîdeţi : la început am crezut că Eufrosina este de fapt Gertrude Fromm, o celebră spioană de-a noastră, agentul F-24. Apoi mi-am dat seama de eroare, dar am rămas în preajma Eufrosinei. Memoria ei era o mină de aur pentru mine, vă daţi seama.

— Eufrosina a bănuit vreodată, măcar în parte, adevărul ?

— Eufrosina era mult prea inteligentă ca să nu sesizeze anumite lucruri. Era singurul om care știa că știu limba sîrbă și germana. Că știu sîrbește a aflat-o foarte simplu : m-a rugat să-i traduc o rețetă. I-am tradus-o mimînd dificultatea. Eufrosina mi-a spus-o însă de la obraz : „Nu înțeleg de ce te străduiești să mă convingi că nu știi o limbă, cînd o cunoști atît de bine, dragule". Apoi, în altă zi, cam peste vreo trei săptămîni, Eufrosina mi-a pus o întrebare în germană. I-am răspuns prompt. Cînd mi-am dat seama ce făcusem îmi venea să-mi dau palme. Era prea tîrziu însă.

— Toate acestea s-au petrecut destul de recent, nu-i așa ?

— Exact.

— Și din această cauză ai încercat să scapi de un „martor" incomod. O adevărată „lovitură de maestru", recunosc : să ucizi un om, să-l moștenești și cu toate astea să fii curat ca lacrima. Numai că și Eufrosina și-a luat o revanșă elegantă.

— Nu înțeleg.

— N-aș crede. Oare moștenirea Eufrosinei să fi fost *chiar întîmplătoare* ? Mă îndoiesc. În marea ei generozitate, Eufrosina v-a oferit totuși o șansă — aceea de a opta. Ați optat și... ați pierdut. Aș spune chiar că Eufrosina v-a obligat aproape să alegeți traseul. Ea v-a trimis în fond la Hans Ritter, nu-i așa ? V-a povestit despre o rudă de-a ei, *foarte îndepărtată care a primit o moștenire importantă din America, în dolari.* Ați ciulit urechile și ați acționat. Mi se pare însă că paritatea dolarului e alta, domnule Vogel.

— E adevărat. Nu aveam însă ce face. Timpul mă presa.

— N-ați luat în calcul nici faptul că Hans Ritter poate fi un om cinstit. A acceptat schimbul pentru a avea o dovadă. Nu v-a denunțat. Era însă sigur că nu veți reuși nimic.

— Da, sînt silit să recunosc pentru a patra sau a cincea oară că sînteți un jucător tare. Mi-am dat seama de asta chiar de la prima noastră întîlnire. Mărturisesc că

îmi doream o întîlnire cu dumneata. Știam că nu ești un găgăuță. Jucai prea bine șah ca să nu fii un... om neobișnuit de inteligent. Vroiam însă să văd dacă știi ceva. Și dacă știi, *cît anume*. Se pare că toate așteptările mele au fost depășite. Îmi puteți spune cum ați ajuns în posesia datelor ce privesc trecutul meu ?

— E vorba de munca migăloasă, de ani de zile, a unor eroi (da, nu e exagerat cuvîntul !) anonimi. Fără ei nu am fi știut nimic sau aproape nimic. Ne lipsea însă ceva : *identificarea*. Știam totul despre Otto Vogel, tot ce a făcut în timpul războiului, faptul că trăiește ascuns în România. Datele despre el au compus un dosar enorm. Un lucru nu-l știam : că Otto Vogel joacă *foarte bine* șah. Am aflat-o însă din revista „Signal". Am aflat acolo dintr-o știre care se găsea în pagina a 7-a că turneul de primăvară al Capitalei a fost cîștigat de O. Vogel. Putea să fie bineînțeles vorba de un alt Vogel. Păsări sînt multe pe lumea asta. „O" putea fi Oscar, Otto, Olof, Ostap. Apoi O. Vogel a dispărut brusc. Să fi fost trimis pe frontul de est ? Mărturisesc însă că nici atunci n-am „văzut" triunghiul Otto Vogel — criminalul Otto Vogel — șahistul, Otto Vogel — avocatul (alias... Zissu). A trebuit să vină întrebarea prietenului meu mai tînăr, locotenentul Vasile Barbu, pentru ca în sfîrșit „triunghiul" să se „concentreze", să ajungă un punct. Și doar era atît de simplu ! Trebuia doar să-l dau pe Otto Vogel factor comun. Nu eram nici acum însă absolut sigur că „avocatul Zissu" e una și aceeași persoană cu Otto Vogel. În primul rînd Otto Vogel nu fusese un *oarecare căpitan nazist*. Atunci cum se face că nimeni nu l-a „căutat", într-un fel sau altul, în toți acești ani ?

— Aici am să vă răspund direct. Cu siguranță că m-au căutat. Îmi pierduseră însă urma, iar eu nu aveam nici un chef să ies din carapacea mea, să mă „expun". Nu mi-au plăcut niciodată castanele. *Mai ales cînd sînt calde și sînt scoase cu mîna mea pentru alții.* Nici eu nu i-am căutat. Și eu le-am pierdut urma. În plus, n-am vrut să risc nimic.

— Și totuși ați riscat.

— Am riscat — e adevărat —, dar am riscat numai cînd nu am mai avut ce face. Eu mi-am trăit din plin viața, iar dacă mă gîndesc și la numărul anilor, cred că am trăit destul. Dacă îmi reușea „Marea evadare" aș mai fi trăit cîțiva ani, să zicem vreo zece, poate un an sau doi mai mult.

— Să ne întoarcem puțin în trecut : cum l-ați suprimat pe avocatul Adrian Turbatu ?

— Totul a mers nefiresc de simplu. L-am cunoscut, întîmplător, la teatru. Mi-am dat repede seama că e o ocazie uriașă, unică. Ne-am „împrietenit" fulgerător. Și lui îi plăcea fotografia. L-am ucis în propriul său laborator. E drept că folosesc un procedeu... feminin : otrava ; dar procedeul prezintă cîteva avantaje indiscutabile : reușită absolută, discreție din partea... victimei, totală lipsă de rezistență din partea adversarului... Pe vremea aceea se construiau prin apropiere cîteva case particulare. Prin preajma lor erau și două gropi cu var. L-am „adăpostit" într-una din ele. Bănuiesc că hidroxidul de calciu a făcut o treabă bună... Am uitat să spun că totul se petrecea nu la Brașov, ci la Ploiești. M-am grăbit să dispar. În total nu am stat în Ploiești decît două săptămîni... Chiar dacă prin absurd m-ar fi văzut cineva cu Adrian Turbatu pe stradă — să zicem, identificarea mea ar fi fost ulterior aproape imposibilă.

— Și cu Hans și Berta ? Cum a fost cu ei ?

— Berta era logodnica mea. Știam că era tîrfă, dar era vreme de război. Așa că acest aspect mă interesa mult prea puțin. Mă interesau, e adevărat, banii Bertei. Tatăl ei fusese un industriaș de vază. Murise în timpul războiului, curios, de moarte bună ; industriașul era un om de peste șaptezeci de ani (Berta era un copil făcut la bătrînețe, după ce industriașul împlinise cincizeci și cinci de ani). Nu făcuse nici un fel de politică tatăl Bertei, și după război acest lucru ar fi constituit un avantaj colosal. E drept că eu eram ofițer SS, dar cu bani totul se poate aranja, eram convins. Numai că Berta devenise... ceva de neînchipuit : se culca cu oricine. Poate nici asta nu m-ar fi deranjat ; i-am cerut însă să nu facă acest lucru cu Erich

și cu Hans. Ei erau prietenii mei, singurii mei prieteni și gîndul că *soția* mea era amanta lor era de nesuportat. Erich a rezistat, Hans nu. Rezultatul îl cunoașteți, nu mai insist. Pe Hans l-am otrăvit la o petrecere. *În fața Bertei.* Credeam că acest lucru o va impresiona. M-am înșelat Berta era mult prea beată pentru a realiza ce se întîmplase de fapt. Pe Berta aș fi iertat-o poate ; din păcate a început să bea tot mai mult. Turna în ea alcool fără să țină cont de cantitatea și de calitatea băuturii. Cu ea a fost mai simplu. S-a crezut că e vorba de o intoxicație alcoolică sau mai știu eu ce. Lumea se grăbea. Muriseră prea mulți oameni pe front, pentru ca moartea unei singure persoane să mai impresioneze pe cineva. Totuși nu înțeleg cum ați pus mîna pe Erich von Lutz...

— Foarte simplu. Actul de la 23 August 1944 l-a surprins în România. Erich von Lutz a încercat să scape, ascunzîndu-se în coloana unor soldați germani. Renunțase și la „von" și la titlul de „ofițer" și la titlul de „SS-ist". Numai că l-a trădat noaptea aceea eroic-romantică. A fost apoi recunoscut de propriii săi ostași care i-au dat „onorul". Spovedania căpitanului SS Erich von Lutz a fost totală. Impresionantă prin realismul crud al faptelor relatate. Erich von Lutz n-a ascuns nimic. Poate că s-a gîndit că recunoscînd de la început totul, sfîrșitul va veni mai repede. A fost condamnat doar la douăzeci de ani închisoare. Se pare că trăiește și astăzi. Victimele au fost mult prea îngăduitoare cu călăii. E o părere pur personală. Sau poate nu au vrut să devină la rîndul lor călăi, să semene într-un fel cu cei care îi torturaseră, îi uciseseră, îi anulaseră ca oameni. Mi-e greu să mă pronunț...

Lucru rar în ultimul timp, Andrei și Vasile stăteau în același birou de cîteva ore. „Stăteau" e un fel de a spune ; în realitate abia acum munca lor căpăta un contur precis.

— Pînă azi am adunat pietricele, spuse Andrei. Abia de acum urmează să realizăm „mozaicul". Fiecare pietricică trebuie pusă la locul ei ; în caz contrar, ansamblul suferă. O operație migăloasă, de finețe, dar absolut necesară.

— Mărturisesc că e pentru prima oară cînd duc un caz de la un capăt la celălalt. Sînt puțin emoționat. Peste cîteva zile voi fi și relaxat. Acum însă simt o febră... intelectuală. Parcă m-aș afla la un examen extrem de important, decisiv, din viața mea. Am avut privilegiul să văd „pe viu" fotografii în mișcare. Totul mi se pare un film în care deși am „jucat", deși mi-am studiat cu atenție partenerii, destule unghiuri filmate îmi rămîn necunoscute. Sînt un personaj care seamănă foarte bine cu mine.

— Vasile, începi să faci literatură. Ultima „cugetare" e aproape un vers.

Locotenentul Vasile Barbu nu luă în seamă aprecierile generoase ale prietenului său. Altceva îl interesa acum :

— Curios cum s-a „răsucit" cazul nostru. A început prin a fi „Cazul Adrian Pahome", a continuat cu „Cazul Ileana Pahome", „Cazul Veronica", poate „Cazul Daniel Toma" și a sfîrșit prin a fi „Cazul Otto Vogel".

— Într-adevăr. Dar peste toate aceste personaje tronează puternică, inconfundabilă, inimitabilă, personalitatea tiranică a Eufrosinei Pahome. Un personaj de neuitat.

— Ce e mai curios pentru mine e faptul că Eufrosina Pahome nu a rămas o clipă în penumbră. Deși nu și-a premeditat misterul, el a rămas întreg, viu și nealterat. Mărturisesc că m-am îndrăgostit iremediabil de această *doamnă* (chiar dacă „domnișoară" era singurul ei titlu de nobleță), de inteligența ei ascuțită, amărui-ironică, o „inteligență de andivă" — așa s-a autocaracterizat cu zîmbet cabotin ; de tăria ei morală ; de credința ei nestrămutată în mai bine. Era în ea și orgoliu (cine nu e orgolios, mă rog ?) dar și multă nobleță.

— N-aș vrea să-ți întrerup elanul encomiastic, dar nu-mi iese din cap o întrebare : de ce a așteptat atîta Otto Vogel ? Nu cred că suta de mii de lei ar fi contat pentru el atît de mult. La „stilul" lui de viață, în Occident suma aproape că n-ar fi contat.

— Și eu mi-am pus întrebarea asta. Și, deși nu i-am pus-o lui Vogel, cred că am și răspunsul : cred că Vogel mai are ceva bani dincolo. Băncile elvețiene mai oferă destule surprize. Mulți naziști au recurs la ele. N-au riscat prea mult, deși aliații au făcut, prin preajma anilor '50 ceva presiuni. Secretul bancar a fost însă mai puternic.

Vogel avea nevoie de ceva bani pentru a ajunge cu bine *acolo*. Şi *acolo* nu te poţi prezenta oricum. E nevoie de o anumită onorabilitate : morgă, senzaţia pe care trebuie să o laşi celorlalţi că ai de o sută, de o mie de ori mai mult. Prieteniile se stabilesc uneori nu în funcţie de cine ştie ce afinităţi spirituale, ci în funcţie de valoarea contului din bancă. Există prieteni şi prietenii de zece mii de dolari, de o sută de mii de dolari, de un milion de dolari. De la un miliard rămîi probabil singur.

— Nu înţeleg de ce nu l-a deconspirat Eufrosina Pahome.

— Nu ştia exact cine e. Sînt sigur că bănuia că Zissu este un ofiţer german care a luptat în timpul războiului pe frontul iugoslav. Atîta ştia şi probabil nici nu vroia să ştie mai mult. Şi să nu uităm un lucru : Eufrosina a aflat toate acestea cu puţin înaintea morţii. Nu ştiu cum ar fi reacţionat dacă ar fi aflat tot adevărul despre Zissu. Deşi există o „loialitate" curioasă a unor oameni (ce rost mai are, acum, după ani, cînd lucrurile aproape că s-au uitat de către toţi, ce rost mai are să-i faci rău unui om ?) Timpul e tolerant cu oamenii, aşa cum şi oamenii devin toleranţi cu timpul. Cred că Eufrosina ne-ar fi înştiinţat, totuşi, dacă ar fi ştiut ceva precis. Numai dacă ar fi ştiut ceva precis.

Căpitanul Andrei Andrei îşi consemna pedant într-un „Jurnal" ceea ce numea de fapt „Radiografia unui Caz". (Toate „cazurile" erau scrise cu „C" mare).

„Curios cît de exact apare un caz consemnat astfel, pedant, pe zile. Imaginea lui se conturează exactă, precisă. Orice radiolog m-ar putea invidia pentru *claritatea* imaginilor. Şi greşelile îmi apar mai evidente. În felul acesta pot interveni prompt asupra lor. Asupra propriilor mele greşeli."

„Contribuţia fiecăruia apare şi ea, aproape matematic. De aici pînă aici a acţionat Vasile. Aici, eu. Aici, altcineva. Şi aşa mai departe, cu fiecare om. Ceea ce nu înţeleg mulţi este faptul că noi nu acţionăm individual, că

sîntem într-adevăr o echipă. Sudată. În timp. Cu aspirații, reușite și eforturi comune."

„Fiecare caz e o experiență de viață. Ceea ce n-a înțeles însă Vasile este faptul că pentru mine personajul central nu a fost nici Eufrosina, nici Otto Vogel, ci tocmai el, Vasile Barbu. Am avut ocazia să-i urmăresc traiectoria de-a lungul acestui caz. Concluzia finală se impune de la sine: Vasile Barbu are experiența necesară pentru a prelua *singur* un caz. Sînt convins că îl va rezolva foarte bine, într-un timp record. Gîndește rapid (nu repezit). Dintre „n" variante posibile, o alege întotdeauna pe cea mai justă. Îmi pare rău, dar în curînd va trebui să ne despărțim. Abia acum îl înțeleg pe colonelul Dumitrașcu: cît de greu îi era să renunțe la fiecare dintre noi după ce ne învățase «zborul». La mine e primul «caz». Vor urma și altele. Să fie un prim semn al senectuții? Dacă e așa, cu bucurie spun: da, bătrînețea e cea mai frumoasă vîrstă a omului. Te înțelepțește, te învață generozitatea (da, generozitatea *se învață* — nu e un dat al spiritului, așa cum am crede la prima vedere), te învață să treci cu bine proba renunțării. Primești în schimb adîncimea cerului dintre crestele munților și limpezimea și tăcerea hăului de munte. Nimic mai tulbure decît privirea unui bătrîn. Nimic mai limpede decît privirea unui bătrîn."

„Mi-am luat un obicei ciudat: orice caz sfîrșește cu o noapte albă. Ca acesta. Ora bilanțului — cum s-ar spune. Nu-mi savurez triumfuri, nu-mi reproșez greșeli. *Retrăiesc totul.* Ca și cum mi-aș lua înapoi un timp care mi-a fost furat.

„Oamenii dorm. Îmi vine să le strig asemeni străjilor cetăților medievale: «Dormiți în pace. E liniște în oraș». Chiar dacă oamenii s-ar trezi pentru o clipă, ar adormi imediat, senini, cu surîsul pe buze."

...Vasile Barbu era cufundat în „studiu". „Trebuie să învăț și eu șah. Oare voi reuși vreodată să-l învinge pe Andrei? Ce vorbă ciudată «GAMBIT». Ia să vedem: «Gambitul — forma cea mai spectaculoasă de începere a unei partide.» «Gambitul este un început de joc în care una din părți sacrifică material, de obicei un pion,

pentru a ataca sau pentru a accelera dezvoltarea pieselor sale.»

Cîte «gambite» avem ? Gambitul regelui refuzat, gambitul regelul acceptat, gambitul nebunului, gambitul calului, gambitul Kieseritz Ky, gambitul Allgaer, gambitul Polerio-Muzio, varianta sălbatică a gambitului Polerio-Muzio, gambitul Greco-Philidor, gambitul Cunnirgham, gambitul Quade, gambitul Rosentreter, gambitul Herzfeld, gambitul Mac Donnel, gambitul Breyer, gambitul Willmeson, gambitul Evans, gambitul Marshall, gambitul Jänisch, gambitul From, gambitul Ieton, gambitul nordic, gambitul scoţian, gambitul sicilian, gambitul Morra, gambitul damei, hm, şi aici cîte variante, gambitul damei acceptat, varianta Cigorin, contragambitul Albin, apărarea slavă, varianta schimbului, varianta Schlechter, varianta clasică, variantă Meran, apărarea semislavă, apărarea Tarrasch, varianta clasică (Schlecther-Rubinstein), varianta suedeză, gambitul Schara-Henning, gambitul damei clasic, sistemul Tartakower-Bondarevski-Makogonov, varianta Lasker, varianta Cambridge-Springs, sistemul Ragozin, varianta olandeză (Canal), varianta vieneză... Apoi gambitul Blackmar-Diemer, gambitul Staunton, gambitul Antalcev, gambitul Budapesta, gambitul Volga, gambitul Blumenfeld... Şi nici n-am intrat în lumea apărărilor. Cred că va trebui să mă răzgîndesc, să-mi aleg un sport (cel puţin teoretic !) mai puţin complicat. Ce-ar fi să aleg popicele sau... şi mai simplu... tablele... (Jocul de table nu e un sport — ştiu prea bine asta — dar am înţeles că aici ai nevoie mai ales de noroc. Şi cum norocul e un prieten necredincios, s-ar putea să am uneori şi puţină şansă).

...Dacă ar fi să mă joc puţin «gambit» ar mai însemna şi altceva. «Bitul» este unitatea de măsură (am spus corect ?) a informaţiei, iar «gam» s-ar putea scrie cu un «e» final şi atunci ar putea fi citit «gheim» (aproximativ — recunosc) şi ar însemna joc. Deci «gambit» ar însemna «joc al informaţiei» şi în măsura în care informaţia înseamnă şi inteligenţă (în ce măsură, totuşi ?!?) «gambit» ar însemna «joc al inteligenţei». Ceea ce nu sună tocmai rău. Să nu uit să-i spun asta mîine lui Andrei. O să-l amuze «jocul». În caz contrar, tot îi răpesc cu un zîmbet..."

Editura Militară

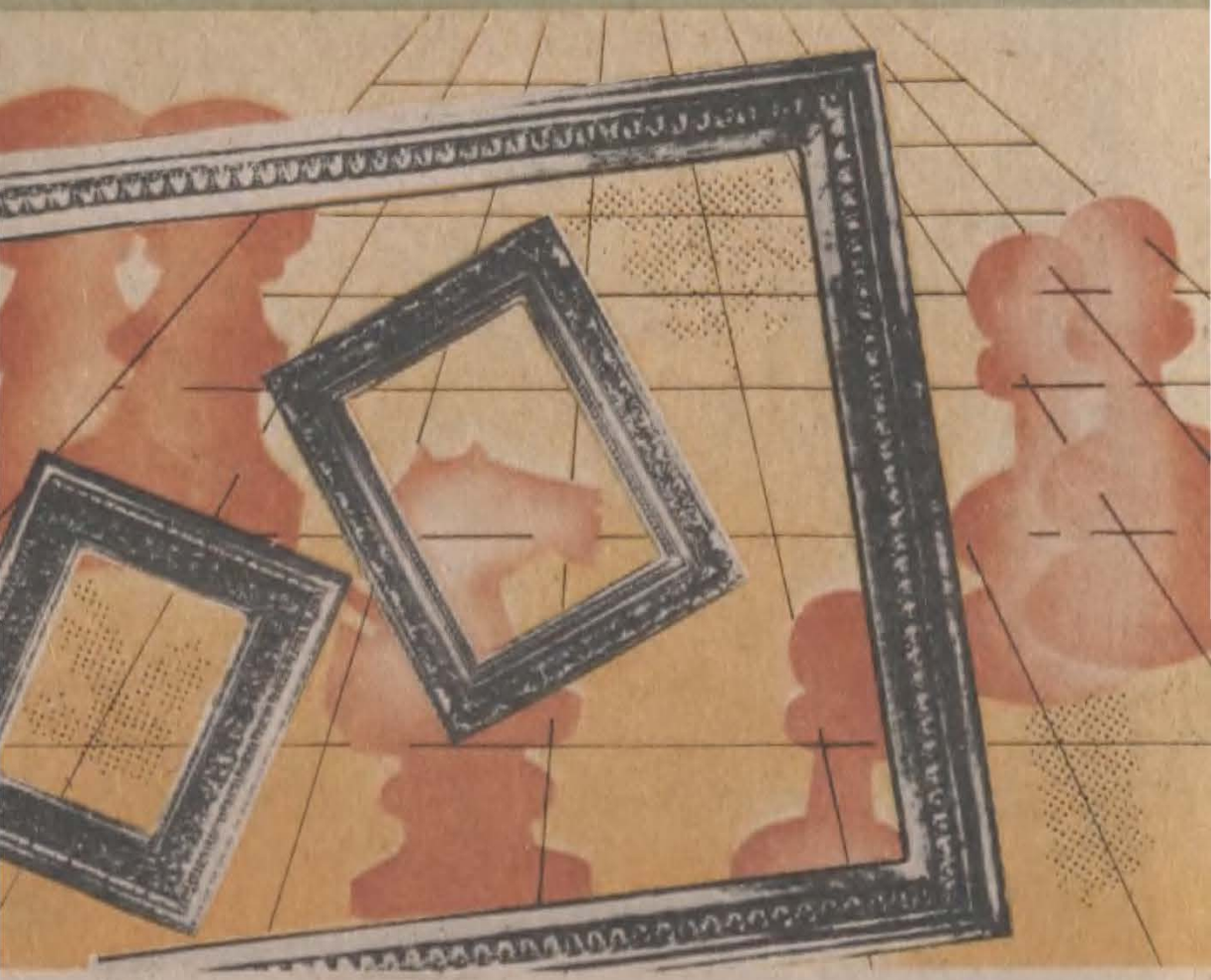

COLECTIA SFINX COLECTIA SFINX COLECTIA SFINX

... Ajuns acasă am mai prins „telejurnalul". Am ascultat ştirile. Traduse, îmi dădeau o variantă mai puţin uzitată din *Apărarea siciliană*. De fapt, ultima ştire se referea la o „vastă acţiune antimafia" întreprinsă de carabinieri. Chiar la Palermo...

ISBN 973-32-0145-6

Lei 20